

DIPLOMADOLGOZAT

DANI ESZTER

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

**Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Tájépítész és kertművész mesterképzési szak**

**A KÉZDIVÁSÁRHELYI MOLNÁR JÓZSIÁS PARK
MEGÚJÍTÁSA AZ ERDÉLYI ÉS EURÓPAI KÖZPARKOK
VISZONYLATÁBAN**

Belső konzulens: Dr. Fekete Albert
egyetemi tanár

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet,
Kertművészet és
Kertépítészet Tanszék

Készítette: Dani Eszter

Budapest

2024

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	1
1.1. Témaválasztás	1
1.2. Célkitűzés	1
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	2
2.1. Városi közparkok, sétaterek történeti áttekintése	2
2.2. Magyarországi városi közparkok fejlődése	6
2.3. Erdélyi mezővárosok közparkjainak fejlődéstörténete	8
2.3.1. Gyergyószentmiklós	8
2.3.2. Csíkszereda	8
2.3.3. Székelyudvarhely	9
2.3.4. Sepsiszentgyörgy	10
2.3.5. Kovászna	11
2.4. Kézdivásárhely történeti áttekintés a főteret és Molnár Józsiás parkot kiemelve	11
2.5. Revitalizáció – definíció, keletkezés	15
3. ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK	16
3.1. Településszintű vizsgálatok	17
3.1.1. Földrajzi jellemzés	17
3.1.2. Kézdivásárhely növekedése a XIX. – XXI. században	18
3.1.3. A történelmi analízis	19
3.1.4. A város épített örökségei	20
3.1.5. Városszerkezet	22
3.1.6. Zöldfelületek vizsgálata	24
3.2. Tervezési terület vizsgálatai	25
3.2.1. Molnár Józsiás park jelenlegi állapotának vizsgálata	25
3.2.2. Növényfelmérés	28
3.2.3. Látványkapcsolatok, konfliktusok	30
3.3. Lakóssági kérdőív kiértékelése	32
3.4. Esettanulmány	43
4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	45
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	48
6. ÖSSZEFOGLALÁS	62
ÁBRAJEGYZÉK	63
IRODALOMJEGYZÉK	65

1. BEVEZETÉS

„Kézdivásárhely a semmiből teremtett mindent, valamint innen mint gyúpontról terjedt szét a rettenthetetlen bátorság, a páratlan hősiesség szelleme, szóval K.-Vásárhely Háromszék Párisa, Háromszék szíve volt, honnan mint központról terjedt el a lelkesedés, a szabadságérzet és hallhatatlan hősiesség; mert polgárai elsők az anyagok előteremtésében és feldolgozásában, elsők a hősök között, kik midőn minden meghódolt, midőn mindenki kétségbeesett, bátran felemelék fejeiket, mint az őskor Thrasybulusai, s kis erővel oly csudadolgokat létesítenek, melyeknek párját alig találhatjuk fel a régi classicus kor eseményei között is. (Orbán, 1991)

Kézdivásárhely, románul Târgu Secuiesc, a Kárpát-medence legkeletebben fekvő magyar többségű városa, régebben Kézdiszék központja volt. A neve is mutatja, hogy már a középkorban is vásáros hely volt, a Kézdi előtag az itteni székelyek előző századi lakóhelyére utal, Szászkézdre. A város népessége 18.491 fő, melyből 14.840 magyar. (<https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A9zdiv%C3%A1s%C3%A1rhely>)

A Molnár Józsiás park a város legrégebbi és legnagyobb parkja, úgy illeszkedik a város szövetébe, mint a pihenés szigete.

1.1. Témaválasztás

Életem során szoros kötődésem alakult ki a várossal, bár Lemhényben születtem, gimnáziumba Kézdire jártam, előtte pedig sokszor a Molnár Józsiás park játszóterére. Ismerem a parkban rejlő értékeket, amelyeket felszínre kell hozni.

Tájépítésként a város fejlődése is szívügyem, a főtér és most a park szintjén.

A Molnár Józsiás park a város egyik ékköve, ezért fontos, hogy a megújítása és a fenntartása során a megfelelő módszereket és elveket kövessük.

1.2. Célkitűzés

Elsődleges célom a park egykori fényét visszahozni, hogy az emberek ugyanolyan gyakran látogassák a parkot mint régen és újra a pihenés és kikapcsolódás helye legyen.

A történelmi értékek megtartásával, de kortárs funkciók és elemek behozásával egy olyan park kialakítása, amely minden korosztály számára vonzó.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Városi közparkok, sétaterek történeti áttekintése

Dolgozatomban elsősorban a parkok fogalmát, funkcióit, fejlődését vizsgálom európai viszonylatban, melynek segítségével elméletem szerint egy mintázatot fedezhetek fel, amely a városi parkok mibenlétét határozza meg.

A településeken kialakult közösségi parkok az idők folyamán több megnevezést is hordoztak: nyilvános park, városi park, néppark, közpark, legfontosabb közös nevezői ezeknek a kifejezéseknek, hogy mindenki számára elérhetőek és kikapcsolódási lehetőségekkel rendelkeznek. Az elnevezések függenek a megrendelő személyétől, létesítés céljától, célcsoportjától, valamint a létesítmény méretéről is. (Csepely-Knorr, 2011)

Az ókori görögöknél is megjelentek a városi zöldfelületek, melyek kultuszhelyek, gymnaszionok (mely sporttevékenységek helye) és szent ligetek (temetkezési helyek közelében) voltak jelen. A *parata publica* egy olyan zöldfelület, mező volt, melyet leginkább legelőként hasznosítottak, de sétautak vezettek át rajta. Ezek a városon belüli kertek az ételmezést is szolgálták, piac és vásárterek is voltak. A hortik olyan kertek voltak a rómaiaknál, melyeket néha kinyitottak közösségi használatra. Azonban a középkorban a nagyobb zöldfelületek leginkább a város falain kívül helyezkedtek el, mezők (*prata*) és sétautak formájában, melyeket fasorok kereteztek. Előbbin ünnepségeket és tornákat tartottak. (Magyar, 2008)

A 16-17. században jelent meg az a szándék, hogy a kevésbé tehető városiak számára is elérhető legyen a természet. Ekkortól kezdték el megnyitni a magánkerteket. Első közösségi zöldfelületek elnevezése a *green* és a *common* volt Angliában. Előbbi a települések belsejében elhelyezkedő zöldfelületeket, míg a *common* azokon kívül helyezkedett el. A későbbiekben e két kifejezést szinonimaként alkalmazták, mint a városok terjeszkedésével a *common* is a város részét képezte, és beépült annak szerkezetébe. A *common* jelenléte azonban Európában még sok helyen fellelhető volt, csak másként nevezték, a latin *pratum* kifejezés egyik ilyen példa erre, vagy a francia *pre*, esetleg olasz *prato*. Ezenfelül szokássá vált arisztokrata családok kertjeinek a látogatása, melyeknek funkciója ebből kifolyólag erőteljesebben változott. (Magyar, 2008)

A közparkok megjelenése egyenlő volt a királyi kertek nyilvánosság számára történő megnyitásával. Új funkciókat kaptak, melyek a köz használatát elégítették ki. Ezután kezdődött el a közparknak szánt zöldfelületek létesítése. Ezeknek a zöldfelületeknek a tervezésénél meghatározóak voltak a magántulajdonban lévő kertek stílusa és formai megoldásai. (Csepely-Knorr, 2011) A 17-18. században sokkal gazdagabb fogalomtárral bővült a városi zöldfelületek

elemzése, melyek különböző tulajdonságokkal, funkciókkal rendelkeznek: cours, vagyis korzó, mely egy úgynevezett „út-kert” ; az allée a barokk kertművészetben is használt fásított sétány, ebben az esetben azonban különböző főúri birtokokra vezető utak; a mail nagykiterjedésű jártékterület; jardin, parc, boulevard, bois, promenade –sétatér, melynek egy művészebb megformálása a promenoir. A 17. század elején Párizsban jelenik meg a cours, majd a boulevard. A 18. században a városok fontos szerkezeti elemeivé válnak a zöldfelületek, de nem csak a annak szerkezetébe, hanem életébe is szervesen beépül a zöldfelületek látogatásának szokása. A jardin public elnevezés jelöli azokat a királyi vagy főúri kerteket, melyeket korlátozott használatra nyitottak meg. Ekkor már a zöldfelületek látogatói sokkal szélesebb körben mozogtak, régebb, a 17. században csak az elit látogathatta a kerteket, így egy sokkal kötöttebb etikett határozta meg a látogatói viselkedési formát. A változások egy újabb típust alkottak meg, a pleasure gardens avagy mulatókertek. Fejlődése párhuzamosan történt a közparkokéval, funkcióit tekintve a mulatókert legfontosabb aspektusa a szórakozás, ebből kifolyólag olyan létesítmények jelennek meg, mint a színpad, amfiteátrum, hogy a szórakoztatás több műfaja is helyet kaphasson. Megjelennek még templomok, antik romok, szalonok, szökőkutak. Abban különbözik a közparkoktól, hogy csak belépődíjjal és bizonyos időintervallumokban voltak látogathatók. (Magyar, 2008)

A londoni Regent’s Parkot tartják egyes források az első közparknak, mely igazából csak átmenet volt a megnyitott és valóban nyilvános parkok között. Ehhez az átmenethez hozzátartoztak még a londonban „értékelő városi beruházások”-ként létrejövő „square”-ek és ’crescent’-ek, melyek csak korlátozottan voltak közhasználatúak. Christian Cajus Hirschfeld írt először a Volksgarten eszmei tartamáról és tervezéséről, könyvében kifejti, annak szükségességét, hogy a városban lakóknak is nagy szükségük van a természettel való kapcsolódásra. Theorie der Gartenkunst művében tervezési kérdésekre is kitér, többek közt kiemelném, hogy a javasolt épített elemek között a zenepavilont is megemlíti. (Hirschfeld, 1779) Írásai hatással voltak az elkövetkezendőkben Peter Joseph Lenné és Friedrich Ludwig von Sckell közparkterveire is. Az Englisher Garten volt az első olyan igazi park, melynek a megrendelője és a finanszírozója is a közösség volt. (Csepely-Knorr, 2011)

Magyar Erzsébet dolgozatában Pierre Nora meghatározásával a Liue de memoire francia kifejezéssel kezdi a városi parkok és kertek bevezetését, amely „emlékhelyet”, az emlékezet helyeit jelenti. A liue de memoire „az emlékezet és a történelem játéka”, mely nem csupán a történelmi értékekre hagyatkozik, hanem más, emberibb érzést és aurát is hordoz magával, melyek nem, mint történelmi direkt források maradtak hátra hanem ez a szándék nélkül. Amennyiben az emlékezés szándéka hiányzik, úgy válhat emlékezeti helyé. (Pierre, 1999) Így

valamilyen dolog, hely vagy jelenség funkcionális, materiális és szimbolikus értelemben válhat liue de memoire-rá. (Magyar, 2008)

Ez jól megmagyarázza, hogy a parkok nem csupán a mesterséges és természetes, tervezett és tervezetlen elemek egysége és annak változásai, hanem a mindenkori használók lenyomatainak összessége, a hagyományok folyama, valamint összességében egy élő hely, melynek saját légköre és kisugárzása lesz.

Dolgozatomban először szeretnék a 19.századi tervezési elvekről beszélni, a közparkok működésének könnyebb megértéséért, majd áttérve konkrét parkok elemzésére. A tervezési elvekkel sok fontos név is felmerül, akik megalapozták a közparktervezés alapjait, mint például John Claudius Loudon , az általa írt 1822-ben, az Encyclopaedia of Gardening művében a közpark-elméletét tárja fel, az általa nevezett 'public garden', nyilvános kerteknek három célt nevez meg: kereskedelem, rekreáció és oktatás. A közparkok megjelenése iránti igények közé sorolhatók a csendes elmélkedés, tájban való gyönyörködés, levegőzés, testmozgás, de legfontosabbként emelhető ki a társas együttlét igénye. Loudon szemléletében, Hirschfeldtől eltérően inkább természettudományi szempontokat helyezett előtérbe, specializált kertek létrehozásával. Több fontos tervezőt említhetünk a 19. század elején, akik megalapozták a közparktervezés magját. Egy másik fontos tervező a közösségi parkok fejlődésében Sir Joseph Paxton, első közösségi park terve Birkenheadben készült. Tervezési elvei a következők voltak: a park szélein és közepén áthaladó szélesebb út a járműforgalomnak, a belső rész pedig a gyalogosoké volt, megjelentek tavak, a szélső részekeken megemelte a terepmagasságot, ezáltal erősítve a park lehatárolását a városi környezettől, megjelentek ligetes és gyepes területek, sziklakertek, szökőkutak, kaszkádok. A magánkerteknél az építmény foglalta el a hangsúlyképző elemet, míg a közparkokban ennek újra értelmezésére volt szükség. A központi elemek körül geometrikus kivitelezés, mögött pedig oldott tájképi stílusú kert részeket tervezett be. Később megjelentek a sportolási igényeket szolgáló részek. (Csepely-Knorr, 2011)

Eltérések jelennek meg például az angol és a német parképítészet elvei között, például az angoloknál az oktatási szempontnak a legfontosabb része a természettudományi megközelítés volt. Míg ez máshol csak később jelent meg, a sportolási igények hamarabb jelentek meg, mint a kontinensen, az esztétikai értékeket a természeti szépségen túl az építmények, mint múzeumok, könyvtárak jelentették. Edouard André viszi be a francia formavilágot a szigetországra. Az addigi pictoresque oldott úthálózatától eltérően szabályosabb formákat vitt be, melyeket körökből és ellipszisekből szerkesztett ki, az úthálózatot tartotta a legfontosabb szervező elemnek, a többi csak alárendeltként jelent meg. Olyan elemek jelentek meg, amelyek morális és esztétikai nevelést szolgáltak, mint a zenepavilon vagy ivókút. André tervezési

elveiben azonban az az elem amely a leghangsúlyosabban erősíti az oktatási nevelést a pálmaház volt. Fontossá váltak a történelmileg jelentős személyek megjelenítése mellett a polgári büszkeséget képviselő neves emberek emlékművei. (Csepely-Knorr, 2011)

Az európai város- és kertépítészete hatással volt az Amerikai Egyesült Államok művészeti változásaira és fordítva, így ez sem egy elhanyagolható aspektus. Megemlíteném Friedrich Law Olmsted-et, akit Amerikában a tájépítészet alapítójának neveznek. Paxton által Birkenhead park tervezési elvei meghatározóak voltak számára, de építészeti és formai szempontokból is alapul szolgált. Mindezek hozzájárultak a Central Park tervéhez.

Gustav Meyer teoretikai elméleteiben az eddigi szempontok egyben megjelennek, amik eddig a különböző európai országokban külön-külön. Az egészségügyi szempontok kiemelt jelentősége, azonban Meyernél megjelenik a szórakozás és kikapcsolódás kérdése. Három féle kategóriát állít fel a városi zöldfelületek típusába: díszter, sétány, és népkert, az első a városközponti kisebb parkok létrehozásának igényét veti fel. A népkerteknél mind a szabályos és szabálytalan vonalvezetés. Javasol verseny- és tornapályát, labdajátékoknak kialakított részt, magaslati pontokat kilátó és pihenőhelyeknek, tavakat, valamint olyan építményeket, amelyek frissítőkként szolgálhatnak. Emlékművek elhelyezését is kiemeli, a kulturális nevelés érdekében. Ő az első aki a növénytelepítésnél a hazai növények alkalmazását hangsúlyozza. Az egzotikus, tájidegen fajokat pedig botanikus kert részeknél javasolja betervezni. Csepely-Knorr Luca úgy hivatkozott Gustav Meyerre, mint aki elősegítette vagy megalkotott egy komplex közpark elméletet. (Csepely-Knorr, 2011)

A Stadtpark az első olyan park Bécsben, amely közösségi tulajdonban készült el, 1862-ben nyílt meg. Előzményei, hogy a császár 9 hektárnyi területet adományozott a polgárságnak, annak érdekében, hogy saját költségükön egy olyan parkot létesítsenek, amely mindenki számára látogatható. 1961-ben írt ki pályázatot Bécs városa, azonban nem született első díjas pályamű, így József Selleny tájképfestőt vonták be. terveit pedig az akkori főkertész javításai után kiviteleztek. (Csepely-Knorr, 2011)

A parkot tájképi stílusba tervezték meg, tó, zenepavilon és szobrok díszítették. Növénykiültetése olyannyira sűrű lett, hogy a szabad gyepfelületek nagyon minimálisan voltak jelen. A parkot legfőképpen sétálásra szánták, így a gyerekeknek külön gyerekparkot (Kinderpark) alakítottak ki a Bécs folyó jobb oldalán. A sok szobor miatt már a 19. század (Magyar, 2008)

A párizsi közparkok tervezői közül Jean-Charles-Adolphe Alphand, Edouard André és Braillet Deschamps neveket érdemes megemlíteni. A Parc Monceau egy már létező park átalakításával jött létre, Braillet városi környezetbe itt tervezett először egzotikus

növényágyakat. A Parc Buttes-Chaumont a legnagyobb hatást gyakorolta a közparktervezésre, melyhez Alphand és André neve is köthető. Ez a terület is kimondottan közpark célra jött létre. A nehéz és izgalmas terepviszonyokat a tervezők kihasználták, a növények szempontjából az egyes tájakra jellemző fajokat akarták megjeleníteni, honos növények alkalmazásával. (Csepely-Knorr, 2011)

A zágrábi Maximir park eredetileg vadászat és fakitermelés céljait szolgáló tölgyerdő volt. Majd kiegészült egy kilátóval, onnan sugarasan kiinduló ösvényekkel és gazdasági épületekkel. vendégházzal. 1794-ben nyílt meg a park. Később katonai tábor és a hadifoglyok őrzésére szolgáló hellyé vált, később pedig a lakók visszahódíthatták kiránduló és piknikező helynek. 1838-43 között nyerte el végleges alakját, tájképi stílusban. A parkban tájképi kert minden nélkülözhetetlen eleme megtalálható volt: kilátó, svájci házika, pavilon, templom és még mások. Ünnepeket rendeztek, a városból a kocsival nem rendelkező polgárok egy árnyékos mellékutón tudták megközelíteni a parkot. Növényvilága nagyon gazdag volt. (Magyar, 2008)

2.2. Magyarországi városi közparkok fejlődése

A 18. századra nyúlik vissza Magyarországon a városi parkok létrejötte. Budapesten a 18. század végén az akkori közparkok mind uralkodói kezdeményezésre alakultak, elsők között a Városmajor, 1785-ben, melyet II. József tervezett Tallherr József építésszel. Francia stílusú, geometrikus vonalvezetésű, közepén egy fő sétánnyal. A pesti oldalon az Orczy-kert jött létre a külvárosban, 1794-ben tervezte Bernhard Petri német kerttervező, de tájképi stílusban. Ekkor még csak magánkert volt, de később megnyílt a látogatók előtt. A belvárosban nem létesítettek a 19. század első felében, ezért a belvároson kívül készült el a Városliget, melyet a német Heinrich Nebbien tervezett meg. A Margit sziget József Nádor idején félig privát és félig nyilvános volt. (Sisa, 2014)

Az ország többi részén fekvő városokba még nem jött létre városi közpark, csak a korai formája, a sétatér. Pozsonynak több sétatere is volt, a legnagyobb 4 fasorral 170 lépés hosszú volt. Ezenkívül sétateret alakítottak még kis Sopronban, Kaposváron, Kolozsváron. Pozsony abból a szempontból is kiemelkedő, hogy itt alakították ki a történeti Magyarország talán legkorábbi közparkját, amely nem a városban volt, hanem átellenben a Duna partján, az Aupark, vagy Városi Díszliget nevet viselte. 1775-76-ban jött létre városi mulatóhelyként, fasorokkal, amelyek csillagformát alkottak, erről kapta legelső nevét a Sternalle nevet, a bécsi Prater mintájára. Később 1832-ben tájképi kerté alakították, körvonala és a központi tér szerepe fennmaradt. A fürdőhelyek is összefüggésben állnak a polgárisodással és városiasodással. Általában magán kézből finanszírozták a fürdőhelyek parkjainak fejlesztését. Balatonfüreden

egy sétatér is kialakult, majd a 19. sz. elején annak közelében egy angolkert. Szliácson nagyszabású tájképi park létesült, a kastélyparkkal vetekedett. A hazai kertészet nagy személyiségének színrelépése elősegítette a városi parkok fejlődését, Pecz Ármin egy kertészetet hozott létre, tervei alapján alakították ki a budapesti Állatkertet, valamint a Múzeumkertet, mely emlékkertté alakult. új műfajt hozva létre. (Sisa, 2014)

A századfordulón érte el a városszépítési mozgalom a csúcspontját. Budapesten létrejött a főváros kertészete, amely minden városi zöldfelületet felügyelt. 1894-ben állami intézménnyé bővült a Kertészeti Intézet. Ekkor még az angol tájképi kert kialakítás volt a jellemző, majd a geometrikus elemek kezdtek elterjedni, mellyel sűrűbb kiültetések párosultak, a tájképi kertek nagy gyepfelületeivel ellentétben, így a virágágyak lettek a leglátványosabb elemei a parkoknak. A világvárossá fejlődő Budapest megnövekedett, és parkjai is fejlesztésnek indultak, és kezdtek túlterheltté válni, főleg a Városliget, ezért egy új nagy városi park létesítése mellett határoztak, így jött létre a Népliget. Számos elhanyagolt közteret parkosítottak, melyekből kiemelkedett az Erzsébet tér. A Gellért-hegy rendezése a századfordulón történt. Bár a többi város nem vetekedhetett Budapesttel, de mindnek volt saját fő kertésze. A meglévő természeti és történelmi adottsággal rendelkező városok ígéretesek voltak, például a Győri Radó-sziget, Brassó hegyeinek lejtőin ligeteket és sétautakat alakítottak ki, Temesváron szintén létrejöttek ligetek. (Sisa, 2014)

A városi kerteknek, parkoknak több használati formája volt, egyik ilyen a séta, a társas élet egyik fontos eleme volt, mely nem csak a testmozgás szerepét töltötte be, hanem szórakozás is volt. A nézelődés, ismerősökkel való társalgás, térszene hallgatása, fagylaltozás a séta fontos alkotóelemei voltak. Erre alkalmas helyek a korzók, Budán a Várkert alatt volt, Pesten pedig a városligeti korzó volt a legjelentősebb. A parkokban, kertekben eltöltött idő más fajta szórakozást is nyújtott, játék, olvasás, tanulás vagy ismeretszerzés formájában. Voltak ügyességi játékok, kötetlen játékokra csak a félreeső szabad térrészekben valamint játszótéren volt lehetőség. A kiszolgáló létesítmények, „olyan teret képeztek az utca teljes nyitottsága és az otthon intimitása között, amely mindkettő előnyeit ötvözte”- fogalmazott Magyar Erzsébet- a kávézók, vendéglők, pavilonok és kiszokok nem csak vonzották de meg is tartották az arra járókat egy ideig. (Magyar, 2008)

2.3. Erdélyi mezővárosok közparkjainak fejlődéstörténete

2.3.1. Gyergyószentmiklós

Gyergyószentmiklós a harmadik legnépesebb városa Hargita megyének, a gyergyói medence keleti felében fekszik, a XIII-XIV században keletkezett. (*Caritas Vidékfejlesztés Gyergyószék*, n.d.)

Gyergyószentmiklós szíve a Szabadság tér, egykor piactér volt, ma Székelyföld egyik legszebb, parkosított kisvárosi főtere. Amely a száz évvel ezelőtti képét mutatja, mivel a 19.-20. század fordulóján alakult ki. A főter mai arculata fokozatosan alakult ki, városias voltát elsősorban az örmények által építtetett házak adják, “örmény építészeti örökség”-ként tartják számon. (“Gyergyószentmiklós,” 2023)

Mivel a főter a száz évvel ezelőtti képét őrzi, így létrejött, fásítása akkorra tehető körülbelül, mint a Józsiás park. Régen a főtéren szélén volt egy pavilon, középen pedig egy obelisz, az úthálózata kidolgozottabb volt mint most, a közepén egy darabig végig futott egy út, amely szétsugárzott a park szélei felé, sokkal több paddal és növénykiültetéssel. Ma úthálózata egyszerű, faállománya egy főterhez képest nagy, összetétele hasonló az akkoriban fásított piacterekkel és parkokkal. A következő nemzetségek találhatók meg: *Betula*, *Buxus*, *Picea*, *Pinus*, *Robinia*, *Sambucus*, *Tilia*, *Thuja*. Régebben volt játszótér és pergola is, mára egy kiállító rész, padokkal, valamint egy fa faragott szobor, amely a helyi szobrászművész, Burján Gál Emil alkotása – a római katolikus templomban levő, fából faragott szobor felnagyított hasonmása – a város védőszentjének, Szent Miklósnak a szobra. (“Gyergyószentmiklós,” 2023) A főtéren történtek kisebb újítások, a járófelületek, szórt burkolattal, majd kőlapokkal, teljes rendezés vagy megújítás nem történt.

2.3.2. Csíkszereda

Csíkszereda a mind a négy égtáj felől érkező utak kereszteződésénél alakult ki, mivel a szomszédos falvak ott tartották szerdai vásáraikat, a neve is innen ered. Kialakulása a 15. századra első felére ehető, (“Csíkszereda,” 2024)

A város központi parkja, mely a város legnagyobb parkja is egyben, régen egy mocsaras terület volt, Vizellő-rétnek hívták. 1935-ben parkká nyilvánították, az akkori városvezetés kezdeményezésére, így a városlakók kedvelt szabadidős és találkozóhelye lett. (“Csíkszereda,” 2024) Később létesült, mint a Molnár Józsiás. A katonai térképek is jól mutatják, hogy a terület építkezésre nem volt alkalmas, mivel a település növekedése elkerülte, majd körül ölelte épületekkel a területet.

A lakosok visszaemlékezései alapján a gyerekek délutánjai azzal teltek, hogy kimentek játszani a parknak arra a részére ahol jelenleg az ismeretlen katona szobra áll. A helyében akkor egy mocsaras tó volt, aminek a vizén lehetett tutajozni - elmesélte Löffler Vilmos. Birta Antal pedig arról számolt be, hogy a termés beszolgáltatásakor a szekerek sora a templomtól a gabonabázáig állt, a régi gabonabáza a mai görkorcsolya pálya, vagyis pumpapálya helyén állt. A mostani főtér helyén (amely 1976-ban jött létre) pedig egy kicsi és hosszú park volt, ahol jól lehetett biciklizni. 2011-ben pedig egy ismeretlen lakos mesélt a kisfülü Frici bácsiról, aki elkergette a fiatal gombászokat a parkból, hogy neki több maradjon, mivel „harminc évvel ezelőtt” (2011-től számítva vissza 30 évet) lehetett gombászni a központi parkban. (*Történetek Csíkszeredáról És Lakóiról*, n.d.)

Dendrológiai parknak is nevezik, mivel értékes fafajok találhatóak ott: fenyőfélék, közönséges pagodafa (*Sophora*), meggyfa (*Prunus*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), díszalma (*Malus halliana*), mogyorófa (*Corylus*) és eperfa (*Morus*). A Hargita Megyei Kulturális Központ épülete felőli bejáratnál (a park dél-keleti sarka) található 4 amerikai duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*), a fenyőkkel szemben áll a város egyetlen tiszafája (*Taxus baccata*). De van még akác (*Robinia*), ecetfa (*Rhus typhina*), fűz (*Salix*), vadgesztenye (*Aesculus*) hárs (*Tilia*), juhar (*Acer*), nyár (*Populus*), nyír (*Betula*) Körülbelül 15 fajta madár él a parkban, például: erdei pinty, zöldike, tengelic, fenyőrigó. (“Csíkszereda,” 2024)

Különböző rendezvényeket is szerveznek, például a Pityókafesztivál, karácsonyi vásár. A park mellett más fontosabb közösségi és sétáló terek a főtér és a Petőfi Sándor sétáló utca. A park jelenlegi funkciói a következők: játszótér, pumpa pálya, az ismeretlen román katona emlékműve, közepén egy forrásház vagy pavilon van, amelyet nemrégiben építettek, más megújításokkal egyszerre. (*Több látványos beruházás is elkezdődött a csíkszeredai központi parkban*, n.d.) Területe 2,6 ha, közepén végighalad 2 párhuzamos sétány, az északi részén pedig x alakban rajzolódnak ki az utak a parkon.

2.3.3. Székelyudvarhely

Székelyudvarhely Hargita megye második legnépesebb városa, valamint az Udvarhelyi-medence gazdasági és művelődési központja. Több településből olvadt össze. Sétatere, vagy városi parkja a Küküllő menté helyezkedik el. (“Székelyudvarhely,” 2024)

A székelyudvarhelyi sétatér születését 1903-ban döntötték el, a Nagy-Küküllő jobb partján a Pipás kertben. Épült zenepavilon a területen, valamint egy 100 m hosszú, 60 m széles korcsolyapálya is. 1905 őszén már volt világítás, 1907-ben pedig beültetették több mint 300

facsetetékkel: gesztenye, juhar, platán, kőris, feketedió. Teniszpálya is létesült a sétateren, a kommunizmusban pedig játszótér. A park közepén vendéglő volt, régen is és most is.

A sétateret 2010-ben újítták meg, területe 2,5 ha, egy filagória, kis fémkutak is kerültek a parkba. (Zoltán & uh.ro, n.d.)

2.3.4. Sepsiszentgyörgy

Háromszék legjelentősebb városa, s egyben a székvárosa, székhelye is. Kézdivásárhelytől 36 km-re helyezkedik el. 1332-ben említik „Sancto Georgio” néven. („Sepsiszentgyörgy,” 2024) Az évek folyamán a központi park több nevet is viselt: Sötét park, Potsa-park, azonban már egy ideje az Erzsébet park nevet viseli. („Az Erzsébet park - 2010. július 28., szerda -,” 2010) A második katonai felmérésen már kivehető a mai park formája, de akkor még teljesen üres terület lehetett, még nem is volt körül építve, azonban a harmadik katonai térképen teljesen le van határolva utakkal és épületekkel, jól kivehető a nyugati oldalon lévő részsűs rész. Növényállományáról egyik felmérés sem árulkodik.

Régen ez a tér is piactér volt, Orbán Balázs elmondása szerint a kolozsvári főteret is túlszárnyalta a nagysága. (Orbán, 1991) 1893-ban javasolt parkosítást a templom körüli térnek Hatolykai Potsa József. Az angolparkok mintájára veszi kezdetét a parkosítás. Már ezelőtt elkezdődött a tér lekövezése, a nyugati rész teraszosítása és gesztenyefa sor ültetése a felső sétány mellé. Erzsébet királyné emlékére ültettek szomorú füzeket és tölgyeket a mai tó helyére. 1899-ben, valamivel később, pedig több száz csemetét és cserjét ültettek el. („Az Erzsébet park - 2010. július 28., szerda -,” 2010) A 20- század első felében még vegyes funkciójú volt a tér, a park és a piactér osztozott egymással a területen. 1930-ban készült el egy terv, amelyben a piacteret egyesítik a parkkal. Elsőnek megjelenő emlékmű a parkban az 1848-as obeliszk volt, majd jóval később Márton Áron és II. Rákóczi Ferencz szobra a templom mellett, kopjafák és Mikó Imre szobra. Fontos kulturális épületek is létesültek a tér szélén: kórház, takarékpénztár, kávéház. 2010-ben újítták meg a parkot, új ülőfelületekkel, lámpaoszlopokkal, burkolattal, sziklakerttel, szökőkúttal, tóval, melyen átvezet egy híd, valamint egy játszótérrel. 2015 után lezárták az utakat az autós forgalom elől a színház környékén. Így helyet kaptak újabb események és vásárok megszervezésére. (Csaba, 2023) A park növényállományában még a következő nemzetségek lelhetők fel: Aesculus, Morus, Picea, Platanus, Populus, Prunus, Robinia, Salix, Tilia, Thuja, Quercus. A park jelenlegi területe közel 4 hektár.

2.3.5. Kovászna

Kézdivásárhelytől 20 km-re délre található, átszeli Kovászna pataka, amely a főtéren is áthalad. Lakossága nem nagy, de természeti adottságainak köszönhetően gyógyközpontként van számon tartva, sok borvízforrása és mofetta található itt, valamint az ország legnagyobb szívgyógyászati központja. A főtéren található egy természeti ritkaság, amely a város főterén található, az úgynevezett Pokolsár, amely védett természeti értéknek számít, egy iszapvulkán, amely kénes, szén-dioxidos gázkitöréseket bocsájt ki, és nagy turisztikai látványosságnak számít. („Kovászna,” 2023) (Dr. Bíró, 2015)

A főtér fejlődéséről nagyon kevés információ található. Orbán Balázs Székelyföld leírásában azt írja, hogy a központi régen piactér volt, közepén a Pokolsárral. (Orbán, 1991) Városközpontja a szocializmus idején alakult át, a város többi részével, és az épületek jellege jól mutatja, hogy turisztikai városnak szánták, területe 0,8 ha. (Dr. Bíró, 2015) Ekkora tehető a főtér fásítása és zöldítése, amelyet a jelenlegi állapota jól mutatja, a stílusjegyei, egyszerű úthálózata, növénykiültetésében sok cserje és örökzöld egyed. A főtéren fellelhető főbb nemzetségek a következők: Buxus, Betula, Picea, Salix, Tilia, Thuja, ezenkívül sok egynyári kiültetés is van. A főteret közrefogja a szélén végigfutó kovászna pataka és a Pokolsár. A patak mentén a főtéren túl is végigfut egy rendezettebb sétány, melyen egy játszóteret is elhelyeztek. A főtéren sok szobor található: Kőrösi Csoma Sándor mellszobra, egy 1956-os forradalomra emlékező emlékmű, egy Erkel Ferencz szobor, Dr. Benedek Géza szobra, Gazdáné Olosz Ella szobra, Fábián Ernő mellszobra, Ignác Rózsaszobra, valamint más kortárs emlékművek, középen egy szökőkút és egy borvízforrás is van a főtéren. Sok ülőfelülettel a főtéren és a sétány további részein, melyek alkalmassá teszik a helyet a pihenésre, egyedül a főtér mellett elhaladó forgalmaz út nem kedvez ebben.

2.4. Kézdivásárhely történeti áttekintés a főteret és Molnár Józsiás parkot kiemelve

Kézdivásárhely helyén egy „Praetoria Augusta” nevű római város állt régen, melyre konkrét bizonyítékot 1852-ben találtak, amikor a város ÉK-i részén ásatásokat végeztek és római műemlékeket kaptak. (Orbán, 1991)

Első írásos, okleveles említése 1407. november 24-éből származik, Nádasdi Mihály leveléből, amikor még Torja vásaraként említi. 1427-ben Luxemburgi Zsigmond király kibocsájtott adománylevelében városi rangra emeli, pontosabban mezővárossá. (Incze, 2012) Mostani megnevezése, a Kézdivásárhely („Kyzdywasarhel”) I. János király levelében jelenik

meg először. A város fokozatosan Kézdiszék gazdasági és kulturális központjává vált, és csak hosszú versengés után maradt alul Sepsiszentgyörggyel szemben. Kevés információ maradt fenn a város korai szerkezetéről. A város első állandó lakosai a kovácsmesterek voltak. (Dimény, 2018)

Deszkaváros néven is emlegették: „Aesculi oppidum”, mivel az épületei mind fából épültek, ami a későbbiekben sok gondot és tragédiákat okozott. A város kialakulásának oka a Brassó és Moldva közötti kereskedelmi útvonal volt, mivel a környező falvakból a lakosság ott eladhatta portékáikat. Először csak Torja faluból költöztek ki oda kereskedők és kézművesek, majd sokak követték. A kézművességen kívül szállítással is foglalkoztak az ottaniak. (Kiss, 2010)

A 15.-16. századokban a város magját a trapéz alakú piactér adta, mely köré az első telepések csoportosultak. (Olasz, 1999)

1750-ben középvárosi besorolást kapott, Erdély egyik fontos kézműves- és kereskedelmi központjává vált. 1786-ban visszaesett a régió város hierarchiájában a kisvárosi kategóriába, majd 1875-re visszanyerte középvárosi besorolását. (Dimény, 2018)

Magáról a város szerkezetének alakulásáról viszonylag keveset tudunk. Olyan adatok állnak rendelkezésünkre, amelyek a városon belüli kapuk számát ismerteti, 1567-ben 60 kapu, míg 1614-ben 155-re nőtt ez az érték. A város a fejlődése során tűzvészek is pusztították, az első 1703-ban történt, amely során a város szinte teljesen elpusztult, azonban hamar újjáépítették. (Dimény, 2018) Az első katonai térképen ismerhetjük meg a város szerkezetét, amelyen jól kivehető, hogy a város a piactér köré épült ki. A vásártér DNy-i sarkában helyezkedik a református templom ami régen katolikus templom lehetett, és mellette a temető, akkoriban még a város belső területén helyezkedtek el a temetők a templomok mellett, de ezt a 16-17. századok közepén telepíthették ki a város keleti szélére. (Dimény, 2018) Az első katonai térképen a jelenlegi Molnár Józsiás területe még nincs is a város határain belül, nem hogy esetleg más funkciója lett volna.

A második tűzvész 1834-ben következett be, előtte 558 faház volt a városban, ebből 421 megsemmisült. A tűzvész során leginkább a piactér és környéke égett le, mivel fából, deszkából építették fel a vásáros bódékat és házaikat. Az osztrák kormány százezer forint segílyt ígért a város újjáépítésére azzal a feltétellel, hogy újra tervezik a város szerkezetét, de a városlakók tiltakoztak, így maradt fenn ma is az udvarteres elrendezés. (Olasz, 1999)

A 20. század első felére az udvarterek udvar, magán jellege fokozatosan szűnt meg, mivel már az ott lakó családokon kívül mások is beköltöztek, így több család életterévé váltak az utca

udvarok, melyeknek végeit egykor gerendákkal zártak el, azok megnyíltak és utcákká alakultak. (Dimény, 2018)

Ez a jellegzetes települési forma az erdélyi kézműiparos városokban a foglalkozással együtt járt. Ma már csak nyomokban maradt fel, például Marosvásárhely főterén és Székelyudvarhelyen, de inkább átjáróházak formájában. (Vámszer, 1977)

A második katonai térképen (2.ábra) már látható egy nagy zöldfelület a mai park helyén, azonban az még felparcellázott formában jelenik meg, É-D-i irányban hosszú telkekre van felosztva.

A városban voltak kisebb kertek, amelyek különböző éttermekhez vagy kocsmákhoz tartoztak, azoknak a teraszaik voltak, valamint egyéb szórakozási lehetőségekkel is szolgáltak. Ilyen volt az egykori Unió-kert, a keleti-kertek mögött, melyen egy néhány szobás ház, két tekepálya és egy nagy nyári táncterem volt. Előtte állt az Első-kert, melyet később Vendégszerető-kertnek hívtak, itt is szintén tekézésre és az árnyékot szolgáltató gesztenyefák alatt pedig flekkenezésre volt lehetőség. (Földi, 2004) A gőzfürdő előtti sétaterén, amely közel volt a főterhez, egy kisebb kert volt, ahol szabadon lehetett szórakozni a szabadban, ez a korabeli kézdivásárhelyi képeslapokon lelhető fel. (Beke, 2004)

A szabadban való időtöltés, pihenés és szórakozás a polgári életvitel egyik sajátos megnyilvánulása volt, a 19. század végére Kézdivásárhelyen is mint általános igény jelent meg. 1863-ban tartott egy gyűlést az egyháztanács, melyen megfogalmazódott, hogy a városszéli, mostani református temetőt rendezni kell, a keleti oldalán sétateret kell létrehozni, valamint egy sor sírbolt építésére is lehetőség nyílik. (Dimény, 2019) Ezenfelül még oly módon is segíteni akarta az egyház a várost ebből a szempontból, hogy a mai Iskola utca, akkoriban Kertmege utcából nyíló, Takarékpénztárig tartó kert, sétateri funkciót kaphasson. Kicsi sétatérként volt ismert a neve, melyen egy zenepavilon is helyet kapott, melyen önkéntes tűzoltók zenéltek olykor. (Incze, 2012)

Következő nagy előrelépés Molnár Józsiás által történt akinek a családja elveszítette a vagyonát, de felnőttkorában sikerült talpra állnia, ezt követően vásárolta fel az egykori Ezeres-kert valamennyi részét, amelyet azelőtt Wesselényi Miklósnak ajándékoztak a kézdivásárhelyiek, mivel nagylelkű adományt adott a városnak a második tűzvész után. Ezt a területet később még más telkekkel bővítették. (Kiss, 2010) Itt építette fel lakóházukat, majd egy mintakertészetet hozott létre mellette. Az 1880-as években megengedte idegenek számára, hogy beléphessenek a kertjébe nappal a következő rendelkezés betartásával: „Szemnek mindent, kéznek semmit”. Gyümölcsös, szőlős és virágoskert is volt a kertjében, mely abban az időben minta értékűnek számított. Feleségével, Gaál Emiliával úgy rendelkeztek

végrendeletükben, melyet 1903.április 28.-án írtak meg, mivel nem volt gyerekük, haláluk után a házat és a kertet a városnak adományozzák, melyből sétatér alakítandó ki a város számára. Ennek következményében létrejött a „Józsiás és Emília Kézdivásárhelyi Sétatéri és Tanulmányi –alapítvány”, mely a vagyon jogos tulajdonosa, majd ezt adták át a város vezetésének. Az alapítvány törvényes jogi bejegyzésére 1909-ben került sor, így ekkor nyílt meg hivatalosan az alapítványi park vagy sétatér. (Kiss, 2010) A parkba ingyen léphetnek be az emberek, valamint abból a jövedelemből, amelyet a fennmaradt épületek hoznak, az egyharmad részét olyan kézdii születésű jóképességű diákoknak kellett adniuk, melyek szegény családból származnak, második harmada a jövedelemnek a várost illeti, mint fenntartó, az utolsó harmadot pedig az épületek fenntartására kellett fordítaniuk. (Dimény, 2018)

Azután többször emlegették a lapok Józsiás-kertként, vagy főleg sétatérként, melyre szépen lassan beköltözött Kézdivásárhely társadalmi élete. A zenepavilonban a helyi fúvószenekar játszott, tenisz pálya is létesült a parkban, így a kicsi sétatér elnéptelenedett, 20 éven keresztül állt elhanyagoltan, míg végül 1935-ben nyílt meg újra a Sport Egyesület jóvoltából. (Dimény, 2018)

1919-ben készült el a park első rendezési terve, melynek során a területe is növekedett 2000 m² –el, a Benkő Pál féle telekkel. Előtte is voltak kezdeményezések a park rendezésének tervére és egy pavilon létesítésére, de mindig halasztódott. Egy 1924-es jogszabály értelmében a város nem kezelhette a sétatert, mivel az alapítvány tulajdonában volt, így megválasztották gondozásért felelős igazgatóságát az alapítványnak. Ezek után sikerült a parkba bevezetni a vizet, így 1929 telén jégpályát nyitottak. (Dimény, 2019) Tenispálya is létesült a parkban, ahol nyáron teniszezték, röplabdáztak, télen pedig a korcsolyázóknak adott helyet. (Beke, 2022)

Az alapítványnak 2 része volt, egy tanulmányi, és a sétatéri része. (Kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténeti Múzeum, 3/a. „Szabályzat a „Józsiás és Emília alapítvány” kezeléséről” 1912) A tanulmányi részében abból a pénzből, amelyet az épületek hasznosításából szereztek olyan kézdivásárhelyi születésű diákoknak osztották szét, akik szegény családból valók, de jó képességűek. A maradék összeg a várost illeti, valamint az épületek karbantartására is kellett fordítani. A második világháború nagyon nem kedvezett az alapítványnak, mivel az azt követő években az új hatalom felszámolta azt. A park és az egykori lakóház megmaradt Józsiás és felesége akarata szerint, viszont a diákok támogatása ezek után teljesen megszűnt. (Dimény, 2018)

2.5. Revitalizáció – definíció, keletkezés

A revitalizáció fogalma mára már egy divatos fogalommá vált, mivel nem csak a tervezés kapcsán, hanem a mindennapi életben is használják a megújulás kifejezés helyettesítésére.

A.F. Clarke Wallace (1956) antropológus határozta meg a revitalizáció fogalmát és gondolatát, ő javasolta a „revitalizációs mozgalom” kifejezést, melyet úgy definiált: „mint egy társadalom tagjainak azon törekvését, hogy belső megújulással kielégítőbb kultúrát építsenek.

Ma a revitalizációt: sokoldalú erőfeszítésként határozzák meg, mindezt magába foglalja a restaurálást, a rekonstrukciót, a modernizációt és a különböző szempontból lerombolt épületek, városrészek vagy városok újjáélesztését célzó intézkedéseket. (Pawlowska és Swaryczewska 2002)

A revitalizáció a lakosok részvételének, a műszaki szabványok betartásának, a környezetbarát megoldásoknak és a nyílt döntéshozatali folyamatnak az eszméjén alapult.

Egy különleges példa Detroit, az a város, amely az egészét tekintve alávethné magát a revitalizációs folyamatnak. 1950-től kezdődően a város állapota romlani kezdett. A pénzügyi problémák miatt ma a várost magas munkanélküliség és alacsony lakosságszám jellemzik. A város tájképét kietlen gyárak, templomok, iskolák és lakóházak romjai alkotják. Felmerültek olyan elképzelések, amelyek Detroit újjászületésére irányulnak a fenntartható fejlődés elvének megfelelően, a zöld és megújuló energiaforrások tudatosan kialakított rendszerei révén, két nagy zöld gyűrűt akarnak létrehozni.

A társadalmi és gazdasági tényezőktől függnnek a városrészek leromlását okozó problémák, amik olyan megoldásokat kívánnak melyek helyre szabottak, tehát az adott hely igényeihez igazítva történik a kialakításuk. (Wilczkiewicz & Wilkosz, 2015)

A kertrevitalizáció a rendelkezésre álló történeti forrásokon, a helyszín még azonosítható műemléki értékein, egy adott stílustörténeti korszak formajegyein illetve analógiákon alapuló kertmegújítás; a helyszíntre leginkább jellemző korszak stílusjegyeit alkalmazva, az új igényeknek megfelelő funkcióbővítéssel újul meg a park. (Fekete, 2021)

3. ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK

A tájépítészeti revitalizációs tervek alapja a terv helyszínének megismerése. A történetisége, a kultúra és a társadalom, ami meghatározta az évek folyamán. Ez adja a keretét a jövőbeni tervnek. A helyszín megismerésének a legjobb módszere annak felmérése, elsősorban nagy léptékben, település, városi szinten, majd kis léptékben a tervezési helyszínt nézve szabadtérhasználati, térszerkezeti, zöldterületi szempontból.

Mindezek előtt kutatásokat végeztem az európai városi zöldfelületek fejlődéstörténetében, a közparkok kialakulásától a 21.századig, előbb európai nagyvárosok közparkjait vizsgálva, majd magyarországi zöldfelületeket, egyre közeledve az erdélyi mezővárosi parkokhoz. Megvizsgálva azok eltéréseit, hasonlóságait, melyekkel egy fajta mintázatot állíthatok fel, amellyel megőrizhetem a Molnár Józsiás park történelmi értékeit, de kortárs megújítási módszerek beépítésével, hozzáadásával.

A helyszín megismerése érdekében történelmi vizsgálatokat végeztem, ezután nagy léptékben néztem a várost (városszerkezeti-, zöldfelületi-, vízhálózati-, városfejlődési-analízisek), majd kis léptékben a tervezési területet, a parkot (jelenlegi állapot vizsgálata, növényfelmérés, konfliktusok- és látványkapcsolatok analízise). Ezeket a vizsgálatokat az AutoCad, ArchiCad, QGis, Photoshop programok segítségével készítettem el.

A főtérre vonatkozó előző tervek vizsgálatából kiderülhetnek, azok a hibák amelyek még kiküszöbölésre várnak.

A hely fő funkcióit és kapcsolatát a lakókkal egy kérdőív segítségével ismertem meg. A kérdőív legfőképpen a városi lakókhoz szólt, valamint a város környéki falvakban élő emberekhez, akik életében Kézdivásárhely központi szerepet tölt be. A célja az volt, hogy megismerjem a Kézdivásárhelyen és környékén élők, dolgozók véleményét, igényeiket a Molnár Józsiás parkról.

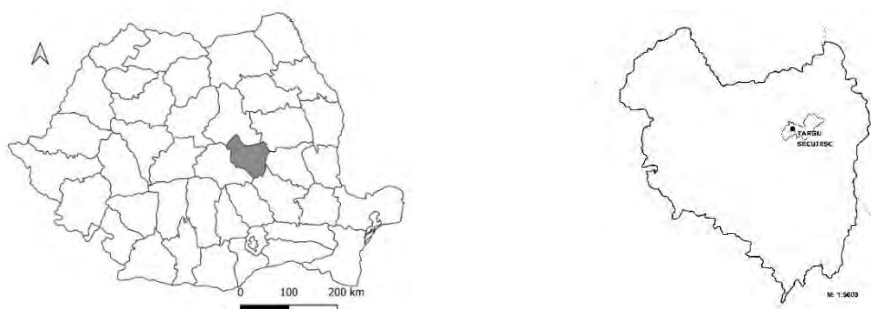
A kérdőív online történt Google Űrlap formájában. A 27 kérdésből álló űrlapot 2024.február 24-én osztottam meg a kézdivásárhelyi és környékbeli lakósokkal és körülbelül egy hét alatt beérkezett 360 válasz. A kérdőív a következő linken érhető el: <https://forms.gle/FS7YAyhQy5EdV9uZA>

Más kutatási módszerként a felsoroltakon kívül még esettanulmányok vizsgálatát választottam, hasonló példát keresve, melyből már megfogalmazott és bevált megoldásokat találok a felmerült problémákra.

3.1. Településszintű vizsgálatok

3.1.1. Földrajzi jellemzés

Kézdivásárhely Romániában, Kovászna megyében, a Felsőháromszéki medence közepén a Feketeügy-folyó völgyében helyezkedik el, a Kárpát-medence legkeletibb részén fekvő magyar többségű kisváros, az egykori Kézdiszék központja. Sepsiszentgyörgytől, Kovászna megye székhelyétől 30 km-re, Brassótól 60 és az Ojtozi-szorostól 23 km-re fekszik. (forrás: <https://www.kezdi.ro/kezdivasarhelyrol/>)

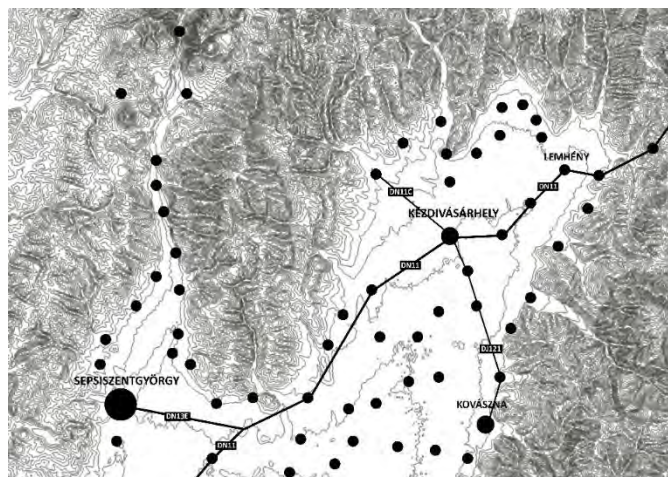

1.ábra – Kézdivásárhely elhelyezkedése országos és megyei szinten (saját munka)

Kézdivásárhely a Felső-háromszéki-medence közepén helyezkedik a Brassói-medence északi nyúlványán Kovászna megye területén (1.ábra), el 566 tengerszint felletti magasságon, körülveszi a Bodoki-hegység, a Háromszéki-havasok, a Nemere-hegység, a Répát-hegység és a Bodzai-havasok. A medence közepén halad át a Feketeügy-folyó. (<https://www.kezdi.ro/kezdivasarhelyrol/>)

A következő falvak veszik körül Kézdivásárhelyet, amelyek a Felső-háromszéki-medencében helyezkednek el: Esztelnek, Kurtapatak, Csomortán, Kézdiálmás, Béla falva, Kézdiszentkereszt, Kézdiszárzapatak, Kiskászon, Kézdikővár, Torja, Kézdiszentlélek, Lemhény, Bereck, Kézdimartonos, Nyújtód, Kézdisárfalva, Futásfalva, Ikafalva, Ozsdola, Hilib, Szentkatolna, Csernáton, Kézdiálbis, Dálnok, Gelence, Imecsfalva, Haraly, Hatolyka, Kézdimartonfalva, Kézdimárkosfalva, Székelypetőfalva, Zabola, Páva, Székelytamásfalva, Szörce, Orbaitelek, Maksa, Lécfalva, Kovászna, Csomakőrös, Papolc, Zágon, Páké, Barátos, Cófalva, Bitá, Réty, Eresztevény, Egerpatak, Nagyborosnyó, Kisborosnyó. (2.ábra) (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Fels%C5%91-h%C3%A1romsz%C3%A9ki-medence>)

A fent említett falvak nagyobb része szoros kapcsolatban van Kézdivásárhellyel, mivel a város elsősorban munkahelyet, egészségügyi ellátást, taníttatást, kulturális életet, vásárlási lehetőséget biztosít.

2.ábra – Felsőháromszéki medence falvai (saját munka)

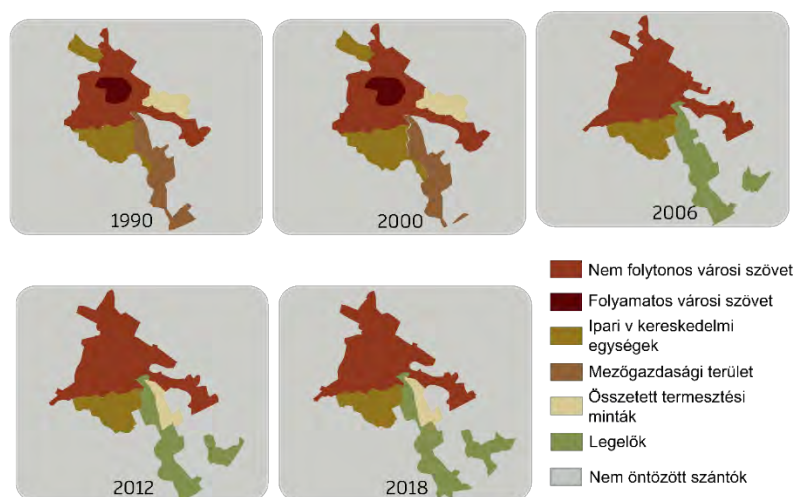
3.1.2. Kézdivásárhely növekedése a XIX. – XXI. században

A 19. század elején a meglévő négy céh után még hét alakult. Az ipari forradalom hódításával, 1840 után Európa szerte megszűntek a céhek, ellenben Kézdivásárhelyet nem érintette ez az esemény, csak újabb céhek alakultak. (Olasz, 1999)

1834 nyarán újabb tűzvész pusztított, nagyobb az előzőnél is, ezt bizonyítja, hogy az akkori 558 házból 421 égett le. Ez után a tragédia után a határőrezred parancsnoka korszerűsítve szeretne volna újra felosztani a város telkeit, erre az osztrák kormány 100 ezer forint segély adományozott volna, de csak azzal a feltétellel, ha belegyeznek az új városrendezésbe. Ellenben se a városi tanács, sem a háztulajdonosok nem akartak belegyezni, így marad fenn a világon egyedüli udvarterese jellege a városnak. Az udvarterek azonban az idők folyamán kezdtek valamilyen szinten eltűnedezni, mivel be lettek építve, mára már csak 71 udvartér maradt fenn. (Incze, 2012)

1872 után az Osztrák-Magyar Monarchia törvénnyel számolták fel a céheket, melyeket új szabályzatok alapján működő ipartársulatok váltották fel. A vámbáború miatt nehéz helyzetbe került a kereskedelem, és sokan kiköltöztek Romániába Székelyföldről. 1891-ben avatták fel a Brassó-Kézdi vasútvonalat. A két világháború között fellendülés állt be, ám a második világháború visszaesést hozott. A kommunizmus idején létesültek a mai napig fennmaradó ipari épületek.

A 3. ábrán jól látszik, hogy az évek során a város alatti részen a mezőgazdasági területek helyét átveszik a legelők, majd összetett termelési minták társulnak hozzá. A város magjából eltűnik a folyamatos városi szövet.

3.ábra – Város térbeli és funkcióbeli fejlődése (saját munka)

3.1.3. A történelmi analízis

Az első katonai felmérésen (4.ábra bal felső sarok) jól látható, hogy a mai Molnár Józsiás területe még nem is tartozott a városhoz.

4.ábra – Történelmi analízis – katonai térképek vizsgálata (saját munka)

A második katonai felmérésen jelenik meg, mint felparcellázott terület, és a harmadikon látható a mai alakjában, mint egybefüggő zöldfelület. (4.ábra).

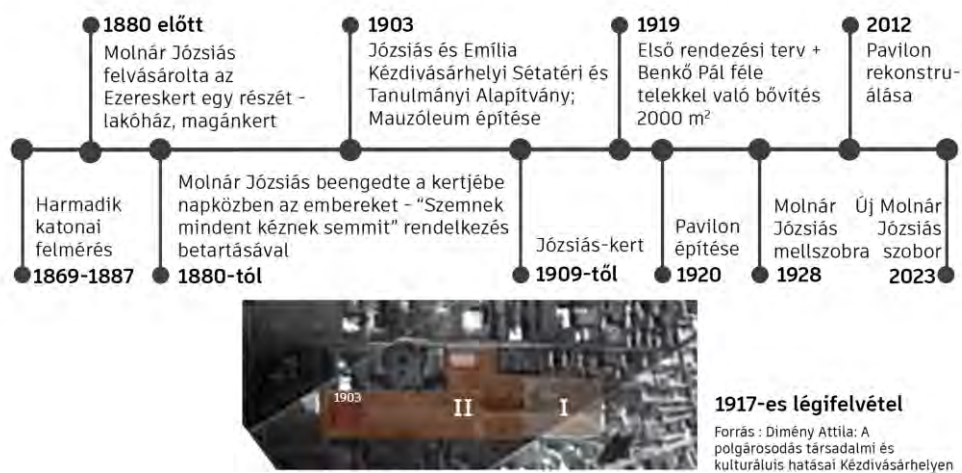
A Molnár Józsiás park kezdetben magánkert volt, amelyet a tulajdonos nyitotta meg a városlakók számára pihenésre. Molnár Józsiás az egykori Ezeres kertet vásárolta fel, ahova felépített lakóházát, és más melléképületeket, mint kinti konyha, istálló, gabonás, pajta,

sütőház. Ezt a kertet a későbbiekben ők, majd az alapítvány is bővített más telkekkel. (Dimény, 2018)

Molnár Józsiás lakóházában működött egy időben a Kaszinó és a könyvtár. (Incze, 2012) Itt nyomtatták a Székely Hírmondót, Háromszék első lapját. Könyvtárában minden írónak külön szekrényt biztosítottak. (Kiss, 2010) 1940-től pedig a Bujdosó nevű vendéglő, amely máig fennmaradt, a lakóházhoz tartozó melléképületek egyikét, amely talán a konyha lehetett közfürdővé építették át, majd 1980-ban lebontották. (Beke, 2022)

Jelentős szerepe volt a szabadidőtöltésben a kert központjában felépített pavilonnak is, ahol kezdetben finom süteményt, ízletes fagylaltot lehetett fogyasztani, térszene kíséretében. Dimény Attila Múzeum igazgató visszaemlékezése alapján a cukrászda az egykori sütőház helyén épült. Az a park közepén egy 70-80 cm magas dombon állt, amelyet az épület elbontásakor szintén eltüntettek. A kriptához közelebb a zenepavilonban minden vasárnap a tűzoltók fúvós zenekara koncertezett, más népi zenészek is léptek fel. Kiss László gyerekkori visszaemlékezése alapján pedig kiderül, hogy a séta a parkban jobbról balra történt (Kiss, 2010)

A múzeumi archív anyagok között szőnyegágy tervek, a cukrászda környezetének, a fogadótérnek kialakítási-, megvilágítási-, valami információs táblák terve is fellelhető. Jegyzőkönyvekben leírják a pavilon építéséhez szükséges anyagokat. Ezeknek nagyrésze valószínűleg nem valósult meg, csak a pavilon.

5.ábra – A park fejlődésének idővonala

3.1.4. A város épített örökségei

A műemléki jegyzékben 1955-ben még csak a kantai Minorita kolostor, valamint a római katolikus templom szerepelt. A Velencei karta megjelenése után, 1965-ben megkezdődik Romániában is a műemlékileg védett együttesek és városrészek leltározása. Az első tanulmányban, amely ebben a témában készült a városról csak a főtér és az épületeinek a

homlokzatára vonatkozott a szabályozás. Románia is csatlakozott 1989 után a nemzetközi-szabályozásokhoz ebből kifolyólag fogadta el a Történeti Városok Védelmének Nemzetközi Kartáját és elfogadta 1987-es irányelvet.(Olasz, 1999)

Kézdivásárhely központi része két védett területet foglal magában:

1. TÖRTÉNELMI KÖZPONT - A osztályú védett terület-Gábor Áron tér és a tér melletti udvarterek
2. MŰEMLÉKVÉDELEM ALATT ÁLLÓ TERÜLET VÉDŐZÓNÁJA - magába foglalja az egész udvarteres városszövetet

Az 4.ábrán az első pont, a történelmi központ kékkel van lehatárolva ,míg a védőzónája bordóval.

Kézdivásárhelyet múltjának térbeli lenyomata, a központi teret körülvevő belső udvarok, udvarterek hálózata Európában egyedülállóvá teszi. A központi területen található a város főbb reprezentatív közterei, például a főter és a sétálóutcák, ahol a gazdasági és szabadidős tevékenységek koncentrálódnak (banki- és kulturális intézmények, kereskedelmi egységek), amelyek dinamikussá teszik a közéletet. Itt rendeznek meg több városi jelentőségű rendezvényt, mint a város napok, virágvásár, heti vásárok, karácsonyi ünnepek és a március 15.ei felvonulás.

A történelmi központot a Gábor Áron tér és a köré rendezett udvarok alkotják. Ezért két különböző tértípust foglal magában: egyrészt a központi egykori piac teret az épületek homlokzatával, körülötte pedig az udvarterek sora, mely szerepel az országos jelentőségű történelmi műemlékek listáján.

Az épített örökség fontos szerepet játszik a helyi identitás és hitelesség erősítésében, mind a kulturális örökség és a védett műemlékek, mind a helyi közösséget vagy a város történelmét reprezentáló egyéb épületek.

A Kézdivásárhelyre vonatkozó műemlékjegyzékben 1991-ben 24 műemlék és két műemléki jelentőségű terület. a Főter és Degécia, szerepelt. 1996-ban a helyi javaslatokkal a műemléki jelentőségű területek még 3-mal bővültek, valamint a főternek a védőzónájával, amely az egész udvarterek városszövetre terjed ki. A Kulturális Minisztérium adatai szerint Kézdivásárhelyen jelenleg összesen 39 nemzeti műemlékkel rendelkezik, melyből a legfontosabb turisztikai látványosság a központi történelmi terület.

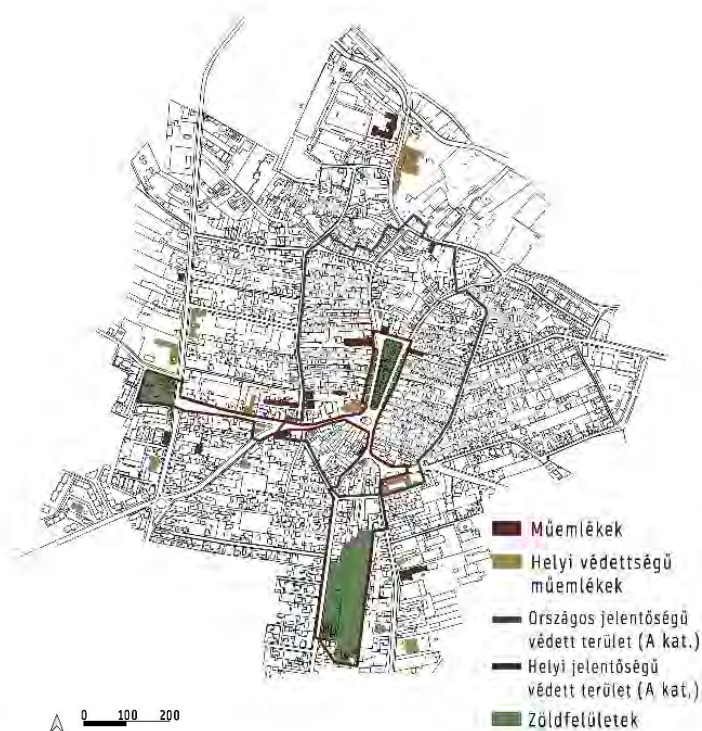
A település rendezési tervben megfogalmazott célok:

-a központi terület és a reprezentatív közterek regenerálása a városi tér minőségének növelésével, innovatív és multifunkcionális jellegének elősegítésével, valamint a gyalogos

megközelíthetőség elősegítésével.

(Arh. Corniciuc, 2012)

A terület sajátosságaihoz illeszkedő funkciójú új épületek engedélyezéséhez szükséges az Övezeti területrendezési tervi dokumentumok kidolgozása és jóváhagyása. A közterületen történő beavatkozások (utcabútorok, járdák, növényzet stb.) esetében a történelmi magra ráépített teljes központi részterületre vonatkozóan terveket kell kidolgozni, amelyeket a Közmunka-, Közlekedési és Lakásügyi Minisztérium és a Kulturális Minisztérium hagy jóvá, illeszkedik a meglévő történelmi épületek arculatához, anyaghasználatához, formavilágához. Mivel nem készült még a városnak település arculati kézikönyve, így a meglévő épületek és történelmi értékeket kell mintául venni, mely érvényes a parkra is.

6.ábra – Kézdivásárhely műemléki védettségű zónái és épületei (saját munka)

3.1.5. Városszerkezet

Az Óváros A osztályú védett területnek számít, ebbe beletartozik a főtér és az azt körülvevő udvartérháló. A történelmi központot körülveszi a műemlékvédelmi terület, a főtér védőzónája. A központi terület több funkcionális területből áll: közintézményeket, szolgáltatást biztosító intézményeket, kisebb, nem szennyező termelőtevékenységeket végző intézményeket, közhasználatú zöldfelületeket, egyéni és kollektív lakásokat tartalmaz. (7.ábra).

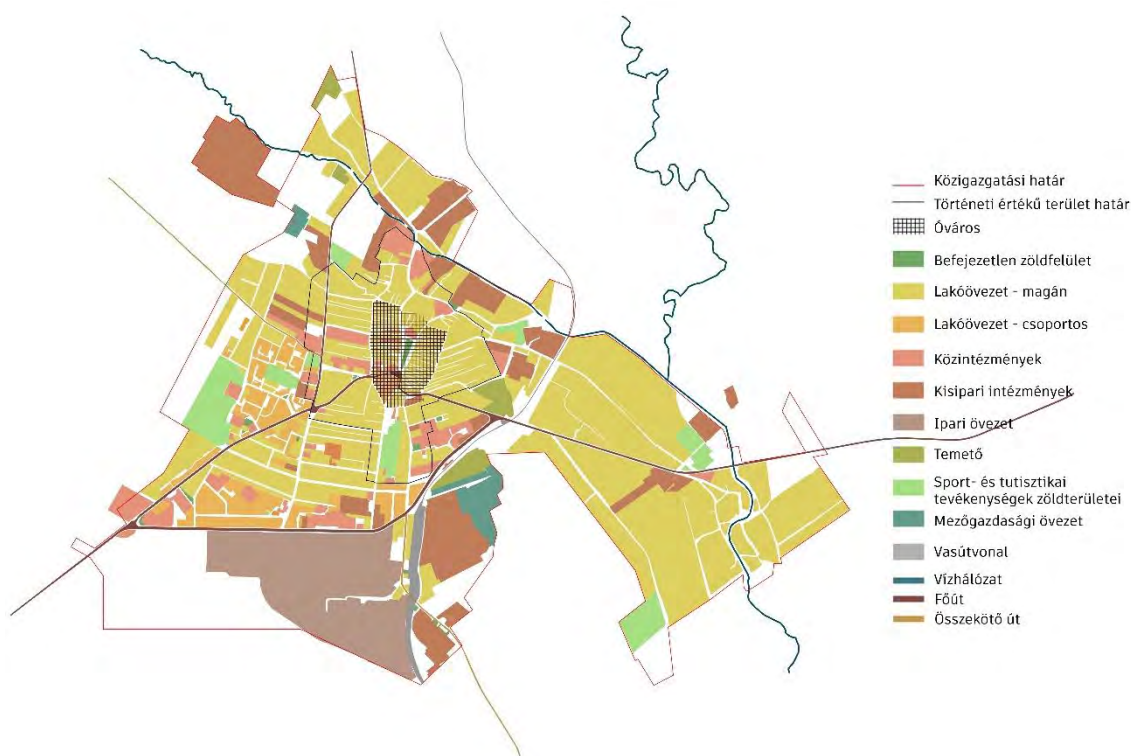
Az építészeti értékekkel bíró területen kívül a lakások jól körülhatárolt telkeken helyezkednek el, egyenes utcaszerkezettel, egyéni és kollektív lakások is találhatóak, 1970-

1985 között épültek a lakótömbök. A „villa” típusú lakások (földszint plusz emelet) a lakástömbök és központi terület között helyezkednek el, kerttel rendelkeznek és nagyobb telkekkel, ebből kifolyólag szellősebb elrendezésük van.

A város északi és déli szélén helyezkednek el az ipari egységek, melyek ipari funkciókat, kisipari, raktárak, szolgáltatásokat látnak el. A déli részen működnek a főbb gazdasági egységek, idetartoznak különböző termelési profilúak: élelmiszeripari, ruhaipari, fémfeldolgozási, fakitermelési és feldolgozási egységek. Nem zavarják egymást és nem okoznak környezetszennyezési problémákat. Az északi részen egy kevésbé kompakt és tömör egységek találhatóak, melyek a következők: vágóhíd (húsfeldolgozó egységgel), karbantartó és építő egységek, erdészeti egység, bútorgyártás stb.

A mezőgazdasági és állattenyésztési egységek a vasútállomás környékén helyezkednek el, a fő ipari egységektől keletre – idetartoznak juh és szarvasmarha tenyészetek. (Arh. Corniciuc, 2012)

A várost teljesen mezőgazdasági területek veszik körül.

7.ábra – Kézdivásárhely városszerkezete (saját munka)

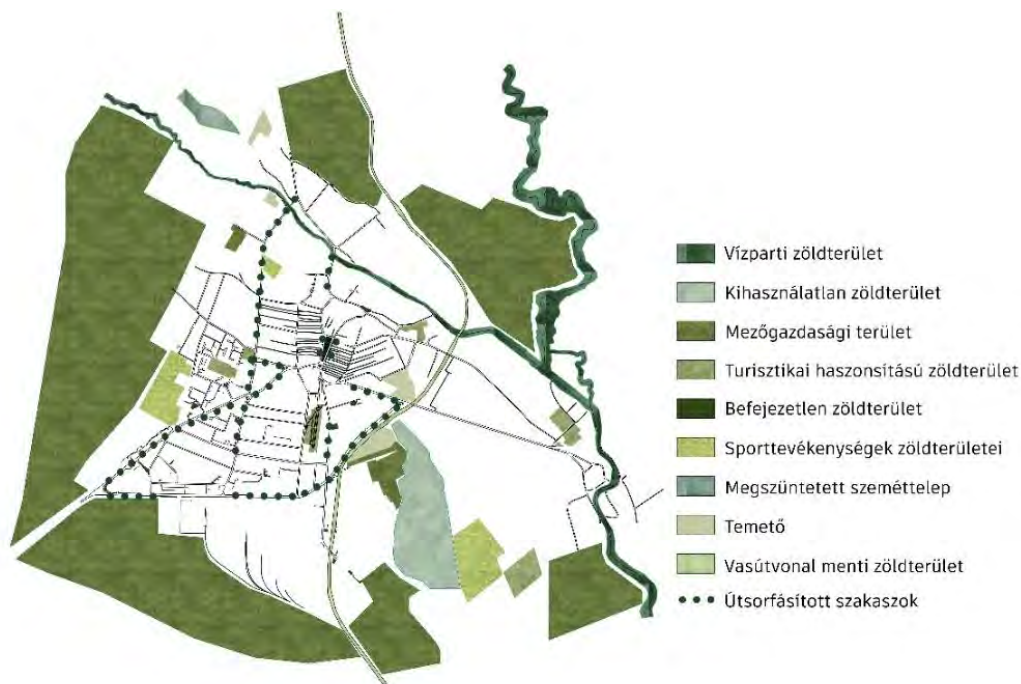
3.1.6. Zöldfelületek vizsgálata

A város zöldfelületei a következők: Gábor Áron tér, Molnár Józsiás park, Millennium Park, Wegener park, Városi kórház épületei körüli zöldterületek, a város nyugati részén a sportcsarnok kültéri pályái és egyéb területei, délkeleti részen az Oroszfaluhoz kapcsolódó Fortyogó-fürdő, a gokárt pálya; a turisztikai egységeken belül: zárt rekreációs területek az Átrium Hotel kertje. (8.ábra és 9.ábra)

8.ábra – Város fontosabb zöldfelületeinek kiemelése (saját munka)

Temetők területe: a református temető a város bejáratánál, északi részen, az új temető a kerülőút mentén délen, a zsidótemető az új temetőtől valamennyivel délebbre, a katolikus temető a városon kívül helyezkedik el északon, melyhez hozzákapcsolódik az ortodox temető egy kis területtel.(9.ábra)

9.ábra – Város zöldfelületei (saját munka)

A 9.ábrán jól látszik, hogy a főbb turisztikai és közösségi zöldterületek között nincsen kapcsolat, útsorfásítás csak a főbb útszakaszok mentén jött létre. Ennek okán a gyalogos és biciklis közlekedés sem tud kellőképpen elterjedni, mivel nem vonzza annyira az embereket.

3.2. Tervezési terület vizsgálatai

3.2.1. Molnár Józsiás park jelenlegi állapotának vizsgálata

A Molnár Józsiás park a közelmúltban több kisebb megújításon esett át.

Megközelíthetőség és lehatárolás

A park a város főterétől Délre helyezkedik el, a 11-es út, vagyis a Bem József utca, valamint az E574-es út, vagyis Gyár utca – főbb autós útvonalak között található. Autós megközelítése csak a 33-as udvarterről és a Béke utcáról lehetséges, előbbin a Bujdosó vendéglő parkolója, utóbbin hosszan a park felől egy parkoló sáv van végig az útszakaszon.

Tehát Északról a Bujdosó vendéglő és annak parkolója, Nyugatról a Béka utca, É-Ny-ról, Keletről, Délről, D-Ny-ről lakóházak és kertjeik határolják.

10.ábra – Molnár Józsiás park megközelíthetősége (saját munka)

A főter közelségéből is adódóan nagyon sokféle szolgáltatás található a park környezetében. A park északi bejáratánál van a Bujdosó vendéglő, melyben nagyon sok rendezvényt szoktak tartani, vele szembe a hozzá tartozó terasz.

A piac 300m-re helyezkedik el nyugati irányban. Sok más kereskedelmi egység van a park közvetlen környezetében, valamint sok egészségügyi egység a kórház jelenléte miatt, amely a park közepétől keletre terjed ki egy nagy területre.

A parkot nagyobb százalékban lakóházak övezet veszi körül, csak a déli oldalon kapcsolódik a kezdődő tömbházak övezetéhez.

Bejáratok

Jelenleg 4 bejárata van, valamint hamarosan egy harmadik is ki fog nyílni egy területrészt megnyitásával, melyet az önkormányzat szerzett, vásárolt vissza nemrégiben. Az egykori és mai főbejáratnál, annak emlékéül még ma is áll egy székelykapu, régen is volt egy székelykapu a bejáratnál, melynek pontos helyét nem tudjuk, de nem megegyező a mai kapuval. Ez a bejárat Szacsvey János utcáról, majd a 33-as udvartérről, a Bujdosó vendéglő és a hozzá tartozó terasza között közelíthető meg. (11. ábra jobb felső sarkában lévő kép) Hozzá legközelebbi bejárat a Vasútállomás utca felőli csak gyalogosan megközelíthető rész. (11. ábra jobb alsó sarkában lévő kép) Második és harmadik bejárata a Béke utca felől közelíthető meg. (11. ábra bal felső sarkában lévő kép) A tenispálya mellett csak egy vékony sikátor vezet be a park hátsó részébe a Mauzóleumhoz.

Utolsó jövőbeli bejárata, mint fentebb említettem ezután fog megnyílni több évnyi lezárás után a Molnár Józsiás utcáról, a tömbházak mellett elhaladva. (11. ábra bal alsó sarkában lévő kép, mely a park felőli lezárt részt mutatja) A kiegészült területrésszel és tenispályával a park területe 2,4 ha.

11. ábra – Molnár Józsiás park bejáratai (saját munka)

Funkciók

A parkban a pihenés mellett több más funkcióval is várja az oda látogatókat. A főbejáratnál egy fogadótér szerű rész van kialakítva, ezután tovább haladva egy kültéri fitness park több géppel, majd egy játszótér, melyet 2023-ban újítottak meg, teljesen új játszóeszközökkel, burkolattal és növénykiültetésekkel. Véleményem szerint a régi játszótér is megfelelő volt, csak a játszóeszközök felújítására lett volna a szükség, a játszóeszközök sokszínűek voltak, és főleg

a szinte teljesen fa anyaghasználat volt kiemelkedő a többi játszótér közül. A park mellett még található egy tenispálya is, amely a városi teniszkлубhoz tartozik.

Funkcióit tekintve a Wegener park sokkal több kikapcsolódási és szórakozási lehetőséget nyújt, nagyon sok rendezvénynek és eseménynek ad helyet, kialakításából fakadóan. Így a látogatottsága magasabb.

12.ábra – Molnár Józsiás park funkciói (saját munka)

Épített elemek

A park legrégebbi építménye a Molnár Józsiásnak és feleségének Emíliának a mauzóleuma, amely 1903 óta van jelen a park déli részén. Középen a 2012-ben épített pavilon található, melynek tervét id. Gál Zoltán és fia, ifj. Gál Zoltán építészmérnökök készítették el az egykori általános zenepavilonok mintájára, mivel a régén a parkban lévő zenepavilonról nem maradt fenn képi emlék. ("Kézdivásárhelyen újjáépítették a zenepavilont - 2012. május 29., kedd -," 2012) A északkeleti részen kopjafákat találhatók, mint az emlékezés helye. Valamint 2023-ban avatták fel a főbejáratnál Molnár Józsiás mellszobrát. (Tamás, n.d.) A bejáratnál pedig régóta áll már egy székykapu.

13.ábra – Molnár Józsiás park épített elemei (saját munka)

3.2.2. Növényfelmérés

Faállomány

A Molnár Józsiás park növényállománya nagyon nagy százalékát a faállomány teszi ki, lágyszárúak alkalmazása szempontjából nagyon szegényes. A cserjék jelenléte is kevés a parkban.

Egészségi állapotukat tekintve a fák viszonylag jó állapotban vannak, a varjak miatt néha erősen megmetszették, valamint a sérülések nem voltak megfelelően kezelve így sok fán daganatos kinövések láthatóak, vannak kiszáradt egyedek.

Fafajok listája:

- 1 Abies alba
- 2 Acer campestre
- 3 Acer platanoides
- 4 Acer pseudoplatanoides
- 5 Aesculus hippocastanum
- 6 Betula pendula
- 7 Carpinus betulus
- 8 Fagus sylvatica
- 9 Fraxinus excelsior
- 10 Fraxinus ornus
- 11 Juglans regia

- 12 *Larix decidua*
- 13 *Malus floribunda*
- 14 *Picea abies*
- 15 *Picea pungens* 'Koster'
- 16 *Pinus nigra*
- 17 *Pinus sylvestris*
- 18 *Quercus robur* 'Fastigiata'
- 19 *Quercus rubra*
- 20 *Quercus robur*
- 21 *Robinia pseudoacacia*
- 22 *Tilia platyphyllos*
- 23 *Tilia cordata*

351 faegyed található a parkban, melynek a 2. számú melléklet alsó részén látható a parkban megjelenő nemzetségek, és fajok százalékos eloszlása.

A faállomány nagyon sűrű bizonyos részeken, a főbejárat felől, valamint a NY-i oldalon. A fő sétányok mellett a fasorok összetétele főleg, juharokból és hársokból tevődik össze. Számomra a legérdekesebb, vagy legkülönlegesebb fafajok az a vörös tölgy, valamint a vörösfenyő, melyeket más mezővárosi parkokban nem fedeztem fel.

A park lombkorona borítottsága 64,3%, nagyon árnyékos terület, melynek előnyei és hátrányai vannak, a város életében, zöldfelületi szempontból, egy nagyon nagy értéknek számít. Az újonnan visszaszerzett részen. bár a légifelvételen még láthatóak fák, de mostanra már egy sincs azon a területen.

Cserje és lágyszárú állomány

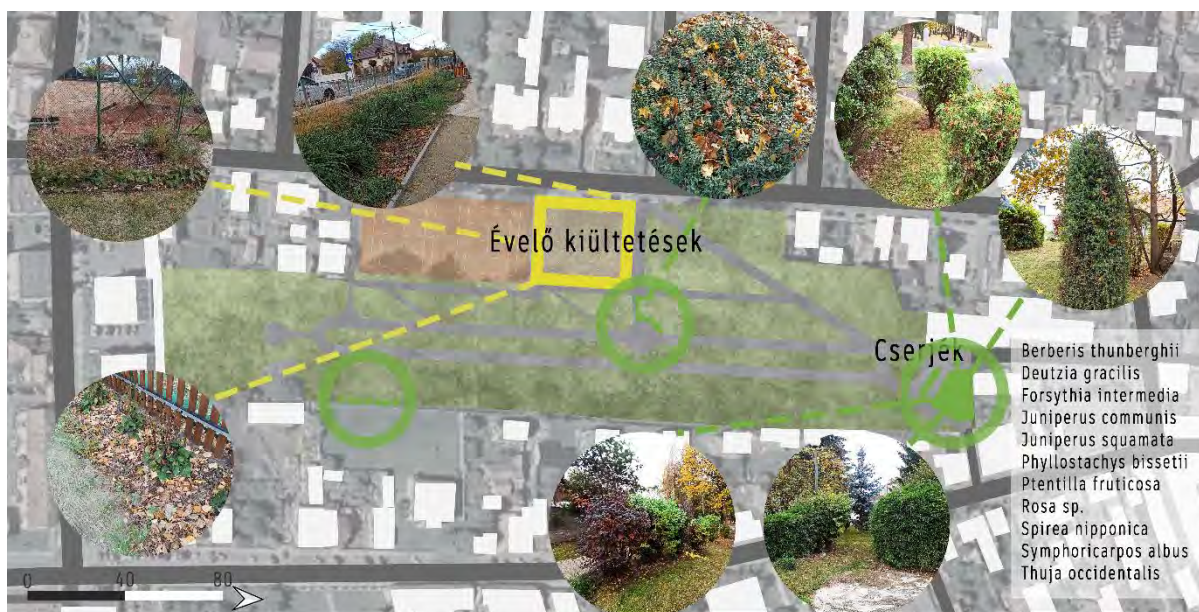
Növény kiültetések csak a fontosabb részeken létesültek, mint a fogadótér, valamint a 2023-ban újjáépített játszótér szélén egészen körben.

A cserjék ültetésének formája a fogadótérnél nem mutat semmiféle logikát vagy tervezési elvet ami alapján az dísz lehetne a parknak. Régen ezen a részen szőnyegágyak voltak telepítve, melyek jellemzőek voltak az 50-es években. Mára ezekből semmi nem maradt fenn.

Cserje fajok listája:

- 1 *Berberis thunbergii*
- 2 *Deutzia gracilis*

- 3 Forsythia intermedia
- 4 Juniperus communis
- 5 Juniperus squamata
- 6 Phyllostachys bissetii
- 7 Potentilla fruticosa
- 8 Rosa sp.
- 9 Spirea nipponica
- 10 Symphoricarpos albus
- 11 Thuja occidentalis

14.ábra – Molnár Józsiás park cserje és lágyszárú állománya (saját munka)

3.2.3. Látványkapcsolatok, konfliktusok

A park hossz tengelye a legfőbb látványkapcsolata a parknak fő sétányok mentén. A fasoroknak köszönhetően a park végéig el lehet látni, és keretezik a látványt. A park közepén lévő pavilon kissé nehezíti az átlátást, de nem gátolja, mivel csak teteje van, oldalai nincsenek. A park végébe Molnár Józsiás mauzóleuma nem minden pontból látható, valamint a park azon végén jelenleg beton kerítés van ami gátolja a további látványkapcsolatot, a háttérben pedig tömbházak vannak, melyeket távolról takarnak a fák.

A főbejáratától balra lakóházak és kertjeik vannak, és végig kerítés húzódik, ami blokkolja a látványt. Másik irányba pedig a vas kerítésnek köszönhetően jó a rálátás az utcára és a lakóépületekre, melyek egy kellemes látványt nyújtanak.

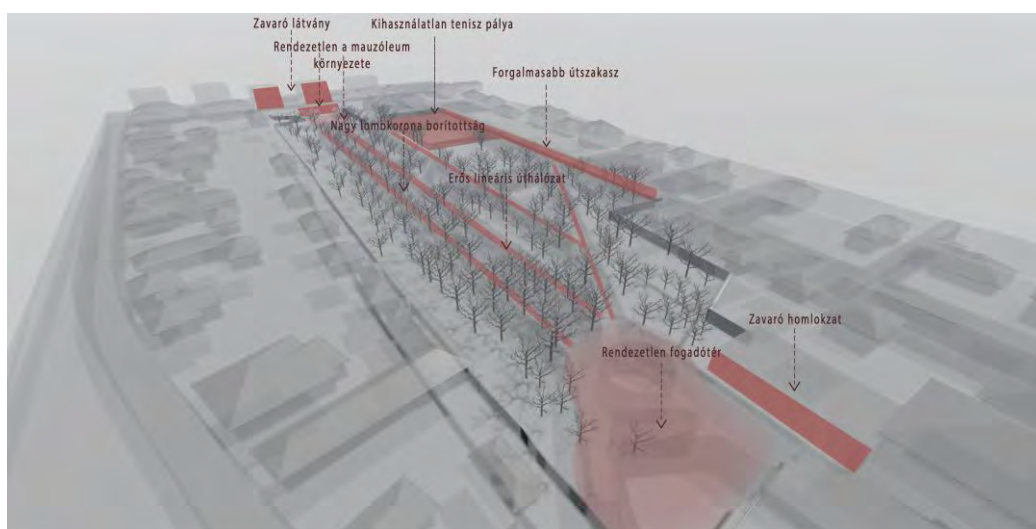
A fogadótérnél a Bújdoso épületének a homlokzata, valamint a tenispálya hálójá zavaró, nem esztétikus. (15.ábra)

A park úthálózata erősen lineáris, ami történelmi érték, és a fő sétányok megtartása véleményem szerint szükséges, ellenben az alárendelt utak oldása másfajta vonalvezetéssel egy megfelelő kortárs megoldás a park megújításához.

A tenisz pálya egy városi tenisz klub tulajdonában van, de a funkció létjogosultsága a park területén véleményem szerint nem indokolt, a városban való megléte igen, de a parkban való elhelyezése nem. Régen is volt ott tenisz pálya, de jelenleg esztétikailag zavaró elemként van jelen, és a helyével rengeteg lehetőség nyílik új funkciókra.

A Béke utca zaja, és a parkoló autók is mint probléma említhető meg.

A fogadótér és a mauzóleum tér környezete mind rendezetlen állapotban vannak.

15.ábra – Konfliktusok (saját munka)

16.ábra – Értékek (saját munka)

Város szintjén a Molnár Józsiás park erős zöld értékkel bír, ekkora mennyiségű idős és nagyméretű fák a városban máshol nincsenek. A legrégebből fennmaradt sétateret a városnak, melynek a zöldfelületi és burkolt aránya nagyon kedvező.

A felújított játszótér is érték, ellenben még a felújítás előtt is ez volt a város egyik legjobb játszótere. Így széles körű látogató köre a parknak, gyerektől egészen az idősekig, van aki a játék miatt jön, van aki sétálni és pihenni, van aki csak átjárás miatt, van aki háziállatot sétáltatni. Véleményem szerint minden szempontból értéke a városnak a park, a főtér is közel van, 500 m-re, mely egy bizonyos szakaszon gyalogosan kényelmesen megközelíthető.

A tenispálya és a mauzóleum mögötti terület új funkciók betervezésére ad lehetőséget.

3.3. Lakossági kérdőív kiértékelése

Kérdőív címe: Kézdivásárhelyi MolnárJózsiás park megújítási terve

A következő linken megtekinthető: <https://forms.gle/FS7YAyhQy5EdV9uZA>

Összesen 360 válasz érkezett be, amelyből 3 válaszadó nem töltötte ki a kérdőívet mivel az első kérdésre, hogy „Járt Ön Kézdivásárhelyen?” nemleges választ adott, mely által automatikusan elküldte és kilépett a program a kérdőívből.

A kérdőívet kézdivásárhelyi lakosok és a környező falvakban élő, valamilyen kézdivásárhelyi kapcsolattal rendelkező személyek töltötték ki.

A kérdőív célja a park látogatottságának felmérése, annak célja és a látogatók körének felmérése. A kedvelt és nem kedvelt funkciók, és egyéb pozitívumok, valamint problémák feltérképezése.

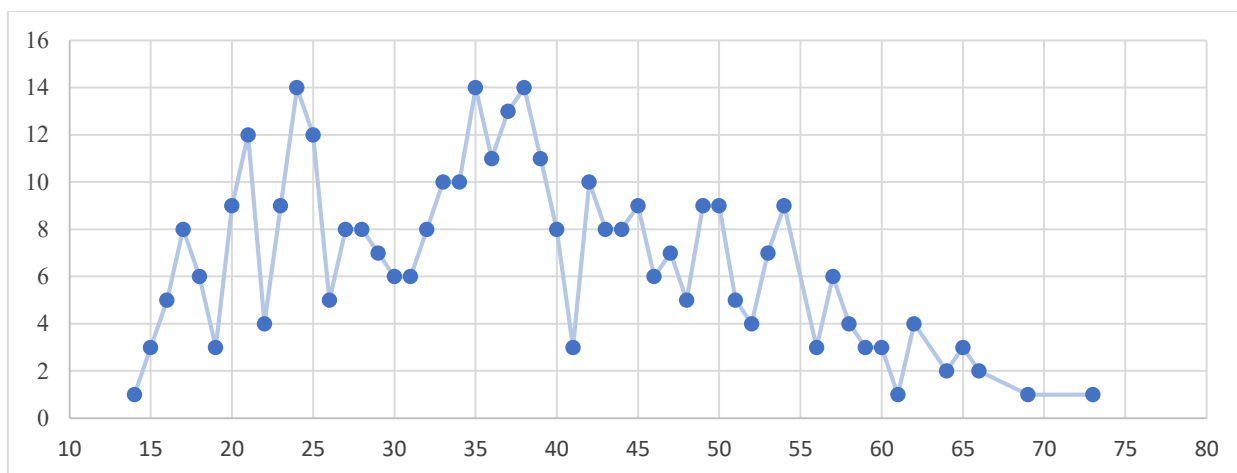
1 kérdés: Járt Ön Kézdivásárhelyen? (360 válasz)

A válaszadók 99,2%-a (357 személy) járt Kézdivásárhelyen, míg 0,8% (3 személy) nem.

2. kérdés: Az Ön neme? (357 válasz)

A válaszadók 80,1%-a (286 személy) nő volt, míg 19,9%-a (71 személy) férfi.

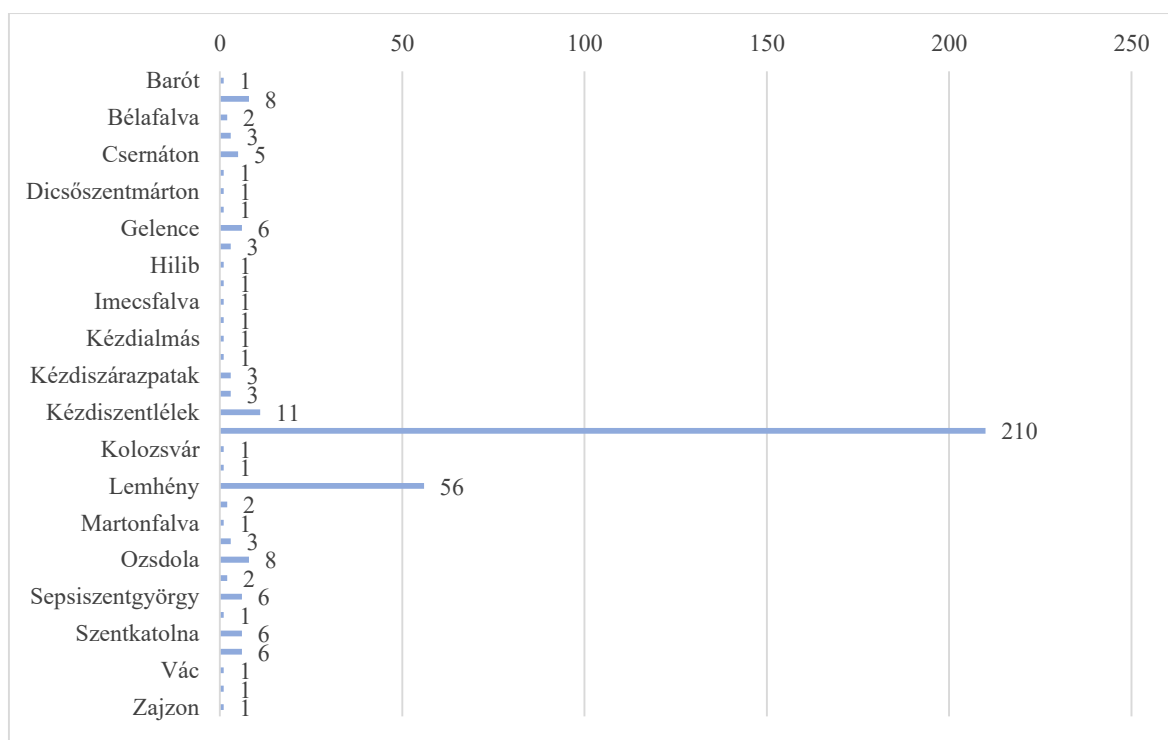
3. kérdés: Az Ön életkora? (357 válasz)

17.ábra – Válaszadók életkor eloszlása

Életkor tekintetében nagyon széles skáláról érkeztek válaszok (14 és 73 év közöttiek), melyek nagyon hasznosak, mivel a parkban több korosztály számára tervezek.

4. kérdés: Az Ön lakhelye? (357 válasz)

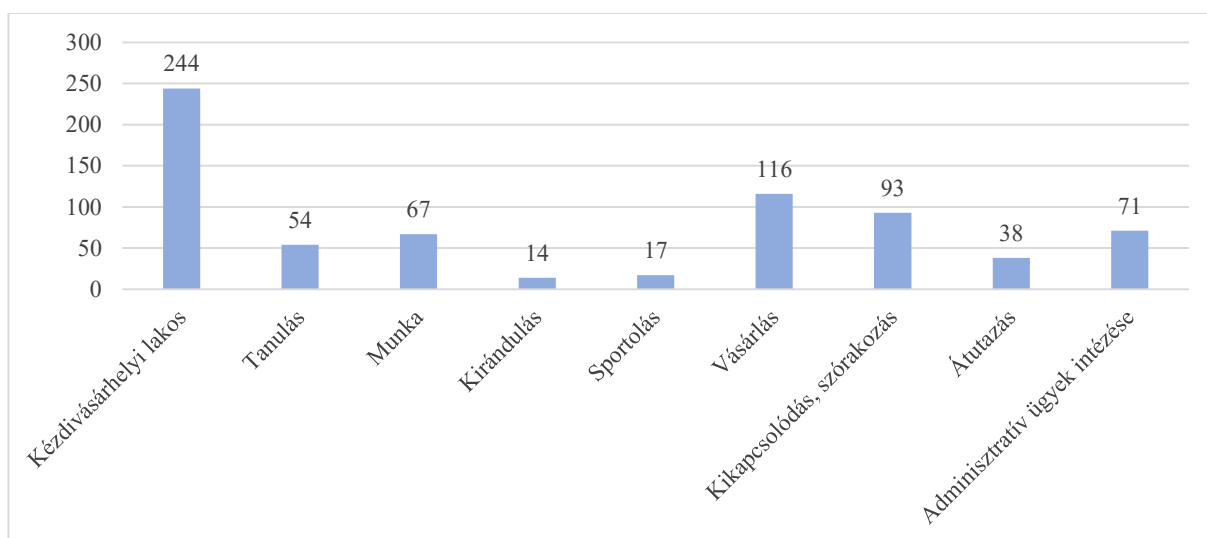

18.ábra – Válaszadók lakhelye

A válaszadók 58,82%-a kézdivásárhelyi lakos, a többi település viszonylag egyenletes körben oszlik el Kézdivásárhely 15-20 km-es sugarában.

A más településről származó válaszadóknak munkahelyi, tanulmányi, családi kapcsolatai vannak Kézdivásárhellyel.

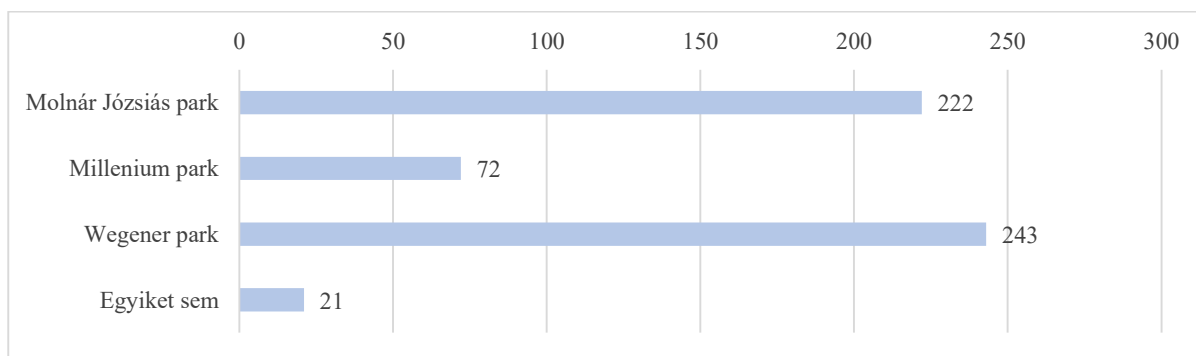
5. kérdés: Milyen céllal látogatja Kézdivásárhelyet? (357 válasz)

19.ábra – Kézdivásárhely látogatásának célja

A város nagyon sok munkahelyet biztosít a környező falvak lakói számára is, valamint csak a városban vannak Gimnáziumok, a kisebb falvakban csak Közép- és Általános Iskolák létesültek. Valamint minden fontosabb adminisztrációs ügyet is a városban lehet elintézni. de a város szórakozási és kikapcsolódási lehetőségeket is egyaránt nyújt.

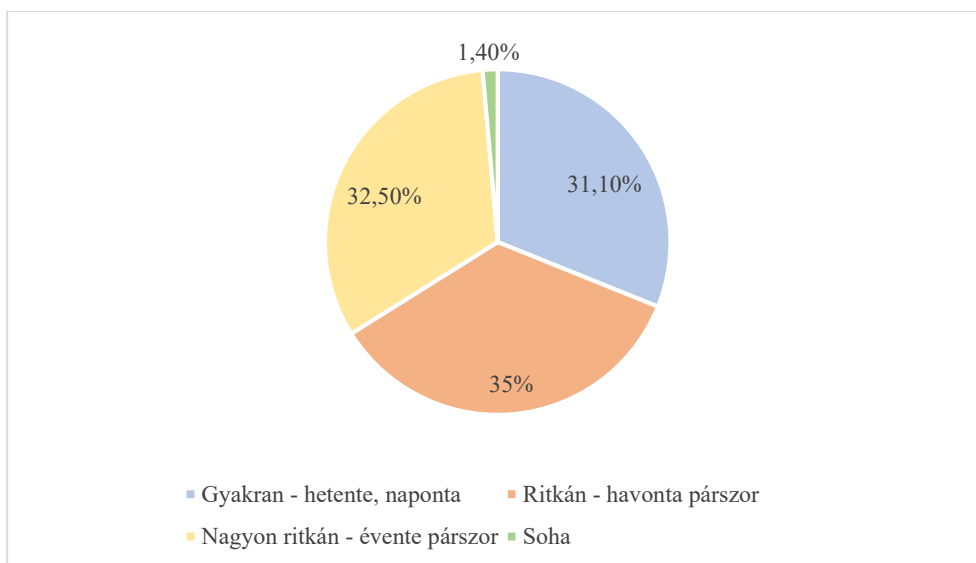
6 kérdés: Mely városi parkokat látogatja Ön szívesebben? (357 válasz)

20.ábra – Városi parkok látogatottságának mértéke

A városi parkok közül a Molnár Józsiás a legrégebbi, míg a Wegener park a legújabb. Az utóbbit Wilhelm Wegener, a New Fashion és Zarah Moden készruhagyár volt főtulajdonosa és családja adományozta a városnak. (*Történetünk*, n.d.) Az új parkot 2019-ben nyitották meg, a HOVE Garden tervezte és vitelezte ki. A parknak általánosságban véve inkább közösségi funkciói vannak, a legideálisabb hely különböző események megszervezésére, mivel növényállománya csekély és fiatal, így az általános park funkció mondjuk nem vethető össze a Molnár Józsiáséval. Sok kisebb színdarabot, fellépést szoktak ott rendezni, mivel építettek egy kis színpadot is, valamint kiállítások és más programok helyszíne is.

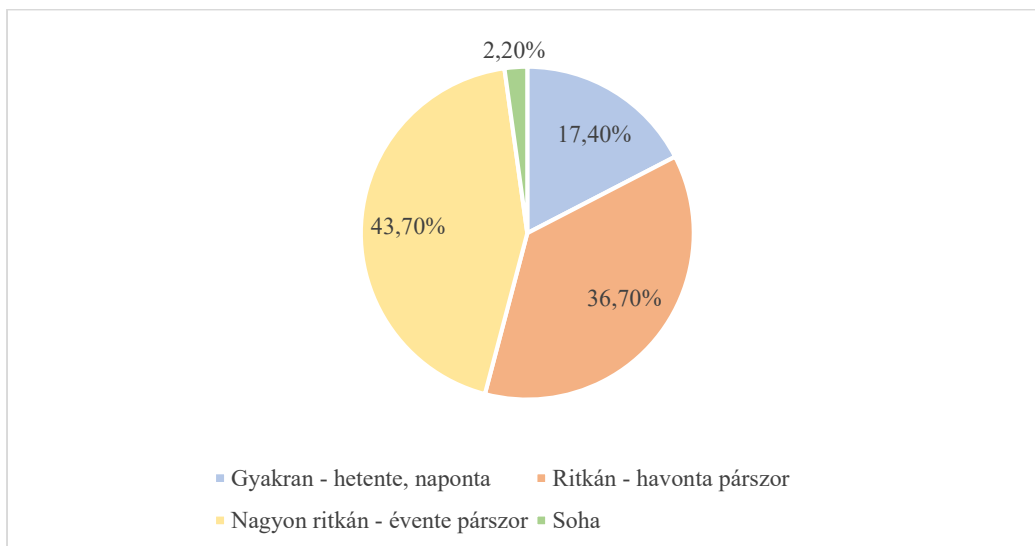
7 kérdés: Milyen gyakran látogatja a város parkjait? (357 válasz)

21.ábra – Városi parkok látogatásának gyakorisága

Szinte arányosan oszlik meg a parkok látogatottsága a gyakori és a nagyon ritka látogatások értékei között. Jó arálynak számít, hogy nagyon kevés százalék az aki soha nem látogatta meg a parkot.

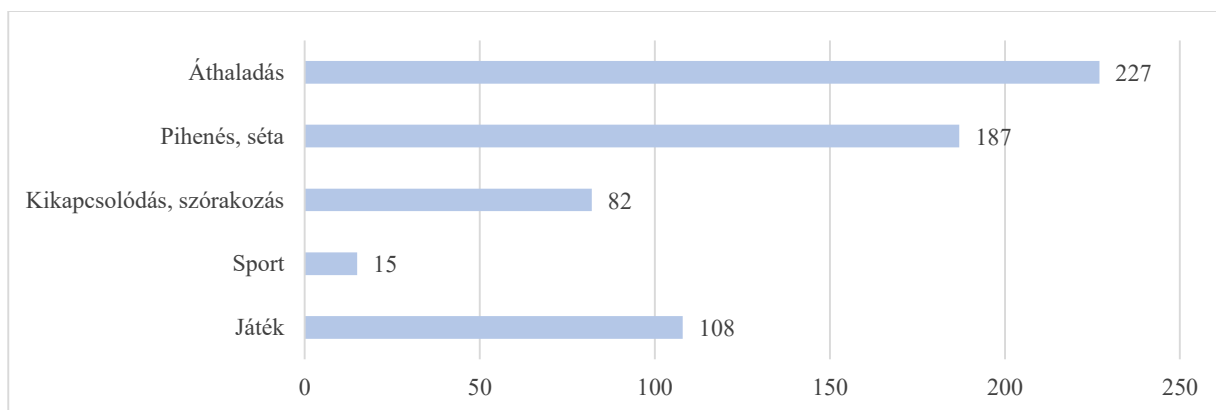
8 kérdés: Milyen gyakran látogatja a Molnár Józsiás parkot? (357 válasz)

22.ábra – Molnár Józsiás látogatásának gyakorisága

A válaszadók közül legnagyobb százalékban ritkán és nagyon ritkán látogatják a parkot. Csupán 17% látogatja rendszeresen.

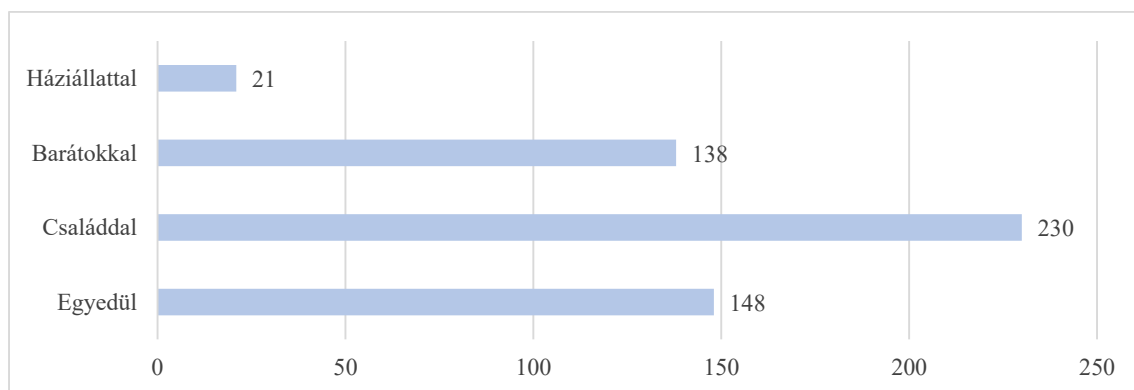
9 kérdés: Milyen célból látogatja a parkot? (357 válasz)

23.ábra – Látogatás célja

Azok is akik látogatják legnagyobb százalékban csak áthaladás miatt. Valószínűleg akik a közelben laknak járnak gyakrabban a parkba és játszótérre, valamint feltételezésem szerint azok a diákok akik a buszra várnak, a szabad idejükben gyakrabban látogathatják (ez szubjektív vélemény és adat, az iskolás kori észrevételeim alapján vontam le ezt a következtetést). A park célja a pihenés lenne, de a válaszadók kevés százaléka él jelen zöldfelület ezen adottságaival.

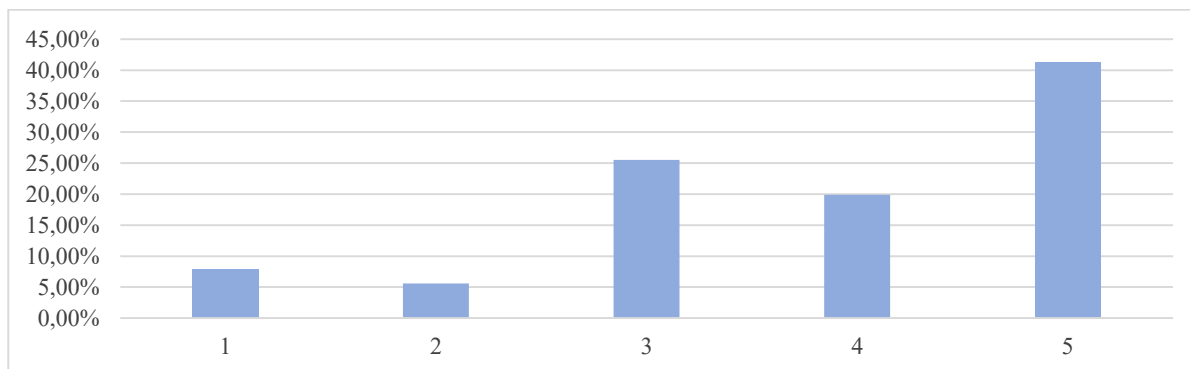
10 kérdés: Látogatásai során Ön kivel/kikkel látogatja a parkot? (357 válasz)

24.ábra – Látogatottsági célcsoportok

A látogatók legnagyobb százaléka családjával látogatja parkot, melynek oka egyrészt a játszótér lehet, valamint a park nyugodt hangulata és magas zöldfelületi aránya.

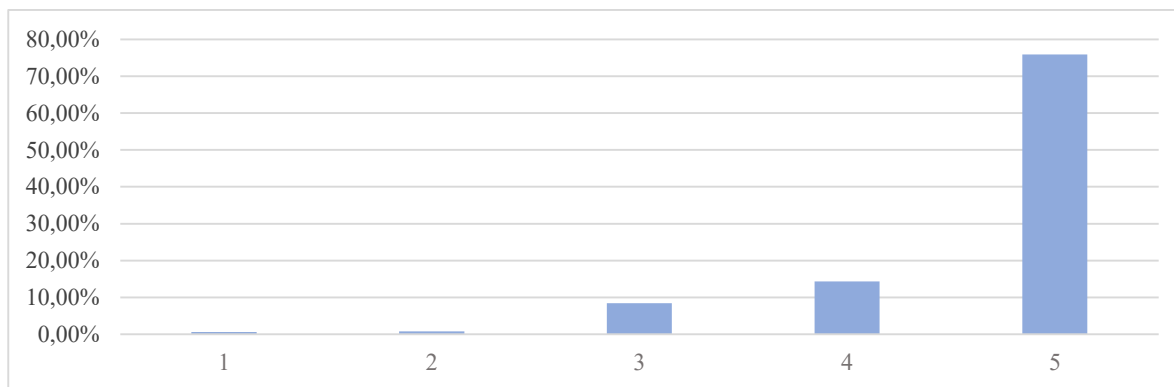
11 kérdés: Mennyire fontos az Ön számára, hogy a park területén lehetőség legyen sportolásra és rekreációra? (357 válasz)

25.ábra – Sportolási funkció fontossága a parkban

Fontosak a lakosság számára a sportolási lehetőségek. Ellenben a város dél-nyugati részén a sportcsarnok környékén van a legtöbb sportlétesítmény, ami kedvező, mivel minden elérhető egy helyen. A park funkcióinak fontossági sorrendjét tekintve a sportlehetőségek alacsonyabban helyezkednek el, mivel arra a városon belül vannak más helyek.

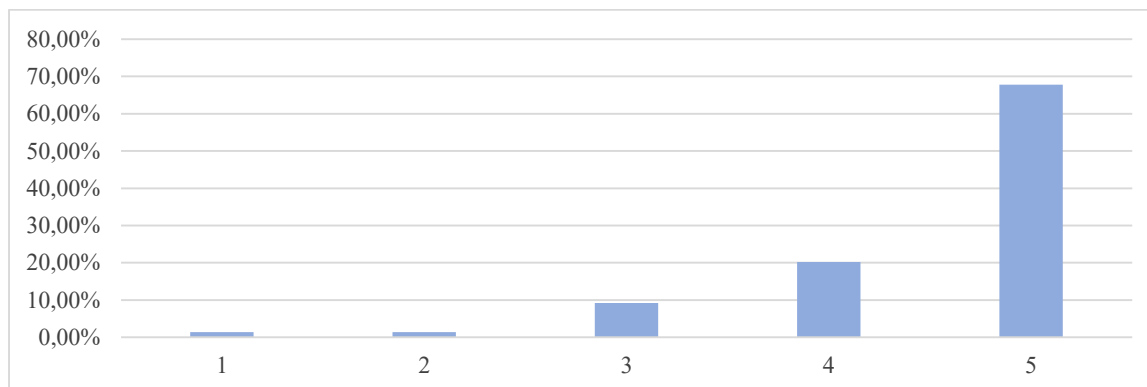
12 kérdés: Mennyire fontos az Ön számára, hogy a park a pihenés és csendes kikapcsolódás helye legyen? (357 válasz)

26.ábra – Park kikapcsolódási funkcionak megőrzése

Igény van a csendes kikapcsolódás lehetőségére. A park egykori és mai fő jellemzője a találkozás és pihenés elsődlegessége. A Wegener park nagyon sok szórakozási lehetőséget nyújt eseményekkel, vásárokkal, ünnepekkel, ezáltal ezt a fajta igényt jobban lefedi, ellenben ez nem zárja ki azt, hogy a Molnár Józsiás parkba is érdemes és szükséges különböző események megrendezése.

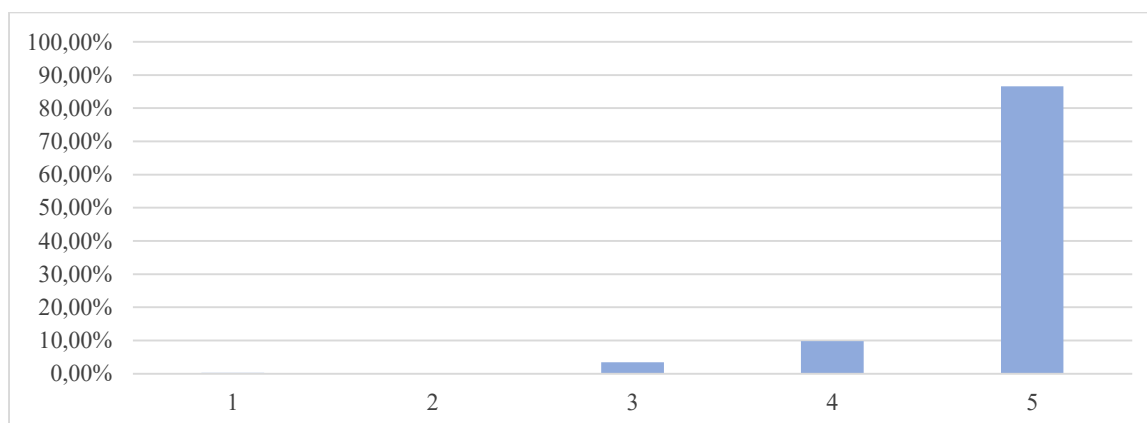
13 kérdés: Mennyire fontos az Ön számára, hogy a park olyan közösségi teret nyújtson, ahol az emberek találkozhatnak és kapcsolatokat építhetnek? (357 válasz)

27.ábra – Közösségi funkciók fontossága

A válaszadók legnagyobb százaléka fontosnak tartja, hogy a Molnár Józsiás park egy közösségi tér legyen, amely kapcsolatépítésre nyújt lehetőséget.

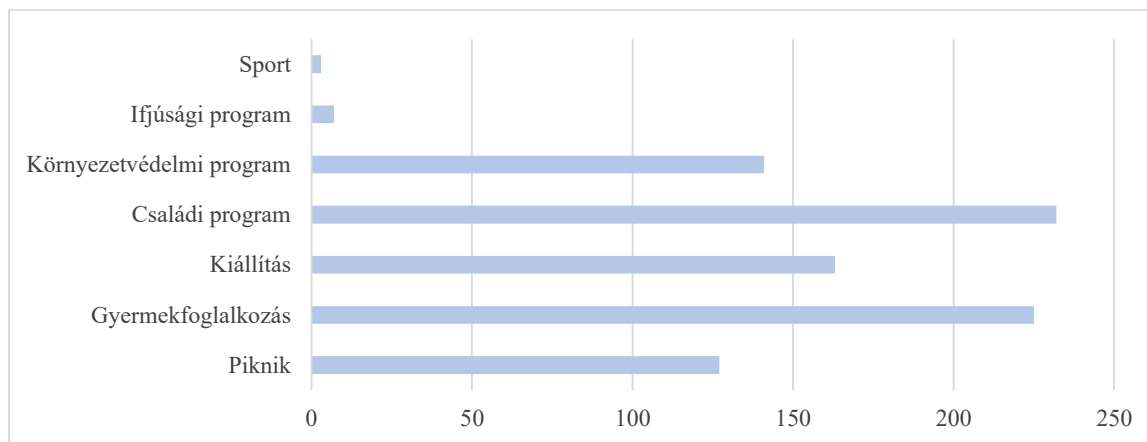
14 kérdés: Mennyire fontos az Ön számára a park zöldfelületének megőrzése és bővítése? (357 válasz)

28.ábra – Zöldfelület megőrzése

A Molnár Józsiás park, mint zöld sziget úszik a város szövetében. Nagyon magas a zöldfelületi aránya és a lombkorona borítottsága. Valószínűleg a faállomány nagyon nagy százaléka a park megnyitása óta maradt fenn, és érte el a jelenlegi méretét és állapotát, így a lakosság a szívén viseli ennek az zöldfelületnek a sorsát. Ahogyan a későbbiekben kiderül a park növényállományában a cserjék és lágyszárú növényzet mértéke csekély, ezért szükséges annak a bővítése, melyet a lakosság is hasonlóan gondolt.

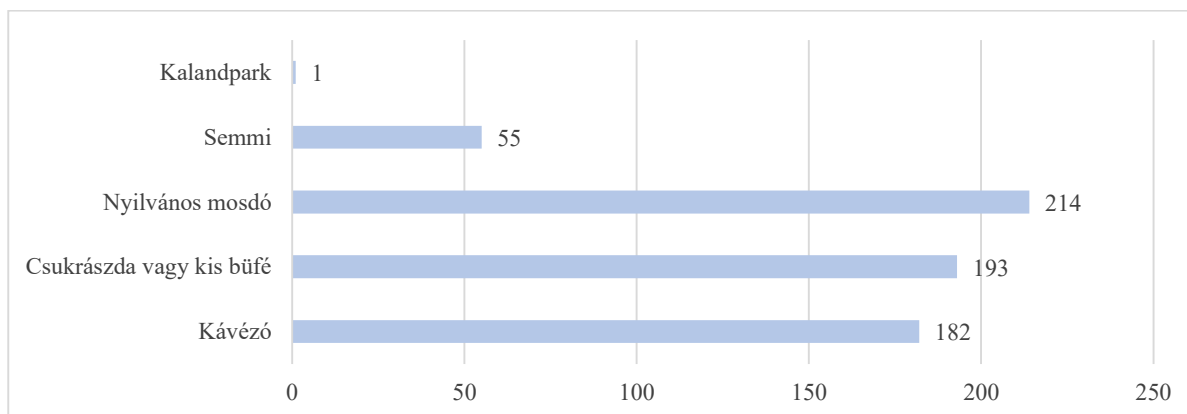
15 kérdés: Milyen típusú közösségi eseményeken vagy programokon szeretne részt venni a parkban? (357 válasz)

29.ábra – Közöségi események

A leginkább igényelt rendezvények a családi- és gyerekprogramok, mivel a látogatók nagyobb százaléka a családjával látogatja a parkot, ezért fontos ezt a szálát erősíteni. Ezután arányosan oszlik el a kulturális és természetvédelmi események, valamint a pihenéshez kapcsolódó programok aránya.

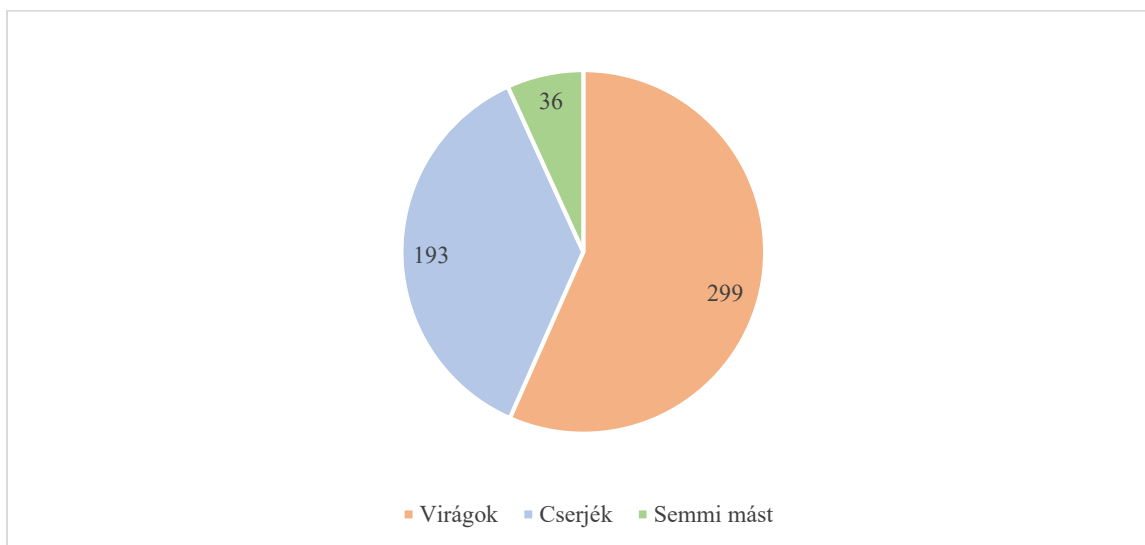
16 kérdés: Milyen típusú szolgáltatásoknak örülne a parkban? (357 válasz)

30.ábra – Új szolgáltatások

Jelenleg a parkban semmilyen kiszolgáló épület, vagy akár nyilvános mosdó nem található, az egyetlen ilyen típusú egység a park főbejárata mellett található vendéglő és rendezvényterem, valamint annak terasza, melyek nem kapcsolódnak szervesen a parkhoz. A válaszokból kiderül, hogy nagy szükség van nyilvános wc-re, valamint valamilyen kiszolgáló egységre, mint a cukrászda vagy kávézó, amely a szolgáltatásain kívül menedéket is nyújt a parkban, például az időjárási viszonyok ellen.

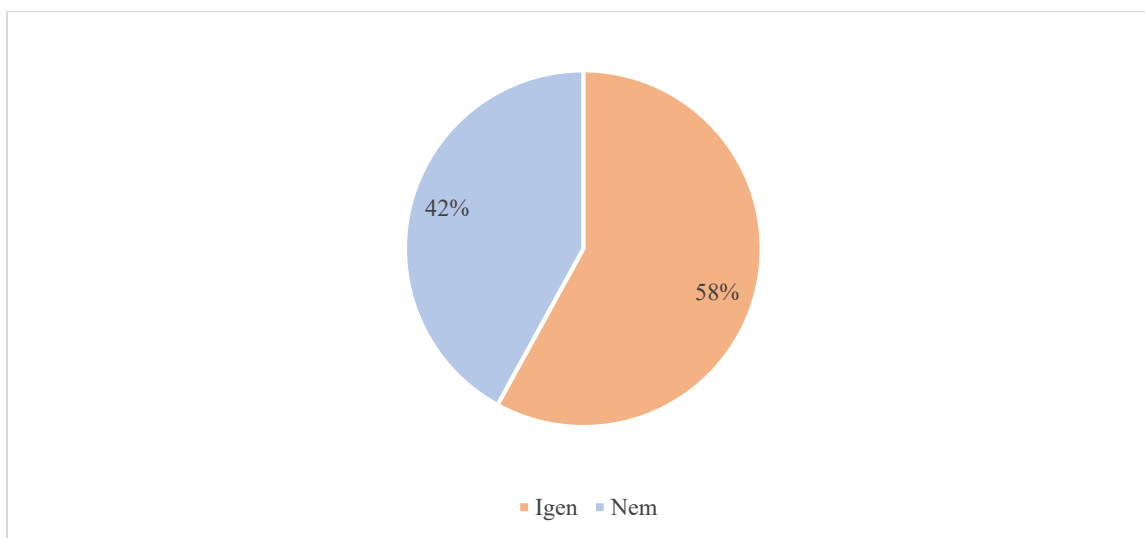
17 kérdés: Milyen típusú növényeket szeretne még látni a parkban? (357 válasz)

31.ábra – Új növényzet

A válaszadóknak nagy igénye van virágos növényekre, melyek a park kellemes esztétikai értékét és hangulatát segítenék elő. Jelenleg a faállomány teszi ki a park növényzetnek több, mint 90%-át.

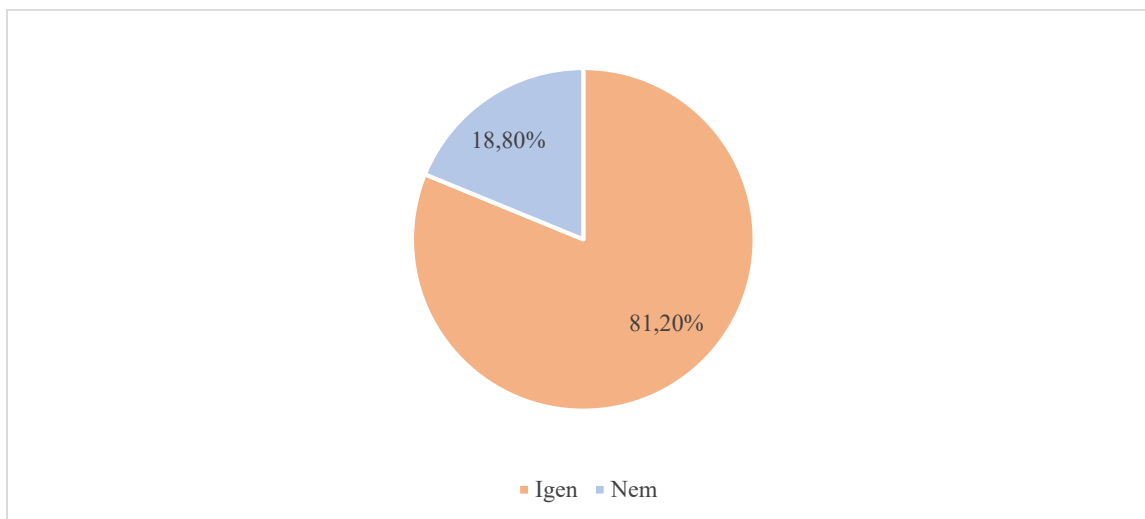
18 kérdés: Meg van elégedve az ülőfelületek számával a parkban? (357 válasz)

32.ábra – Ülőfelületek száma

Padok a fő sétány mellett vannak elhelyezve, számbelileg körülbelül 20 darab, számuk a válaszok szerint 58%-ban megfelelő.

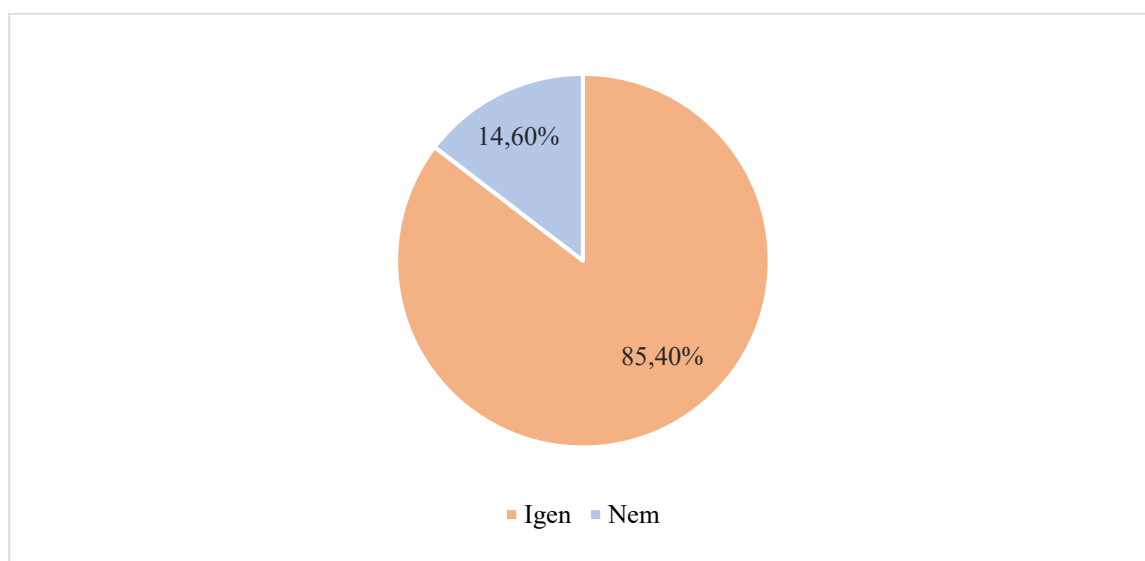
19 kérdés: Szeretne másfajta ülőfelületeket a padokon kívül: például függő-, napozóágy, körpad (fák körül)? (357 válasz)

33.ábra – Új ülőfelületek

A parkban lévő ülőfelületek egyszerű klasszikus padok, fém vázzal és fa ülőfelületi részekkel, de 81,20%-ban igény van más, kortárs kültéri bútorzatokra.

20 kérdés: Szeretne több ivókutat vagy más vízelemet? (357 válasz)

34.ábra – Új ivókút, vízelem

Jelenleg 1 ivókút található a park területén, kiszolgáló egység nélkül ennek pótlása még fontosabb.

A kérdőívben 21-től 27-ig szabad válaszos kérdéseket tettem fel, melyeknél terjedelmesebben kifejthették véleményüket.

21 kérdés: A park jelenlegi állapotában Ön mit kedvel a legjobban? (357 válasz)

A válaszadók legtöbbször a fák magas számát említették, valamint a játszótér meglétét, ezenkívül megemlítették, hogy jó az árnyékolás, a csendes légkör, bicikli út megléte, maga a sétatér és hogy a városon belül ez a park egy egyedi hely.

22 kérdés: A park jelenlegi állapotában mi az amit Ön nem kedvel? (357 válasz)

218-szor említették a varjak magas számát, és zavaró jelenlétét. A park magas fáin nagyon sok varjufészek van, emiatt zajos a légkör és piszkosak az ülőfelületek. Az önkormányzat ezzel a problémával kapcsolatosan több megoldási formával is próbálkozott, mint hang alapú és fény riasztókkal, kevés sikerrel. A varjakon kívül a következő negatívumokat írták: rendezetlen a park, üres, régies, sötét, kevés a pad és rossz állapotúak, nincs semmilyen lefödés, nem megfelelő kivilágítás.

23 kérdés: Mi a véleménye a park jelenlegi növényzetéről? (357 válasz)

A fentebb említett felelet választós kérdésen kívül ennél a kérdésnél a lakosok hosszabban is kifejezhetik a növényzettel kapcsolatos észrevételeiket. 120-an írták, hogy jó a jelenlegi növényzet és 93-an, hogy nem, mások kiemelték, hogy nem elég változatos, valamint nincs kellően fenntartva.

24 kérdés: Ön szerint hogyan lehetne javítani a parkot annak érdekében, hogy még vonzóbbá és barátságosabbá váljon a közösség számára? (357 válasz)

Ennél a kérdésnél is visszaköszönnék előző kérdések válaszai, mint kiszolgáló egység létesítése, varjú probléma megoldása, új ülőfelületek, több és változatosabb növényzet, födött ülőfelület, ivókút, hangulatvilágítás, események, programok.

25 kérdés: Ön szerint hogyan lehetne a parkot még inkább bevonni a helyi közösség életébe és mindennapjaiba? (357 válasz)

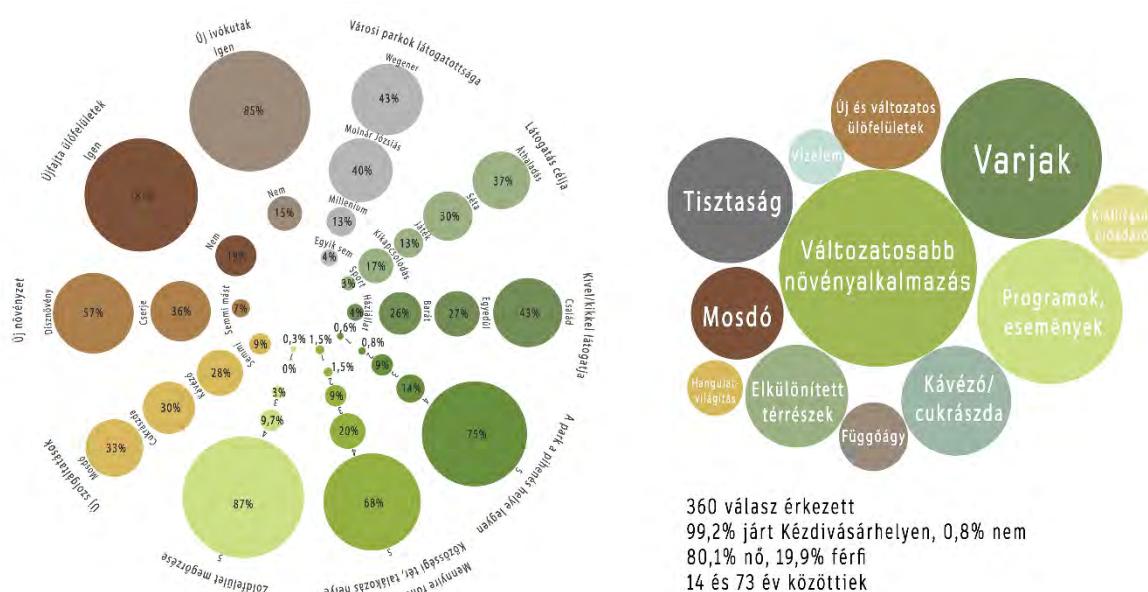
221 válasz érkezett arra, hogy rendezvényekkel, programokkal, ide tartoznak családoknak és fiataloknak szervezett események, kulturális programok, ezenkívül önkéntességgel.

26 kérdés: Milyen változtatásokat szeretne látni a parkban a jövőben? (357 válasz)

A lakosság a jövőben több és új fajta ülőfelületeket, változatosabb növényzetet, kiszolgáló egységet, eseményeket szeretne a parkba, mindezt a varjak nélkül.

27 kérdés: Szeretne bármilyen egyéb javaslatot tenni a park funkcióival kapcsolatban? (357 válasz)

Erre a kérdésre hasonló válaszok érkeztek mint az edigiekre.

35.ábra – Kérdőív kiértékelése (saját munka)

Összeségében, a Molnár Józsiás park fontos a lakosság és a városba látogatók számára, valamint az, hogy megmaradjon az eredeti sétatér funkciója és hangulata. A .ábrán láthatják a kérdőív összesítődiagrammait. Mivel a látogatók nagyrésze családjával érkezik a parkba ezért fontos ezeknek a csoportoknak az igényeit kielégíteni, ellenben elengedhetetlen más korosztályoknak is teret nyújtani a kikapcsolódásra. A különböző funkcióknak különböző korosztályok lehetnek a célcsoportjai, olyan megoldásokkal, melyekben az egyes csoportok zavarás nélkül tudnak egymás mellett működni. Mint például csendesebb részek az idősebb korosztálynak asztalokkal és padokkal, árnyékos és napos részeken egyaránt, függőágyas és közösségi rész a fiataloknak. Bizonyos megújításra szükség van, mint az új ülőfelületek, változatosabb növényzet, új építmények, kiszolgáló egységek. Az élet fellendülését különböző események megszervezésével lehetne növelni.

3.4. Esettanulmány

Kolozsvári sétátér

Történeti kertekhez sorolható, régre visszanyúló múltja, amely majd 200 éves, és jellege miatt. 1812-ben a város bérbe adta a Hangyásbereknek nevezett területet, hogy italokat és más termékeket lehessen árulni. A Szamos menti terület arról kapták a nevét, hogy hangás növényfajta volt ott. A 19.század eleji egyik találkozóhelyévé vált. Fejlődésében passzív foltok is voltak, egyrészt, mert a főúri családoknak mind volt saját kertjük,

a másik a Haller kert, amely a inkább viselte egy városi közpark titulását. A sétatér kialakításához össze kellett kötni a népkerttel, ezért megépült az Erzsébet híd. (Fekete, 2004)

Alakult egy Sétahely Bizottság, amely elviekben összeköthető a Józsiás és Emília Alapítvánnyal, mely a területek igazgatásáért volt felelős. A kolozsvári sétatér esetén ismertek a tervezők, sajnos a Józsiás park esetében nincs ilyen feljegyzés, ez az információ segítene összefüggéseket találni a tervező más munkáival. Hermann Sámuel, vagyis a legelső tervből maradt fenn a sétatér szerkezeti kialakítása. (Fekete, 2004) A hosszú sétányok oka az átláthatóság volt, a könnyebb ellenőrizhetőség, ahogy Hirschfeld is leírta műveiben. Sétányait gesztenyefák szegélyezik, a szélsők a gyalogosoké, míg a középső a járműforgalomé. Érdekesnek tartom azt a szokást vagy szabályt, hogy a bal oldali sétányon bárki sétálhatott, míg a jobb oldalin csak a méltóságos urak.

A sétatér területének bővítéséhez is sok kisebb telket vásároltak fel, arénával és lovardával is gyarapodott a terület. A tavat Kagabauer Antal tervezte meg, mely nyáron csónakázásra, télen korcsolyázásra adott helyet. A sétatér továbbá körforgóval, nyári színházzal, céllövöldével, képzőművészeti alkotásokkal, emlékhelyek kialakításával bővült. A fő sétányok 2 oldalán tájképi stílusú kertrészek épültek ki. Teret adtak egyaránt sport és szórakozási lehetőségeknek is. Mint a Józsiás park esetében a tenispálya és pavilon. A 19. század második felére berobbanó zenepavilonok divattja miatt a sétatéren 1870-ben épült egy. A hétből 2 nap belépő jegyet szedtek azoktól akik meglátogatták a parkot. Egy kaszinó is épült a tó mellett, valamint egy díszes szökőkút. A fontosabb építmények mind a tó körül helyezkednek el, kiemelve azt. (Fekete, 2004)

A Józsiás parknak is volt kertésze ahogyan a kolozsvári sétatérnek is. Legfontosabb hasonlóság az erőteljes fő sétányokban lelhető fel, ezenkívül a bizonyos létesítményekben, mint a zenepavilon, korcsolyázási és sportolási lehetőség, szőnyegtáblák, emlékhelyek. Ami merőben eltér az a területek nagyságrendbeli különbségein alapszik, mint a tó meglépe, a tájképi kertrészek. A közös elemek között is nagyságrendi különbség van, amely a városok méretét tekintve arányos.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK

A városi parkok kialakulása során olyan használati formák és szükséges funkciók alakult ki, amelyek a kézdivásárhelyi Molnár Józsiás park kialakulására is jellemzők voltak.

Az első közösségi kertek vagy parkok mind királyi, főúri magánkertekből nyíltak meg. A természetben való kikapcsolódás igénye a polgári életben is megjelent a városokban, hogy a kevésbé tehetősebbeknek is elérhető legyen a természet, nem csak egészségügyi okokból, de pihenés szempontjából is. Így ezek a magánkertek a látogatókkal új rendeltetést kaptak, a kertekből parkok lettek. A Molnár Józsiás kertnek is először erősebb gazdasági funkciói voltak amíg magán kézben volt, melyek a városnak való átadás után átalakulta és új funkciók kaptak helyet.

Az idők folyamán különböző típusú parkok alakultak ki, mindnek más-más rendeltetése alakult ki, min például a korzók, a mulatókertet, promenádok, külön játékra alkalmas területek. Az erdélyi kisebb városoknak ezeket a különböző használati formákat és rendeltetéseket mind egy terület kellett, hogy biztosítsa vagy kielégítse. A hosszanti fő sétány a hosszú sétákat szolgálta, akárcsak a korzóknál, az ülőfelületeken megpihenve figyelhették egymást az emberek, a zenepavilon pedig lehetőséget nyújtott eseményeknek, mint a fűvészenekarok produkciói, esetleg más előadások, melyekre időnként belépődíjat szedtek, mint például a mulatókertekben.

A parkok fejlődése során megjelent célként az oktatás is, a kézdivásárhelyi park, míg Molnár Józsiás tulajdonában volt, mintakertészet volt sok gyümölcs és szőlőfajtaival. Mikor a város kezébe került díszfákkal, cserjékkel és virágokkal ültették be, amelyek a házias kertetől eltérően egy másfajta információt szolgáltatott, így véleményem szerint itt is megjelenik az oktatás. A pihenés is kikapcsolódás mellett sportolási funkciók is megjelentek, a Józsiás parkban tenispálya létesült, melyen lehetett röplabdázni is, télen pedig korcsolyázni.

Magyarországon a városi parkok kialakulása a 18- századra tehető, de leginkább csak a fővárosban. Magyarországon és Erdélyben is a kisebb városokban parkok helyett először csak sétaterek alakultak ki, ahogy ez Kézdivásárhely esetében is megfigyelhető volt, majd ezek fejlődtek parkká.

Az erdélyi mezővárosi parkok esetében sok piactérből alakult ki: Gyergyószentmiklóson, Sepsiszentgyörgyön és Kovásznán, amely inkább a kézdii főtérrrel kapcsolható össze ilyen szempontból. Kialakulásuk idejét tekintve hasonló időintervallumokra tehető, amely a 19. század vége, 20. század eleje. Ez a polgári élet növekvő igényeivel magyarázható, fontossá vált

a városokban a szabadban való kikapcsolódás lehetősége. Egyik városi park se jött létre magánkertből ahogyan a Molnár Józsiás.

Egységesen fellelhető épített elemek a mezővárosi parkokban a különböző emlékművek, szobrok, esetleg pavilon, más hasonló funkciók közé tartozik a játszótér, sportolásra alkalmas részek. A parkok általában helyet adnak városi rendezvényeknek is. Az úthálózatok stílusa hasonló, egyszerű vonalvezetésű, úgymond nem komplikált komponáltságú, főbb utakkal mellékutak kötik össze a különböző részeket és építményeket, a régi burkolat egyaránt döngölt föl, esetleg szórt kavics volt, jelenleg a legtöbbször valamilyen térkő van. Növényáloányuk fajösszetételében hasonlítanak, az egységesen használt nemzetségek: Acer, Aesculus, Betula, Fraxinus, Picea, Robinia, Salix, Tilia, Quercus.

A Molnár Józsiás park fontos szerepet tölt be Kézdivásárhely zöldfelületi rendszerébe, a főtér közelsége egy nagyon pozitív adottság, a város szerkezetében is kedvező helyet foglal el, lakóházas területen. Ellenben az erős beépítettség, mint negatívum is említhető, viszont erősíti az egykori kert hangulatát. Helyi védettségű területen fekszik, így figyelni kell az értékek védelmére. Más kiemelkedő történelmi értéke a úthálózatában rejlik, a fő sétányok fennmaradásában. Funkciói és építményei közül ami még fennmaradt az a tenispálya és mauzóleum, előbbi nem használják kellően, utóbbinak az értéke a környezet romlásával együtt haladt lefelé. Az első bejáratok helyei megmaradtak, az egykori székykapu helyett pedig egy újat állítottak, a zenepavilont is újraépítették, és játszótér is került az idők folyamán a park területére. Növényállományának értéke a több száz fában rejlik, amely túl nagy árnyékot szolgáltat, szükség lenne egy naposabb részre. A lakosság véleménye szerint a park növényállományának, egyes elemeinek megtartása fontos, új funkciókkal kiegészülve

A Kolozsvári sétány se változott sokat a kialakulása óta, de még mindig működik és nagy közönségnek, látogatottságnak örvend. A kolozsvári sétány használatához hasonlóan, hogy a jobb oldalon bárki sétálhatott, míg a balon csak nemesek, Kézdivásárhelyen is fellelhető e fajta érdekesség, csak nem rangbeli megkülönböztetés, hanem hogy sétálni csak jobbról balra lehetett.

A Józsiás parknak több megújítási módja is lehetséges. Első a történelmi állapot teljes visszaállítása. Ehhez nem áll rendelkezésemre elegendő anyag és a fellendülés szempontjából nem is lenne előnyös, mert az elavult funkciók, amelyek már kevésbé felelnek a mai igényeknek és az elhanyagoltság miatt vált kihalttá a park. Az egykori építmények és funkciók nem elég kielégítőek a mai parkhasználatnak. Amennyiben a Józsiás nem esik át újításokon a Wegener park teljesen átveszi a városi park szerepét.

Második egy teljesen új kortárs terv kialakítása lehetne, így viszont csak a Wegener park utánzata lehetne, amely megint csak háttérbe szorítaná városi szinten. A Molnár Józsiás a régisége miatt sokkal fontosabb eszmei értéket tölt be, mint hogy a megőrzött történelmi részei ne maradjanak fenn, mint a park öröksége. Ezért szükséges egy köztes megoldás, amely a történelmi értékek védelmét ötvözi kortárs megújítási módszerekkel.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Koncepció

Koncepciómban megőrzöm a fennmaradt történelmi értékeket, új funkciókkal és kortárs megoldásokkal javítom fel, hogy megfeleljen a mai parkhasználati igényeknek.

A fő sétányok formája, nyomvonala, és helye megmarad. Szélessége jelenleg valamivel több, mint 4 méter, ezért egységesen 4 méterre terveztem át, így elég széles csoportos séták esetén, valamint szükség esetén jármű is behajthat a területre. A fő sétányok erőteljes egyenes vonalát átkötő mellékutakkal oldanám, melyek 1,8 m szélességűek. Megszüntettem a tenispályát, a város nyugati részén egy helyen található a legtöbb sportlétesítmény, így a tenispálya ott sokkal jobb helyen lenne. A terület déli részének bővülésével egy új bejárat jön létre, valamint egy újat hozok létre a nyugati oldalon, megmaradt a játszótér bejáratánál lévő, és az új a játszótér másik oldalán jön létre a betervezett kávézó miatt. Ugyanott a Béke utcánál a legdélebbi bejáratot is megtartom mivel az egykori kertész házához nincsen más bevezető rész a Béke utcától.

A Molnár Józsiás és Szacs vay János utcák felől a parknak nincs direkt kapcsolata az utakkal, így azokat a bekötő részeket is bevontam a tervezésbe. Mindkét oldalon megmaradna az aszfalt burkolat, csak feljavítva. Az északi oldalon a Bújd osó vendéglő előtti parkolókat megszüntetném, hogy egy folytonos gyalogos elsőbbségű útszakasz kapcsolódhasson össze a főtérrrel, amelynek egy része már ki van alakítva sétánynak. A parkolók megszüntetését a Vasút- és Szacs vay János utca sarkán található parkoló közös használatával oldottam meg. Jelenleg az a parkoló a szemközti Christine Hotel tulajdona, de általában kevés jármű használja, így megosztott parkolóként igénybe vehetné a vendéglő és a hotel is. A parkoló mellett a felszabadult sávban fásítást javaslok ezzel is erősítve a gyalogos összeköttetést, a vendéglő előtti kis zöldfelület fásításával és növénykiültetéssel egybekötve. A park új, déli bejáratánál tömbházak között vezet ki egy út a Molnár Józsiás utcára, amelyen valószínűleg csak árúfeltöltés esetén (mert egészen oda nyúlik a kínai áruház hátsó része) haladnak át járművel. A tömbház mellett szintén fásítással kötném össze a bejáratot az utcával, hogy kedvezőbb legyen a gyalogosok számára. A Béke utca nyugati oldala már fásítva van, valamint a park fái is elég árnyékos nyújtanak, így annak a résznek az átgondolását nem tartottam indokoltnak.

A tenisz pálya helyén és az újonnan visszaszerzett rész a déli oldalon lehetőséget nyújt közösségi részek és funkciók kialakítására, mivel azon a részen nincs fásítva, így elég napos. Ott piknikezésre alkalmas nagyobb gyepfelületeket terveztem tereplasztikával dinamikusabbá téve. 7 darab 2-3 méretes dombokat alakítottam ki, amelyek között végighalad az úthálózat

vonala amely összeköti a fontosabb részeket. A Béke utca felőli új bejáratnál kap helyet egy cukrászda, vele szembe pedig egy közösségi rész piknikező -és sakk asztalokkal.

A játszótér formája egy kicsit átalakult, de a helyén maradt, csak a kisebb játszóeszközöket jobban csoportosítottam a többivel, így kisebb területet foglal el a játszótér. 2022-ben újították meg, cseh játszótéri eszközökkel, amelyeket megtartanék. Homok burkolatot kapna az esés gátlás miatt. A bejáratától befele haladó útszakasz elválasztaná a kültéri fitneszeszközös területet, amelyen egy pingpong asztal helyet kap a felnőttek és fiatalok szórakozása érdekében.

Az árnyékosabb részek a csendes pihenés helyei, ahol a keleti részen Födött ülőfelületeket és függőágyas részt terveztem be a fiataloknak. A másik oldalon pedig a felnőttek számára nagyméretű hintaszékeket, a dombokon pedig napozóágyakat és egy támfalakat beépített padokkal, így sok újfajta ülőfelülettel bővül a park. A keleti oldalon a magántelkek kerítéseit takarni szükséges egy részen, a folytatásában pedig alkalmasak lehetne különböző tematikus kiállításoknak, ezeket kiegészítve fatörzs állványokat helyezek el, hogy ne csak papír formájú műveket állíthassanak ki, hanem esetleg szobrokat is, mivel a városnak több kézműves szakköre is van.

A park főbejáratának fogadóterénél ahol a Molnár Józsiás szobor is található elszórtan információs táblákat terveztem be, amelyeken meg lehet jeleníteni a park történelmi fejlődését, archív képekkel és anyagokkal. A teljes fogadótér burkolva lenne, így a meglévő fák védelmébe a burkolatban a fák törzse körül nem lenne burkolva és cserjékkel lenne beültetve a kitaposás veszélye miatt, valamit közpadok vennék körül. Ezen a részen és az új fogadótérnél is elhelyeztem kerékpár tárolókat. Az új fogadótérnél ülőkubusok kapnának helyet, valamint egy tábla, amelyen fel lenne rajzolva a régi cukrászda körvonala és átnézve a jelenlegi cukrászda felé, a régi épület vonalai rávetítődnének az újra. Ezáltal is felelevenítve és visszahozva a park egyik történelmi értékét.

A napos részeken valamilyen szintű árnyékolás szükséges, ezért terveztem oda fákat. A fogadóterek és mauzóleum környékét növénykiültetésekkel emeletes ki. Az északi és árnyékosabb részeken talajtakaró évelők és cserjefoltok kigyóznak végig a területen árnyéki virágos évelőkkel, melyet piros színnel jelöltem, ezeket magasabb cserjék szakítják meg. A déli részen pedig napos helyet igénylő évelők és díszfüvek, és középmagas cserjék. A dombok között két helyen is esőkertet terveztem, hogy ne okozzon problémát a magasabb tereprészekről lefolyó vízmennyiség. Kerítések mentén ahol takarásra van szükség magas nyíratlan sövényt terveztem.

Az anyaghasználatban a minél hagyományosabb és természetesebb anyagokat próbáltam betervezni. Az ülőfelületek, kapuk, hinták, infótáblák anyaga mind fa. A fő sétány terméskő

burkolatot kapott, míg a mellékutakon kiselemes sötétszínű térkőburkolatot. A nagyobb többi burkolt felület pedig szórt burkolat.

Tervemben a fennmaradt történeti értékeket olyan kortárs beavatkozásokkal egészítettem ki, amelyek nem nyomják el azt.

Javasolt tereprendezés és burkolatok

A terepnek nincs nagy szintkülönbsége, 300 méteren 2 méter, amely a déli irányba lejt. A fő bejáratnál 569,50 m tengerszint feletti magasságon van, míg az új déli bejáratnál 567,45 m tengerszint feletti magasságon. A vízelvezetés a burkolatokról a zöldfelületekre történik 2%-os lejtéssel. Mivel a terület elég sík, ezért a napos részen 7 darab mikrodombot terveztem be, amelyek magassága 1,5 és 2,5 m között mozog. A mauzóleum mögötti dombok szintkülönbségeik kihasználva támfalas ülőfelületet terveztem be. Azok közé a mikrodombok közé, amelyek között kevesebb hely van esőkertet hoztam létre, a hirtelen lefolyó vízmennyiség elvezetésére és szikkasztására. A esőkertek 1 méter mélységűek.

A fő sétány 4 méter széles, míg a mellékutak 1,8 m szélesek a szegélyekkel együtt. Színben is elkülöníthető a hierarchia, nem csak anyaghasználat és sáv szélességben. A fő sétány világosabb szürke andezit így jobban kiemelve azt, míg a mellékutak sötét színűek.

A fő sétányok burkolata 20x20 cm-es világos szürke andezit kockakő, amellyel a történelmi értékét erősíteném, hagyományos burkolati típust alkalmazva. Az archív képek alapján döngölt föld és szórt burkolata volt az utaknak, amelyet a későbbiekben öntött beton váltotta fel, amely egészen 2023-ig fennmaradt. A régi anyagok visszahozása véleményem szerint nem indokolt és a megújítás esetén nem is célszerű visszatérni a döngölt föld utakhoz. Kézdivásárhely óvárosában a macskakő burkolat a jellemző.

A pavilon és fő bejárat fogadóterének szintén macskakő a tervezett burkolata, 10x10 cm-es sötét szürke andezit kockakövekből. A fő sétány burkolatának rakásmintája merőleges annak hosszanti tengelyére, ezzel fokozva egy lassúbb nyugodtabb séta érzetét. A padok alatt 1,20x2,20 m méretű 10x10-es kockakő burkolatot terveztem kiemelve a megálló és pihenő hely érzetét, ennek a rakásmintája hosszanti, a tengellyel megegyező. A padok 2 méteresek és előtte még 50 cm-t fed be a kiskockakő burkolat.

A 20x20-as kockakövek közötti fuga 3 cm, míg a 10x10-eseknél 1,5 cm.

36.ábra - Fő sétány 20x20cm-es világos szürke andezit kockakövei

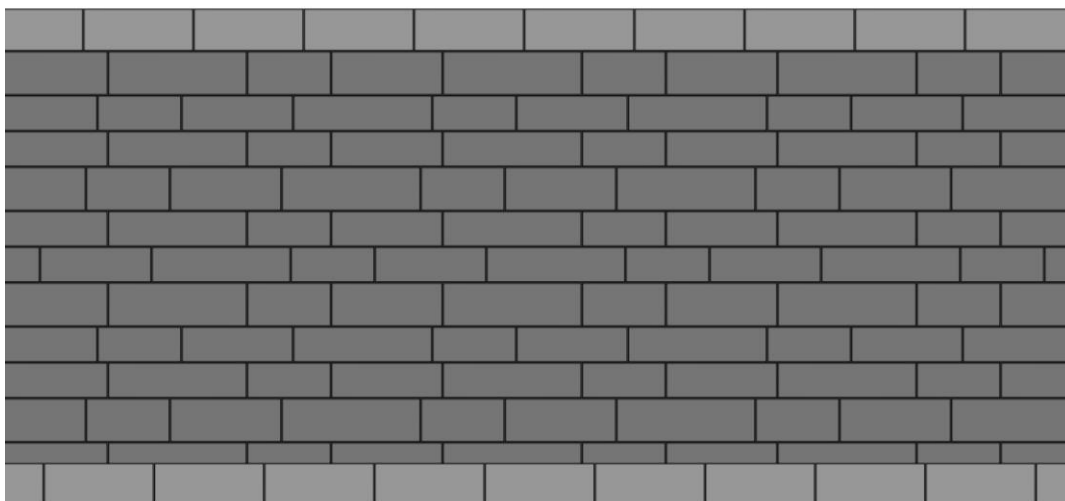

37.ábra - Fő sétány mellék részeinek 10x10cm-es világos szürke andezit kockakövei

A tervezett kockakő burkolat termékek forrása:
<https://www.cubicstone.hu/koburkolat/kulteri/kockako/>

A park északi részének bekötő útjának burkolata szintén 20x20-as kockakő a Szacsavay János utcáig, de javasolom a főtértől érkező gyalogos sétány burkolatának is, ezzel is erősítve a sétányt. A déli rész bekötő útját valószínűleg árufeltöltésre is használják, így annak a jelenlegi aszfalt burkolatát hagynám meg.

A mellék utak, mivel eltérnek a történelmi utak formavilágától, hogy annak az erős tengelyességét oldják, így az anyaghasználata is eltér. A Semmelrock ASTI Kombi sötét szürke színű térkövét (<https://www.wienerberger.hu/termekek/semmelrock-terburkolat/semmelrock-termekek/terburkolatok/asti-kombi-soetetszuerke.html>) terveztem a mellék utak burkolatának. Több méretben kapható, így változatosabb rakásmintát tudtam tervezni, amely az út hosszanti tengelyét követi le. A mellék utak mentén nem terveztem be padokat, mivel mindegyik valamilyen fajta különlegesebb ülőfelülethez vezet ezért terveztem a hosszanti tengelynek megfelelő rakásmintát, amely vezeti az látogatókat.

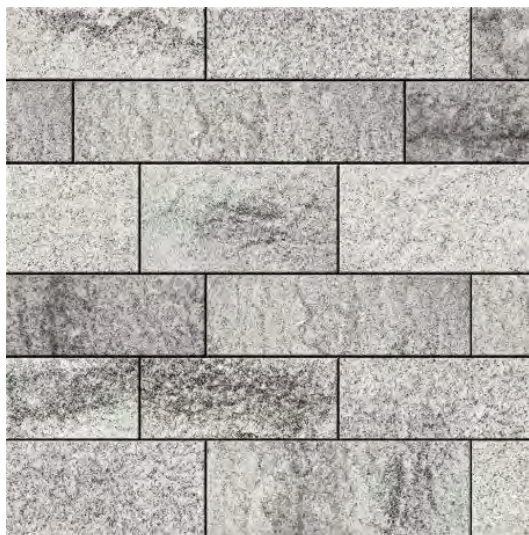

38.ábra – Mellékút rakásmintája, M=1:20 Archicades rajz (saját munka)

A mellék utaknál is fellép egy hierarchia, a forgalmas útszakaszok sötét színűek, míg a megállásra és tartózkodásra alkalmas teresedések színe világosabb, mint a fogadótér és a cukrászda körüli rész (https://www.wienerberger.hu/termek/semmelrock-terburkolat/semmelrock-termek/projekt_term_ek/asti-kombi-granitszuerke-feher.html). Ez megjelenik a Béke utca felőli fogadótérnél, ahol a sötét térkő egy elfogyó mintázatot rajzol ki a kaputól a világos burkolatban. A kaputól haladva a szűkülő út Bevezeti az odalátogatókat, míg fordítva pedig kivezeti, kiszélesítve a helyet, megnyitva a zártabb érzetű parkot, elhagyva a pihenés szigetét, kinyit az utca fele. A mintázat a beérkezés érzetét erősíti meg ahogy haladunk befele a parkba.

39.ábra – Semmelrock ASTI kombi sötétszürke

40.ábra – Semmelrock ASTI kombi gránitszürke-fehér

A mellékutak formavilágából következően sok 3as útkereszteződés alakult ki, amelyeket ugyanolyan anyagú és színű öntött betonnal oldottam meg, mint a térkövek.

Az utaknak sülyesztett szegélyt terveztem, ezzel erősítve azt az érzést, hogy bárhol leléphetnek és sétálhatnak a parkban, valamint elősegítve a vízelvezetést. A fő sétánynak andezit szegélykövet (<https://www.piatraonline.hu/macskako-es-jardako>), míg a mellékutaknak a Semmelrock sülyesztett szegélykövét (<https://www.wienerberger.hu/termek/semmelrock-terburkolat/semmelrock-termek/lepcsok-szegelyek-paliszadok/suellyesztett-utszegely-szuerke.html>).

Megjelenik egy harmadik típusú burkolat az alacsonyabb rangú térrészeknél, amely a stabilizált szórt burkolat. Ez a fajta burkolat megjelenik a mikrodombok közötti részen, a földött ülőfelületek valamint a sakk és sima asztalos közösségi résznél. A játszótérnek homok van az ütéscsillapítás szempontjából.

Javasolt növényalkalmazás

A terület jelenlegi lombkorona borítottsága 81%, a tenispálya és a Mauzóleum mögötti új terület is naposak, így többféle funkció és növényalkalmazás is tervezhető a parkba. Ebből kifolyólag két hangulatú növénykiültetési formát terveztem, az árnyékos részekre erdei hangulatú, többségében talajtakaró évelőkkel, és a napos részekre rét hangulatú kiültetések, többségében díszfüvekkel.

A faállomány 351 taxonból áll, a történelmi fasornak és még más egyedeknek az egészségi állapota rossz, daganatok a törzsön. vázág száradás, vízcsák. Ezeket a taxonokat faápolásra javasolom, hogy még ne kelljen kivágni, és ne legyenek veszélyesek. A parkban körülbelül 50 olyan egyed van, amelynek rossz az egészségügyi állapota, ebből a koncepció miatt 14-et

kivágásra javasolok. Mivel magas az állománysűrűség, ezért a koncepció, az út vonalvezetése miatt még 24 egyedet javasolok kivágásra, amely nélkül a park keleti oldalán a kerítések és a fő sétány között semmi sem alakítható ki a fák sűrűsége miatt. Így a ritkítás szempontjából is fontos.

A régi tenispálya és új terület részén jelenleg nincsenek fák, a napos részre szükség van, de valamilyen szintű árnyékolás szükséges, így azokra a részekre új fákat terveztem. A fő sétány melletti történelmi fasorokból is vágtak ki már fákat, mert néhány részen hézagos, ezért annak pótlását javaslom azokkal a nemzetségekkel, amelyek jelenleg is fellelhetők a fasorban.

40 taxont javasolok kivágásra és 52 új egyedet terveztem be, amelyek nem mind a park területére kerültek. 7 egyedet a fasor pótlására, 34 a napos területekre és 11-et a parkon kívüli részre terveztem. Az északi bejáratnál a vendéglő melletti parkolók megszüntetésével lehetőség van egy fasor kialakítására, amellyel a szemközti gyalogos sétányt erősítem. A sétány nem elég széles egy fasorhoz, így szakaszosan van zöldítve a Főtér és a Molnár Józsiás park összeköttetése. A déli oldalon pedig a tömbház melletti zöldfelületre terveztem pár fát szintén a zöld összeköttetés miatt.

Tervezett fák listája:

Acer campestre 'Elsrijk'
Acer platanoides 'Cleveland'
Acer platanoides 'Emerald Queen'
Acer pseudoplatanus 'Rotterdam'
Betula pendula
Carpinus betulus
Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet'
Fraxinus angustifolia 'Raywood'
Fraxinus ornus
Magnolia acuminata
Magnolia x soulangeana 'Rustica Rubra'
Malus tschonoskii
Pyrus calleryana
Sorbus aucuparia 'Balatoni Naplemente'
Sorbus commixta 'Tekeres'
Tilia cordata 'Greenspire'
Tilia tomentosa 'Bori'

Quercus rubra

A területet nagyrészt lakóházak veszik körbe és azoknak a hátsó udvarai. Ebből kifolyólag sok a különböző kerítés, melyek nem alkotnak összhangot. A keleti oldalon nem csak kerítések, hanem tűzfalak is kapcsolódnak a parkhoz. Ezeknek a részeknek a takarását magas nyíratlan sövénnel oldottam meg.

Szoliter cserjéket a Béke utca felőli fogadótér környezetébe terveztem elszórtan. Alacsonyabb cserjéket pedig a növénykiültetésbe foltszerűen.

Tervezett cserjék listája:

Magas nyíratlan sövény:

Ligustrum ovalifolium

Prunus laurocerasus ‘Genolia’

Pyracantha coccinea

Szoliter cserjék:

Philadelphus coronarius

Syringa vulgaris ‘Katherina Havemeyer’

Vitex agnus-castus

Az úthálózat mentén évelő és cserjefoltok kígyóznak végig. Az árnyékos részeken legnagyobb mennyiségben árnyéki talajtakaró évelőket terveztem, melyeket szakaszosan cserje és magasabb díszítő értékű évelő foltok tarkítanak. Az évelő foltokba hagymás növényeket is terveztem, hogy az év teljes részét valamilyen díszítő értékkel lefedjék a növénykiültetések. Az erdei hangulatot erősítik a talajtakaró évelők és az alacsony cserjék tömegei.

A magasabb díszítő értékű évelő foltok nagyobb százaléka a kiemelt részek, mint a fogadóterek, környezetében helyezkednek el.

Erdei hangulatú kiültetés:

Magasabb díszítő értékű évelők:

Anemone hepatica ‘September Charm’

Anemone hybrida ‘Splendens’

Aquilegia vulgaris ‘Bordeaux Barlow’

Aquilegia vulgaris ‘Purple Barlow’

Aquilegia vulgaris ‘White Barlow’

Astilbe ‘Fanal’

Astrantia major ‘Hadspen Blood’

Astrantia major ‘Roma’

Brunnera macrophylla
Carex morowii 'Irish Green'
Geranium x cantabrigiense 'Cambridge'
Liriope muscari
Lobelia x speciosa 'Hadspen Purple'

Talajtakaró évelők:

Alchemilla mollis
Carex comans 'Amazon Mist'
Carex comans 'Bronze Form'
Convallaria majalis
Epimedium x versicolor 'Sulphureum'
Epimedium perralchicum 'Frohnleiten'
Geranium macrorrhizum
Geranium 'Philippe Vapelle'
Pachysandra terminalis
Phlox subulata 'Zwergenteppich'
Vinca major
Vinca minor 'Atropurpurea'
Vinca minor 'Gertud Jekyll'

Talajtakaró és alacsony cserjék:

Cornus canadensis
Cotoneaster horizontalis
Euonymus fortunei 'Coloratus'
Euonymus fortunei 'Minimus'
Hypericum calycinum
Lonicera nitida 'Maigrün'
Spiraea cinerea 'Gref-sheim'
Spiraea japonica 'Little Princess'
Symphoricarpos x chenaultii 'Hancock'

A napos részeken rét hangulatot akartam megidézni, mivel ez a rész a játékok, piknik és szórakozás helye. Az kiültetések pedig csak fokozzák az természeti élményt, amely vonzza az odalátogatókat.

Réti hangulatú kiültetés: évelők, díszfüvek és cserjék listája:

Napfényigényes évelők:

Achillea filipendulina 'Heinrich Vogeler'
Achillea millefolium 'Red Beauty'
Cerastium tomentosum
Echinacea 'Kismet Inten-se Orange'
Echinacea purpurea 'Magnus'
Echinacea purpurea 'PowWoWTM White'
Gaura lindheimeri 'Butterfly Rose'
Gaura lindheimeri 'Butterfly White'
Hemerocallis 'Crimson Pirate'
Nepeta x faassenii
Nepeta racemosa 'Wal-ker's Low'
Salvia nemorosa 'Caradonna'
Sanguisorba 'Chocolate tip'
Sanguisorba minor 'Little Angel'
Thymus serpyllum
Verbena bonariensis

Díszfüvek:

Deschampsia cespitosa 'Pixie Fountain'
Festuca gauterii
Miscanthus sinensis Gracillimus
Muhlenbergia capillaris
Pennisetum alopecuroides 'Little Bunny'
Pennisetum alopecuroides 'Moudry'
Pennisetum macrourum 'White Lancer'
Sesleria autumnalis
Sporobolus heterolepis 'Cloud'
Sporobolus heterolepis 'Wisconsin'
Stipa tenuissima 'Pony Tails'

Cserjék:

Callicarpa bodinieri 'Pro-fusion'
Deutzia gracilis 'Nikko'
Perovskia atriplicifolia 'Blue Spire'

Caryopteris clandonensis 'Heavenly Blue'
Weigela florida 'Evita'
Symphoricarpos x chenaultii 'Hancock'
Cornus alba 'Siberian Pearls'
Cornus sericea 'Kelsey'
Euonymus alatus 'Compactus'
Potentilla fruticosa 'Red Ace'
Philadelphus coronarius
Vitex agnus-castus
Rosmarinus officinalis
Syringa vulgaris 'Katherine Havemeyer'

Hagymás növények listája:

Allium senescens
Narcissus 'Erli Cheer'
Narcissus 'Snowboard'
Narcissus poeticus 'Bridal Crown'
Triteleia 'Queen Fabiola'
Tulipa 'Angelique'
Tulipa 'Negrita'
Tulipa 'Orange Emperor'
Tulipa 'Spring Green'
Tulipa 'White Triumphator'

A park déli oldalán 2 esőkertet terveztem be 2-2 mikrodomb közé, hogy nagyobb mennyiségű csapadék esetén a szintkülönbség miatt hirtelen lefolyó vízmennyiség elvezetődjön és legyen ideje, valamint helye elszikkadni. A terep szinthez viszonyítva 1 méter mélységű gödrökben esőkerti növényeket terveztem, amelyek bírják a vízborítottságot, de az időszakos szárazságot is.

Esőkerti növények listája:

Acorus gramineus 'Ogon'
Carex morrowii 'Irish Green'
Deschampsia cespitosa
Hemerocallis 'Crimson Pirate'
Imperata cylindrica 'Red Baron'
Juncus effusus

Liatris spicata
Lythrum salicaria
Saponaria officinalis
Sisyrinchium angustifolium
Veronica longifolium

Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
Salix purpurea 'Nana'
Spiraea japonica
Viburnum opulus

Tervezett elemek

A fő tervezett eleme a parknak a kapu rendszere, amely megjelenik 3 bejáratnál is, a Béke utca felőli fogadótérnél, a játszótérre vezető bejáratnál, ahogy 2 sorban vezeti be a látogatókat, és a déli bejáratnál, amely szintén több elemből áll. Ez egy kortárs kapu, amely kiemeli a bejáratozatokat, formájában pedig a mellék utak formavilágát jellemző töredezettsége köszön vissza.

A 19-századi első bejáratnál székelykapu volt, amely később a fő bejáratnál jelent meg, de nem az eredeti kapu alapján. Véleményem szerint ezt az elemet nem érdemes máshol is megjeleníteni, mivel így lehet a legjobban kiemelni a főbejáratot. A park déli és délnyugati oldalán lehetett a legtöbb újítást betervezni, így azokon a részeken más fajta elem kiemelése volt a cél. A kapuk 20x20-as világos színű pácolt, nem festett oszlop gerendákból állnak. A fő elemek 120 fokos szögben dőlnek meg, de ez változó a többi elemnél, ezzel is erősítve a dinamikáját. A kapu elemek magassága 4 métertől 2 méterig terjed, ez függ a dőlésszögtől és a helyétől. A déli bejáratnál magasabbak, a játszótér bejáratánál alacsonyabbak a kapuk elemei.

A park délkeleti oldalán földött ülőfelületeket terveztem be, mivel jelenleg semmi nincs ahova eső esetén be lehetne húzódni, ez az eleme a lakóssági kérdőívben is megjelent. Formavilága követi a többi tervezett elemét. Anyagát tekintve megegyezik a kapu faanyagával, csak a padok lábazata sötétre festett fém. Közel hozzá kiállításra alkalmas állványokat terveztem be, mellette pedig a kerítésen lehetőség van különböző kiállítások kihelyezésére. Az oszlopokon pedig például a kézdii Tanulók háza szobrászati szakköre állíthatja ki a műveit időszakosan.

A mauzóleum mögötti terepjáték lehetőséget nyújtott támfalas ülőfelületek kialakítására. A mikrodombok út felőli részét egy látszóbeton támfal szakítja meg, arra pedig hosszan fa

ülőfelület került. A parkba beérkezve ez a rész is egy kisebb közösségi részként szolgál. A többi dombon pedig fából készült részűre helyezhető napozóágyakat terveztem a napon való pihenés érdekében. A parknak ez a része remek lehetőséget nyújt piknikezésre.

A kapuk töredezett, dőlt formája több tervezett elemnél is megjelenik, a felnőtteknek szánt hintáknál, valamint az információs táblák oszlopainál. A hinták a mellék út egyik teresedésénél lettek elhelyezve a park fenti csendesebb részében, ahol a gyerekeikre váró szülők pihenhetnek a játszótérhez közel. 4 darab 2 méter hosszú hintát terveztem be, az oszlopok közel 3 méter magasak, a hinták pedig ülőmagasságban helyezkednek el. Anyagában megegyezik a padok és kapuk anyagával.

Az északkeleti csendesebb részen a fák sűrűségének köszönhetően lehetőség van a fiatalok számára függőágyak felhelyezésére. Ebből a célból a fatörzsvédők kihelyezését javaslom, valamint pár állvány építését, így több típusú függőágy felkötésére is alkalmas lesz a terület.

Az főbejárat fogadótérére tervezett információs táblák szintén a kapu formavilágát követik. Ezeken a információs táblákon fel lehetne tüntetni a park történelmét, archív képeket és egyéb anyagokat, hogy a lakosság is megismerhesse annak kialakulását és fejlődését. Az információs táblák 2 méter magasak, oszlopaik anyaga megegyezik a kapu és padok fa anyagával, a táblát tartó rész pedig fém, melyekre 70x100-as plakátok helyezhetők ki.

A Béke utca felőli fogadótérnél is megjelenik egy információs tábla, amelynek azonban jellege teljesen más. Az a tábla azt a célt szolgálja, hogy a fogadótérrel átnézve a táblán a cukrászda fele az új épületre rávetítődjenek az egykori cukrászda körvonalai. Tehát a tábla anyaga üveg lenne, tartószerkezete, oszlopai megegyeznek a kapu faanyagával.

Javasolt bútorzat

Klasszikus padokat a fő sétány mentén terveztem, ahogyan jelenleg is vannak és ahogy az archív képeslapokon is láttam. Jelenleg csak a sétányok keleti oldalán van 22 darab elhelyezve.

Tervemben új zikk-zakkos kihelyezést kaptak, hogy a park teljes területe belátható legyen. Az Mmcité Emau típusú karfával ellátott és anélküli termékét választottam: <https://www.mmcite.com/hu/emau>. Anyagát tekintve az ülőfelület fa, a lábak pedig fémből készülnek.

A főbejárat fogadótér teljes burkolása miatt a jelenlegi fák némelyike körül körpadot terveztem, melynek belső felében cserjékkel védem a kitaposástól. Formájuk fél vagy háromnegyed hatszög. A körpadok az Mmcité Vera solo LVS410 típusának (<https://www.mmcite.com/hu/vera-solo>) átalakított változatai.

Ezekon kívül a játszótér mellett és a cukrászda alatti napos részen nagyobb piknikez asztalokat helyeztem ki padokkal az Mmcité Rautster termékei közül a RTS151 és a RTS157 típusát (<https://www.mmcite.com/hu/rautster>). Az utóbbi egy sakkasztal, melyet az öregek számára terveztem be. A kávézónak fedett és kültéri terasza is van.

Jelenleg a fő sétányon, a közvetlen a padok mellett vannak elhelyezve szeméttárolók. Tervemben ennél valamivel elszórtabban, a bejáratokhoz szelektív, a park többi részén sima szeméteseket helyeztem el. Az Mmcité Nanuk szeméttárolói közül az NNK360-as típusát: <https://www.mmcite.com/hu/nanuk>, mely kívül fa borítású, a többi része pedig sötét fém.

A parkba 3 ivókutat terveztem a főbb bejáratok közelébe, valamint a játszótér mellé. Az Acél kft termékei közül választottam ki: <https://acelkft.hu/termekeink/modern-kutak/tavaszkut-mespring>.

A két fogadótérhez az Mmcité Edgetyre keétpártárolóját terveztem be: <https://www.mmcite.com/hu/edgetyre>. Amelynek formája illeszkedik a többi eleméhez.

A park megvilágosításához a BEGA termékei közül válogattam egy mind anyagában, mind formájában letisztult darabot. A fő sétányok mentén a külső oldalon és a bejáratoknál helyeznék el 3,5 m magas lámpaoszlopokat, amelyek 12 m-t világítanak meg (<https://www.bega.com/en/products/outdoor-luminaires/light-building-elements/light-building-elements-84274/?t=cast-aluminium-and-laminated-wood&product-finish=coating-graphite&colour-temperature=3000>). A mellékutak mentén, pedig ugyanilyen alacsony 1 m magas lámpaoszlopokat, amelyek 6,5m-es kört világítanak be (<https://www.bega.com/en/products/outdoor-luminaires/bollards/garden-and-pathway-luminaires-84479/?product-finish=coating-graphite>). A közbiztonság érdekében a lámpatestek lefedik az út menti területeket. Anyagában megegyezik a többi kültéri bútorzattal, az oszlopok alsó és felső része fém, míg középen fa.

A játszótér mellé áthelyeztem a kültéri fitness park részt, oda egy ping-pong asztal is helyet kapott a fiatalok számára.

Azokat a fákat, amelyek burkolatban vannak az Mmcité Arbottura típusú faverem rácsa védi meg a kitaposástól (<https://www.mmcite.com/hu/arbottura>).

A tervezett és választott bútorzati elemek anyagát tekintve nagymértékű egyezés figyelhető meg, ezzel is egy egységet és harmóniát hozva létre a parknak, amely megerősítheti annak karakterét.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatom célja egy olyan terv létrehozása a kézdivásárhelyi Molnár Józsiás parknak, amely figyelembe veszi az egykori közparkok fejlődéstörténetét, Európában és Erdélyben is, ezáltal kiszűrve azokat az aspektusokat amelyek fontosak fejlődéstörténeti szempontból a tervezéshez, valamint amely kiemeli a történelmi értékeket és olyan új funkciókkal ruházza fel, amelyek nem sértik a régit, de sokkal élhetőbb és vonzóbb környezetet hoznak létre.

Dolgozatom csak áttekintő jelleggel tudja vizsgálni az európai és mezővárosi parkok fejlődéstörténetét, olyan hasonlóságokat és különbségeket keresve, amelyek fellelhetők a Józsiás park esetében, így olyan tervezési elveket felállítva, amelyek nem sértik a történelmi értékeket. A Molnár Józsiás park is magánkertből alakult ki, a polgári élet fejlődő igényeiből kifolyólag, ahogyan az első közparkok is. Ezek a terek mind rekreációs, közösségi és oktatási funkciókat is betöltöttek. A Molnár Józsiás park történetében is nyomon követhető ez az átalakulás: eredetileg gazdasági funkciókat töltött be, majd közparkká alakult át, ahol többféle közösségi funkció jelent meg, mint például a szabadidős, sport és rekreációs tevékenységek. Az erdélyi mezővárosi parkok kialakulása közel azonos időszakra tehető a történelemben, a 19. század végére és a 20. század elejére. Több hasonlóság is fellelhető ezen parkok között formavilág, funkciók és növényalkalmazás szintjén is.

A Molnár Józsiás nagyon fontos szerepet tölt be a város zöldfelületei és történelmét tekintve. Fennmaradt történelmi értékei közé tartozik a fő sétány. A lakosság nagyon fontosnak tartja a park kedvező sorsát, annak fontosabb részeit megőrizve.

Többféle megújítási módozata lehetséges a parknak: történelmi állapot visszaállítása, teljes kortárs megújítás, és ezeknek a megfelelő egyesítése. A kutatással egy konklúziót szűrök le, amely által a helyes tervezési eszközöket és módszereket alkalmazhatom a park megújítási tervében. Melyek azok a történelmi elemek amelyeket érdemes és meg kell tartani, ilyen a fő sétány, valamint ezt erősíteni kortárs formamegoldásokkal és egyesíteni anyaghasználatukban.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra – Kézdivásárhely elhelyezkedése országos és megyei szinten (saját munka)
2. .ábra – Felsőháromszéki medence falvai (saját munka)
3. .ábra – Város térbeli és funkcióbeli fejlődése (saját munka)
4. ábra – Történelmi analízis – katonai térképek vizsgálata (saját munka)
5. ábra - A park fejlődésének idővonala
6. ábra – Kézdivásárhely műemléki védettségű zónái és épületei (saját munka)
7. ábra – Kézdivásárhely városszerkezete (saját munka)
8. ábra – Város fontosabb zöldfelületeinek kiemelése (saját munka)
9. ábra – Város zöldfelületei (saját munka)
10. ábra – Molnár Józsiás park megközelíthetősége (saját munka)
11. ábra – Molnár Józsiás park bejáratai (saját munka)
12. ábra – Molnár Józsiás park funkciói (saját munka)
13. ábra – Molnár Józsiás park épített elemei (saját munka)
14. .ábra – Molnár Józsiás park cserje és lágyszárú állománya (saját munka)
15. ábra – Konfliktusok (saját munka)
16. ábra – Értékek (saját munka)
17. ábra – Válaszadók életkor eloszlása (diagramm)
18. ábra – Válaszadók lakhelye (diagramm)
19. ábra – Kézdivásárhely látogatásának célja (diagramm)
20. ábra – Városi parkok látogatottságának mértéke (diagramm)
21. ábra – Városi parkok látogatásának gyakorisága (diagramm)
22. ábra – Molnár Józsiás park látogatásának gyakorisága (diagramm)
23. ábra – Látogatás célja (diagramm)
24. ábra – Látogatottsági célcsoportok (diagramm)
25. ábra – Sportolási funkció fontossága a parkban (diagramm)
26. ábra - Park kikapcsolódási funkciónak megőrzése (diagramm)
27. ábra - Közösségi funkciók fontossága (diagramm)
28. ábra - Zöldfelület megőrzése (diagramm)
29. ábra - Közösségi események (diagramm)
30. ábra – Új szolgáltatások (diagramm)
31. ábra – Új növényzet (diagramm)
32. .ábra –Ülőfelületek száma (diagramm)

- 33. .ábra – Új ülőfelületek
- 34. ábra – Új ivókút, vízelem (diagramm)
- 35. .ábra – Kérdőív kiértékelése (saját munka)
- 36. .ábra - Fő sétány 20x20cm-es világos szürke andezit kockakövei
- 37. ábra - Fő sétány mellék részeinek 10x10cm- es világos szürke andezit kockakövei
- 38. .ábra – Mellékút rakásmintája, M=1:20 Archicades rajz (saját munka)
- 39. .ábra – Semmelrock ASTI kombi sötétszürke
- 40. ábra – Semmelrock ASTI kombi gránitszürke-fehér

IRODALOMJEGYZÉK

- Arh. Corniciuc, M. (2012). *Actualizarea plan urbanistic general și regulament local de urbanism al municipiului Târgu Secuiesc*.
- Az Erzsébet park—2010. Július 28., szerda -. (2010, July 28). *3szek.ro*.
<https://www.3szek.ro/load/cikk/31108/az-erzsebet-park>
- Beke, E. (2004). *Üdvözet Kézdivásárhelyről*. Ambrózia Kiadó.
- Beke, E. (2022). *Üdvözet Kézdiszékről*. Sepsiszentgyörgy.
- Caritas Vidékfejlesztés Gyergyószék*. (n.d.). Caritas Vidékfejlesztés. Retrieved October 23, 2024, from <https://www.videkfejlesztas.ro/>
- Csaba, Z. (2023, October 6). Sepsiszentgyörgy zöld szíve. *Ludovika.hu*.
<https://www.ludovika.hu/blogok/horizontokblog/2023/10/06/sepsiszentgyorgy-zold-szive/>
- Csepely-Knorr, L. (2011). *Korai modern szabadtérépítészeti A közparktervezés-elméleti fejlődése az 1930-as éves végéig*.
- Csíkszereda. (2024). In *Wikipédia*.
<https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Cs%C3%ADkszereda&oldid=27510179>
- Dimény A. (2018). *A polgárosodás társadalmi és kulturális hatásai Kézdivásárhelyen: 1750-1944*. Kriza János Néprajzi Társaság.
- Dimény, A. (2019). *Kegyelet emlékéül állították*. T3 kiadó.
- Dr. Bíró, Z. (2015). *Kovászna fejlesztési stratégiája 2016-2020*. Csíkszereda.
- Fekete, A. (2004). *KOLOZSVÁRI KERTEK A régi Kolozsvár zöldterületei*. Művelődés.
- Fekete, A. (2021). *A kastélykert, mint komplex kulturális-történeti-ökológiai-gazdasági rendszer, Kastélykert táji léptékű látványkapcsolatai* [Egyetemi előadás].
- Földi, I. (2004). *Századelő az udvartereken*. Kriza János Néprajzi Társaság.

Gyergyószentmiklós. (2023). In *Wikipédia*.

<https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Gyergy%C3%B3szentmikl%C3%B3s&oldid=26609907>

Incze, L. (2012). *A rendtartó székely város*. Polis könyvkiadó.

Kézdivásárhelyen újjáépítették a zenepavilont—2012. Május 29., kedd -. (2012, May 29).

3szek.ro. <https://www.3szek.ro/load/cikk/49684/kezdivasarhelyen-ujjaepitettek-a-zenepavilont>

Kiss, L. (2010). *Pillanatképek Kézdivásárhely történetéből*. Pro Kézdi Egyesület.

Kovászna. (2023). In *Wikipédia*.

<https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Kov%C3%A1szna&oldid=26258240>

Magyar, E. (2008). „*Társalkodási kertek, promenádok, mulató- és népkertek*”. *A Habsburg monarchia közparkjai: Magánkertek és városi parkok buda-pest társas életében (~1870—1918) (Kitekintéssel Bécsre, Prágára és Zágrábra)*. Eötvös Loránd Tudományegyetem.

Olasz, G. (1999). Kézdivásárhely sajátosságos településszerkezete és műemléki jelentőségű területei. In *Acta—1998 (Siculica)* (Vol. 1998/2, pp. 59–80). T3 kiadó.

Orbán, B. (1991). *Székelyföld leírása*. Európai idő kiadó.

<https://mek.oszk.hu/04800/04804/html/129.html?fbclid=IwAR3zeKpDfupcjpv0PLTnLntUPXEudBqjYfxpSaJdDMFXo4fNwooNj2p3dIU>

Sepsiszentgyörgy. (2024). In *Wikipédia*.

<https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Sepsiszentgy%C3%B6rgy&oldid=27319267>

Sisa, J. (2014). A közparkok története Magyarországon 1914-ig—Rövid áttekintés. In

Történeti értékű városi közparkjaink című konferencia tanulmánykötet. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájépítészeti Kar.

Székelyudvarhely. (2024). In *Wikipédia*.

<https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Sz%C3%A9kelyudvarhely&oldid=275363>

33

Tamás P. (n.d.). *Molnár Józsiás mellszobra*. Retrieved October 16, 2024, from

<https://www.kozterkep.hu/47725/molnar-jozsias-mellszobra>

Több látványos beruházás is elkezdődött a csíkszeredai központi parkban. (n.d.). Retrieved

October 24, 2024, from <https://szekelyhon.ro/aktualis/tobb-latvanyos-beruhazas-is-elkezdodott-a-csikszeredai-kozponti-parkban>

Történetek Csíkszeredáról és lakóiról. (n.d.). Retrieved October 22, 2024, from

https://nagyimreiskola.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=293:ipics-apacs2tortenetek&catid=52:ipics-apacs&Itemid=85

Történetünk. (n.d.). nagyimreiskola.ro. Retrieved April 1, 2024, from

https://nagyimreiskola.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=293:ipics-apacs2tortenetek&catid=52:ipics-apacs&Itemid=85

Vámszer, G. (1977). Az udvartér—Kézdivásárhely régi települési formája. In *Életforma és anyagi műveltség* (pp. 217–222). Kriterion könyvkiadó.

https://adatbank.ro/html/cim_pdf2468.pdf

Wilczkiewicz, M., & Wilkosz, M. (2015). Revitalization – definition, genesis, examples.

Geomatics, Landmanagement and Landscape, 2, 71–79.

<https://doi.org/10.15576/GLL/2015.2.71>

Zoltán, K., & uh.ro. (n.d.). *Az egykori város: Száztíz éve fogant a sétatér*. Udvarhelyi

Hirportal. Retrieved October 24, 2024, from <http://uh.ro/kultura/alter/15679-az-egykori-varos-szaztiz-eve-fogant-a-setater>

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: DANI ESZTER
A Hallgató Neptun kódja: HUZH6U
A dolgozat címe: Kézdivásárhelyi Molnár Józsiás park megújítása az erdélyi és európai közparkok viszonylatában
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Kertművészet és Kertépítészet Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024. November 10

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Dani Eszter (hallgató Neptun azonosítója: HUZH6U) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Budapest, 2024. november 4.

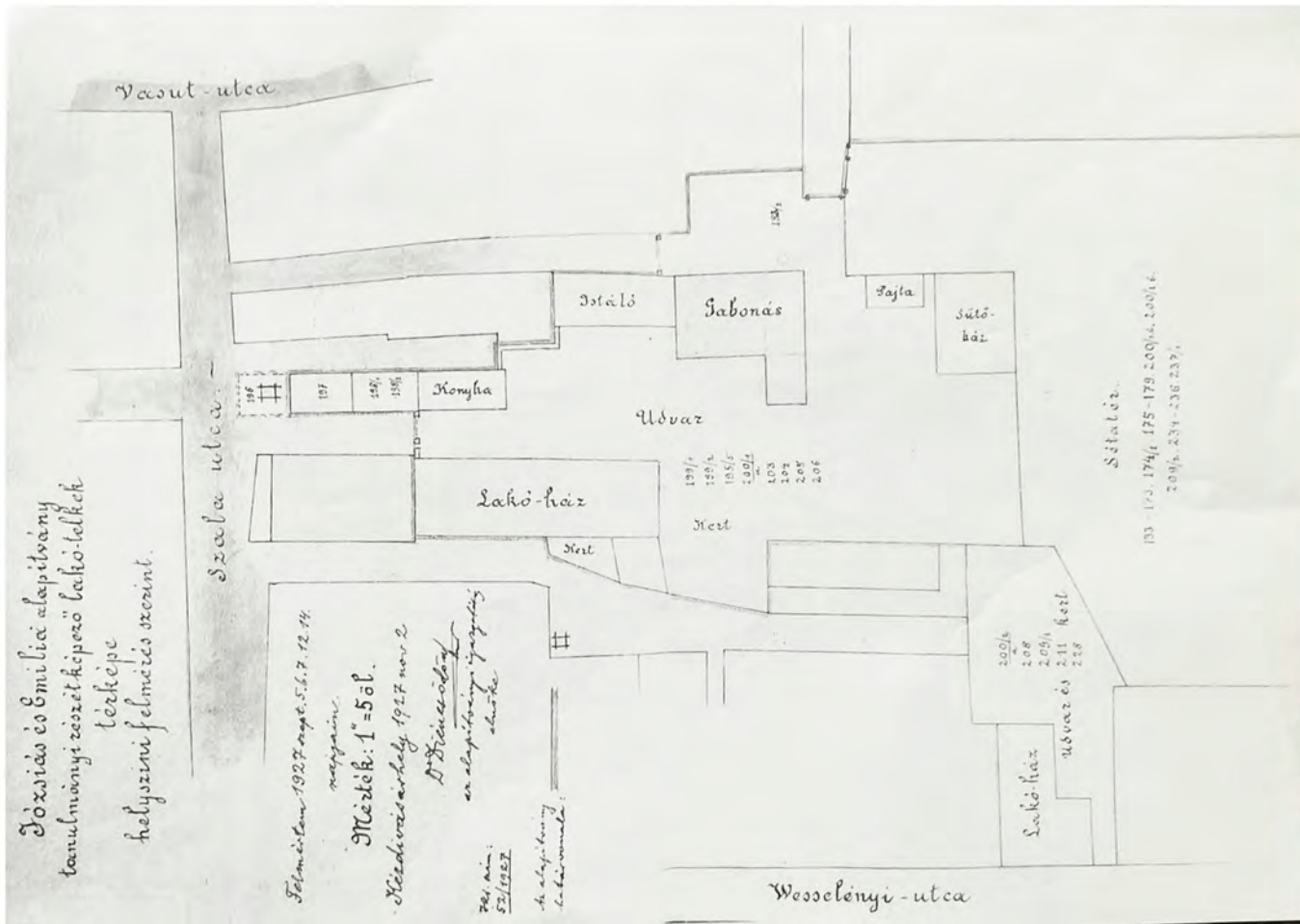

belső konzulens

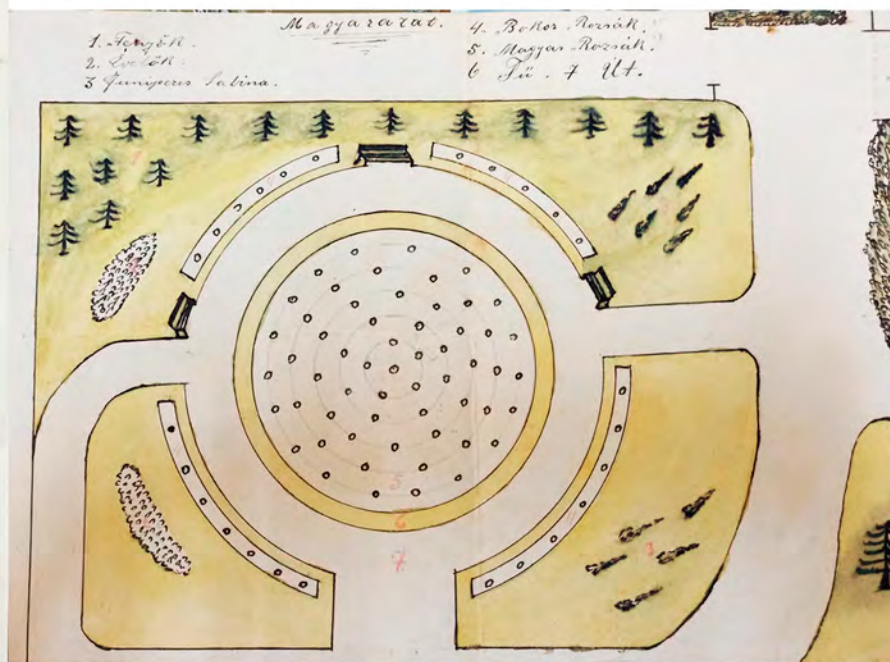
¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

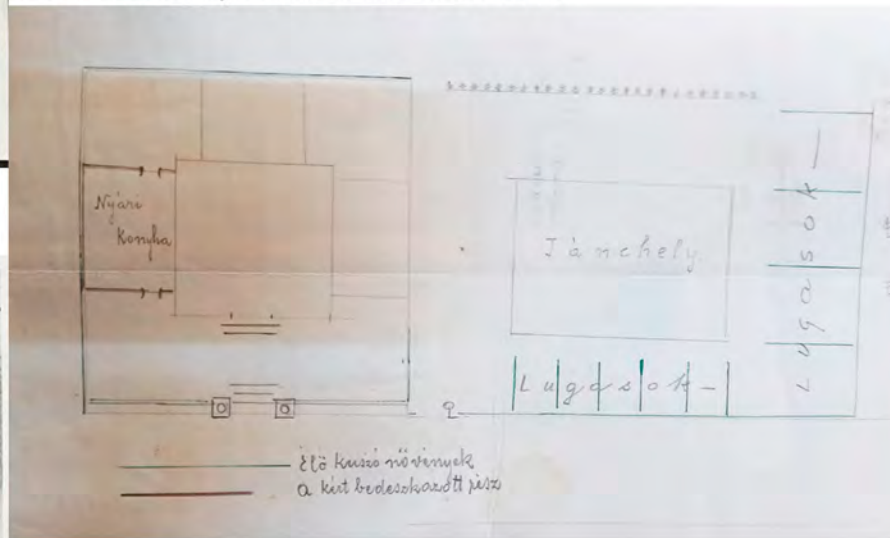
³ A megfelelő aláhúzendő.

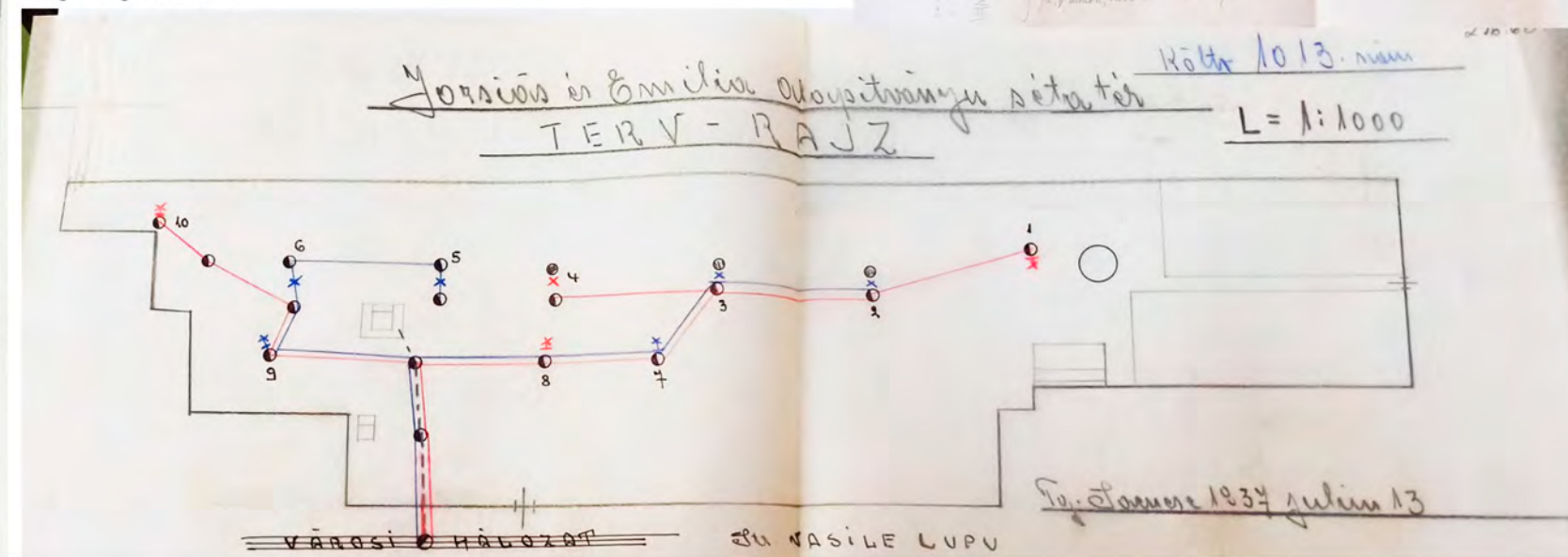
Fogadótér tervrajza

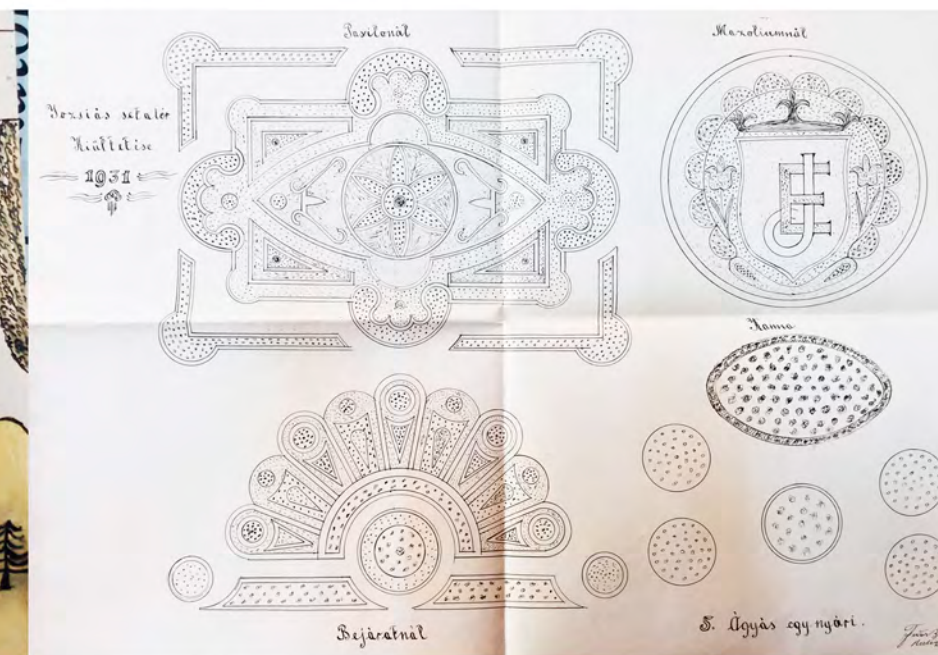
Cukrászda környezetének rendezési terve

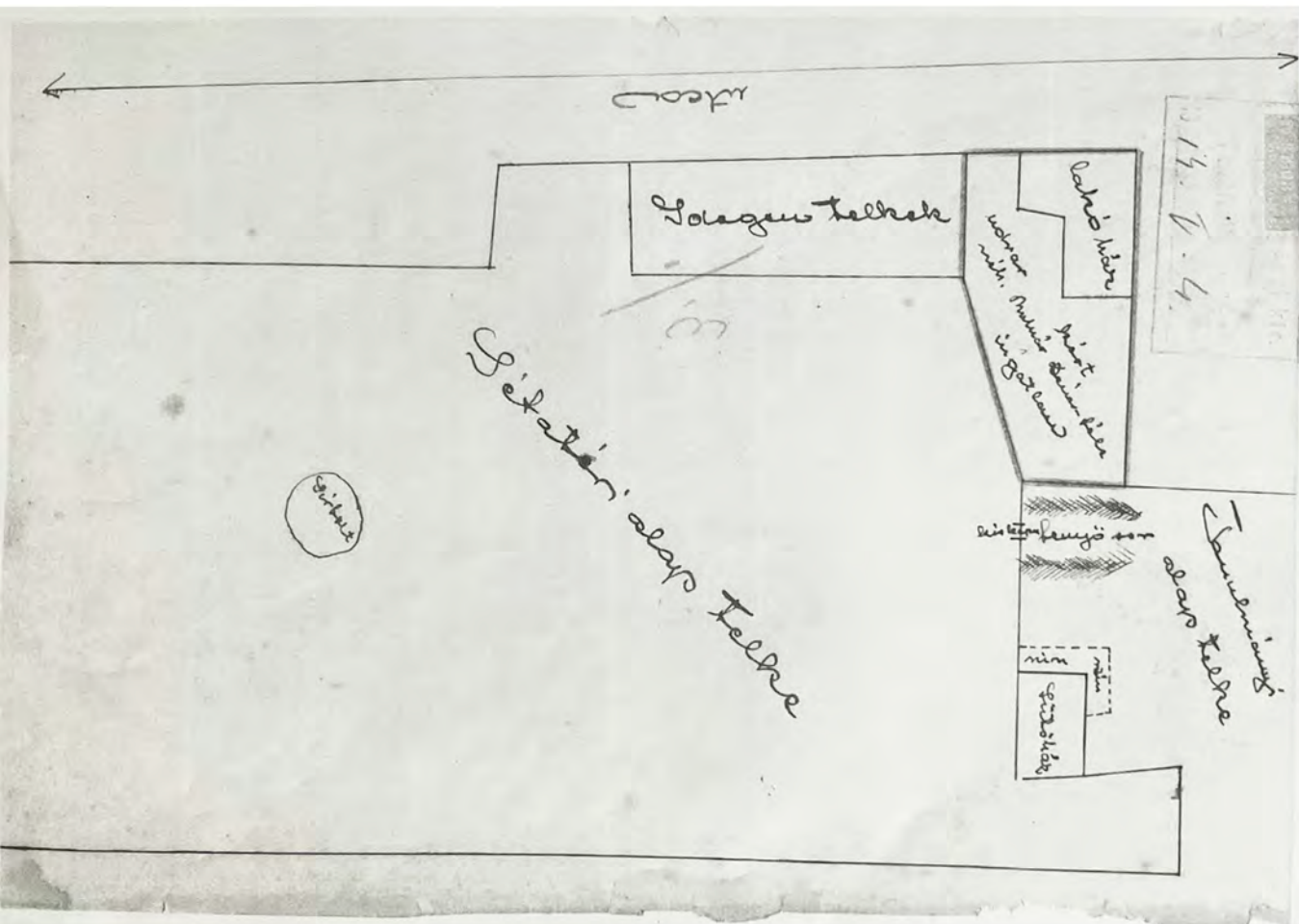
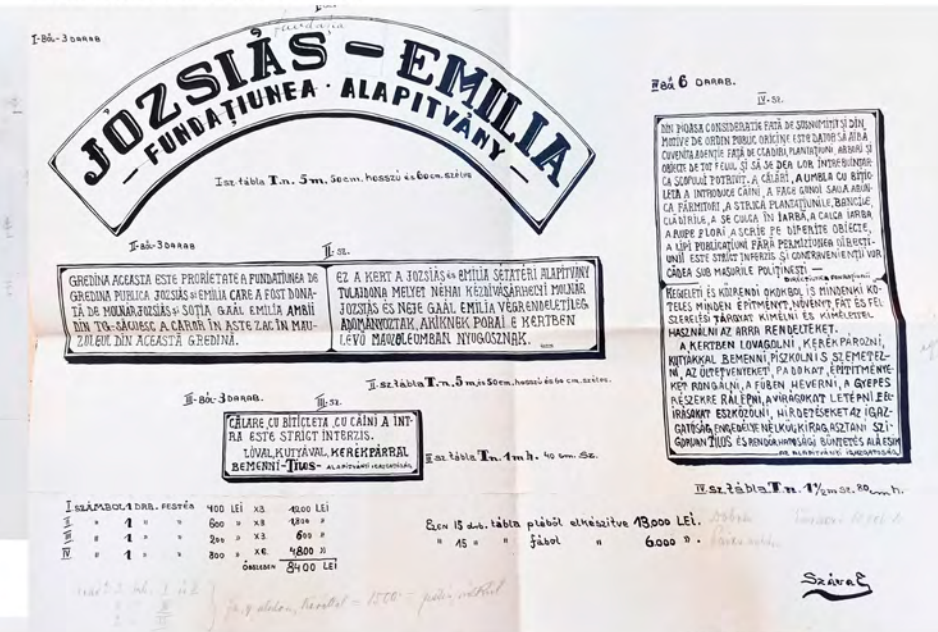
Megvilágítási terv

Szőnyegágy tervrajzok

Információs tábla tervek

Kézdivásárhely

Részlet a Molnár Józsiás parkból

Kézdivásárhely

Részlet a Molnár Józsiás parkból

KÉZDIVÁSÁRHELY, Józsiás sétány

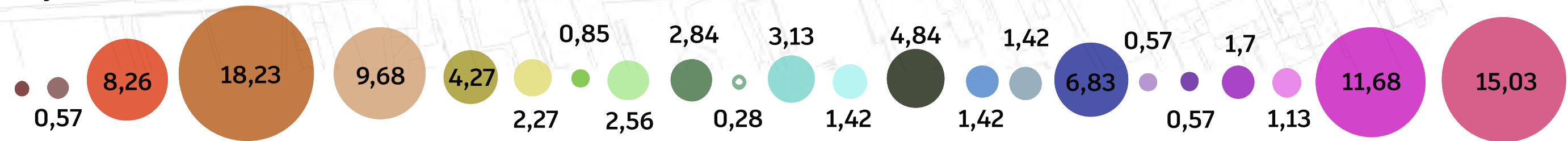

- 1. *Abies alba*
- 2. *Acer campestre*
- 3. *Acer platanoides*
- 4. *Acer pseudoplatanoides*
- 5. *Aesculus hippocastanum*
- 6. *Betula pendula*
- 7. *Carpinus betulus*
- 8. *Fagus sylvatica*
- 9. *Fraxinus excelsior*
- 10. *Fraxinus ornus*
- 11. *Juglans regia*
- 12. *Larix decidua*
- 13. *Malus floribunda*
- 14. *Picea abies*
- 15. *Picea pungens* 'Koster'
- 16. *Pinus nigra*
- 17. *Pinus sylvestris*
- 18. *Quercus robur* 'Fastigiata'
- 19. *Quercus rubra*
- 20. *Qurcus robur*
- 21. *Robinia pseudoacacia*
- 22. *Tili platyphyllos*
- 23. *Tilia cordata*

Összesen 351 fa egyed

Fajonkénti eloszlász

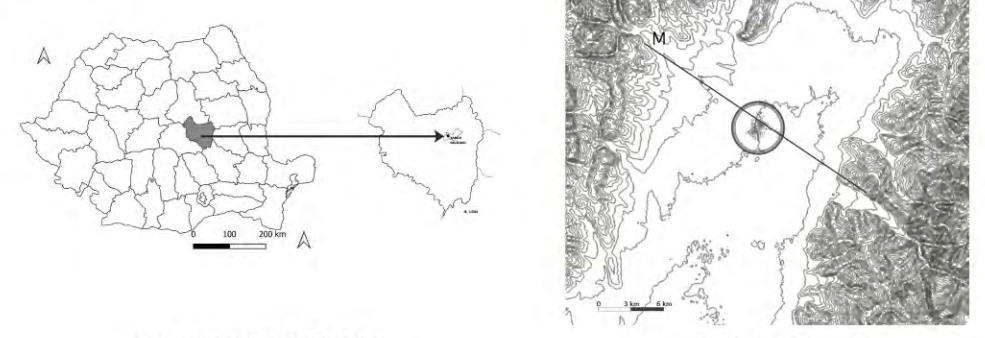
1 Molnár Józsiás park meújítási terve

Kézdivásárhely Romániában, Kovászna megyében, a Felsőháromszéki medence közepén a Feketeügy-folyó völgyében helyezkedik el, a Kárpát-medence legkeletibb részén fekvő magyar többségű kisvárosa, az egykori Kézdiszék központja.

A város kialakulásának oka a Brassó és Moldva közötti kereskedelmi útvonal volt, mivel a környező falvakból a lakosság ott eladhatta portékáikat. Először csak Torja faluból költöztek ki oda kereskedők és kézművesek, majd sokak követték.

A város a piactérből épült ki, mely ma is műemlék védelem alatt álló terület, a vulgón egyedülállóan számító udvarteres városszerkezete miatt.

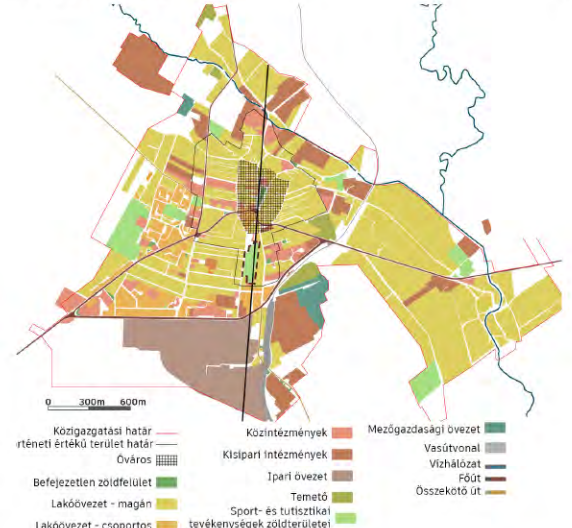
ELHELYEZKEDÉS

VÁROSI ZÖLDFELÜLETEK

VÁROSSZERKEZET

MŰEMLÉKVÉDELEM

A Molnár Józsiás park a város legrégebbi és legnagyobb parkja. Kikapcsolódásra alkalmas zöldfelületek közé tartozik még a főtér, a Millenium- és Wegener park. Az utóbbi a legújabb és leglátogatottabb, mivel sok funkciónak és eseménynek ad otthont. A város főbb turisztikai és közösségi zöldterületei között nincs jó kapcsolat, útszomszédok csak a főbb útszakaszok mentén jöttek létre.

Az Óváros A osztályú védett területnek számít, ebbe beletartozik a főtér és az azt körülvevő udvartérháló. A történelmi központot körüveszi a műemlékvédelmi terület, a főtér védőzónája. A központi terület több funkcionális területből áll: közintézményeket, szolgáltatást biztosító intézményeket, kisebb, nem szennyező termelőtevékenységeket végző intézményeket, közhasználatú zöldfelületeket, egyéni és kollektív lakásokat tartalmaz. A parkot lakóházak veszi körül.

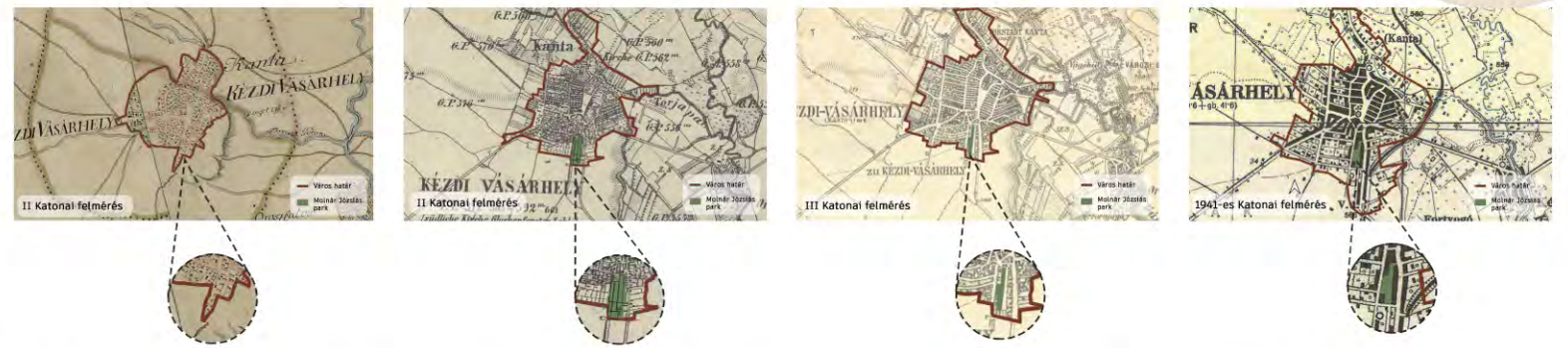
MEGKÖZELÍTHETŐSÉG

Történelmi és település szintű vizsgálatok

TÖRTÉNELMI FEJLŐDÉS

Az első katonai felmérésen jól látható, hogy a mai Molnár Józsiás területe még nem is tartozott a városhoz.

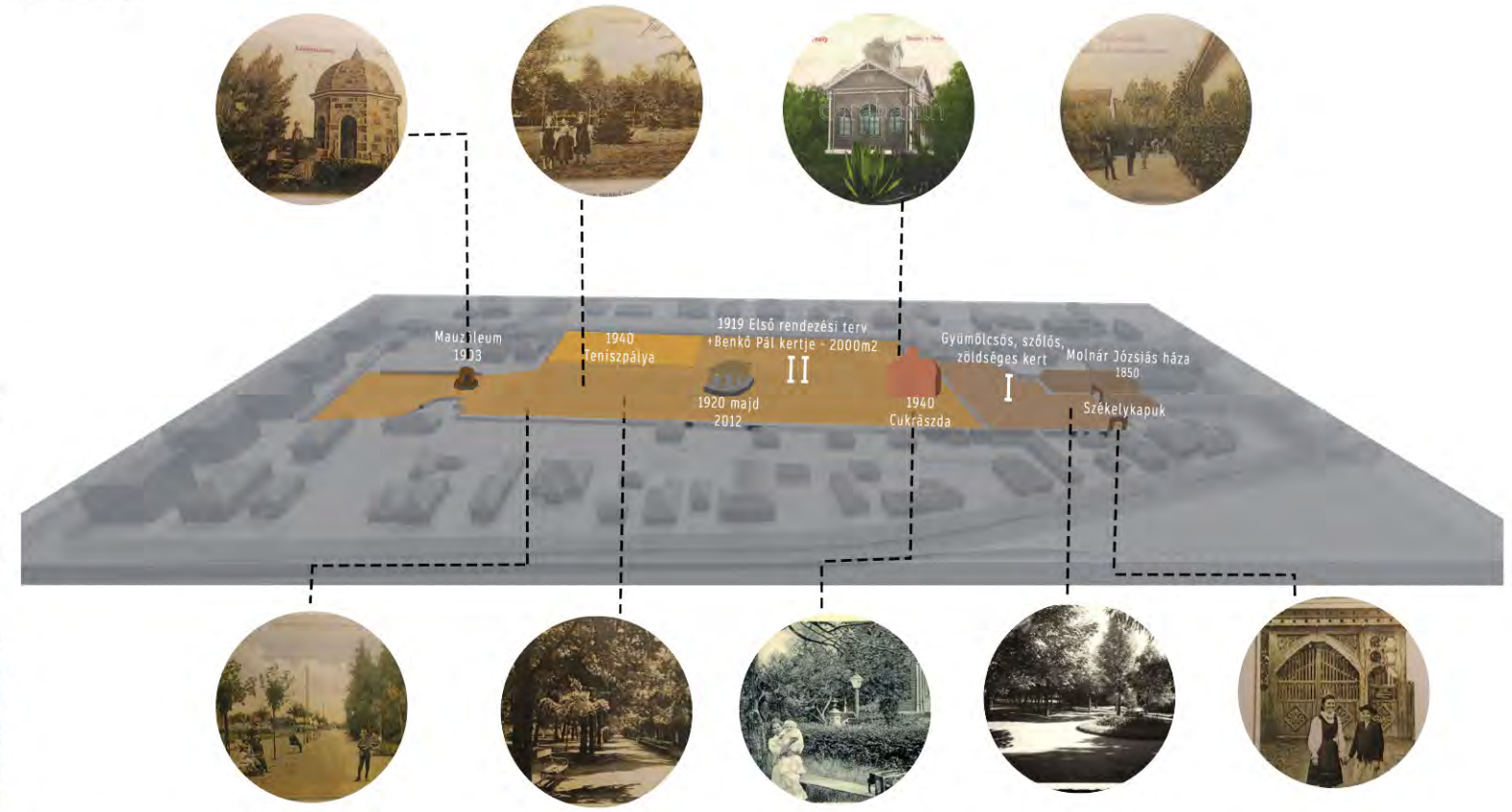
A második katonai felmérésen jelenik meg, mint felparcellázott terület, és a harmadikon látható a mai alakjában, mint egybefüggő zöldfelület.

A Molnár Józsiás park kezdetben magánkert volt, melyet a tulajdonosa nyitotta meg a városiakok számára pihenésre a "Szemnek mindent, kéznek semmit" kikötéssel. Gyümölcsös, szőlős és virágoskert is volt a kertjében, mely abban az időben minta értékűnek számított. Az ábrán ezt jelöli az I szakasz.

Feleségével, Gaál Emiliával úgy rendelkeztek végrendeletükben, melyet 1903. április 28.-án írtak meg, hogy mivel nem volt gyerekük, haláluk után a házat és a kertet a városnak adományozzák, melyből sétátér alakítandó ki a város számára. Ennek következményében létrejött a „Józsiás és Emília Kézdivásárhelyi Sétatéri és Tanulmányi –alapítvány”, mely a vagyon jogos tulajdonosa, majd ezt adták át a város vezetésének.

1919-ben készült el a park első rendezési terve, melynek során a területe is növekedett 2000 m² –el, a Benkő Pál féle telekkel. Ez a park fejlődésének II szakasza.

ARCHÍV KÉPEK

MEZŐVÁROSI KÖZPARKOK ELEMZÉSE

2 Molnár Józsiás park meújítási terve

Terület szintű vizsgálatok

JELENELGI HELYSZÍNRAJZ

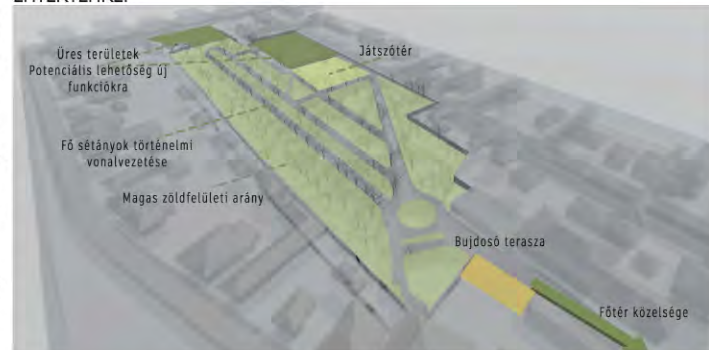

A parkban fennmaradt több történelmi érték is, mint a fő sétány, a mauzóleum, a növényállománya és a később visszaépített zenepavilon. Ezenkívül az idők folyamán más funkciókkal is egészült.

A főbejáratnál egy fogadóter szerű rész van kialakítva, ezután tovább haladva egy kültéri fitness park több géppel, majd egy játszótér, melyet 2023-ban újítottak meg, teljesen új játszóeszközökkel, burkolattal és növény-kültetésekkel. A park mellett még található egy tenispálya is, amely a városi teniszkлубhoz tartozik.

Funkcióit tekintve a Wegener park sokkal több kapcsolódási és szórakozási lehetőséget nyújt, nagyon sok rendezvénynek és eseménynek ad helyet, kialakításából fakadóan. Így a látogatottsága magasabb.

ÉRTÉKTÉRKÉP

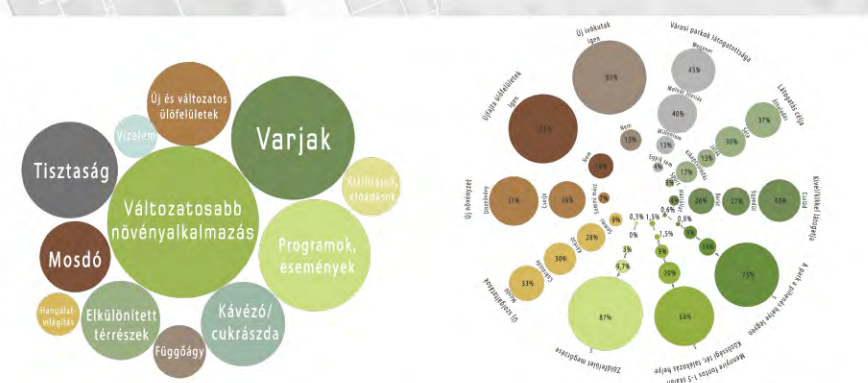
KONFLIKTUS TÉRKÉP

LAKOÓSSÁGI KÉRDŐÍV KIÉRTÉKELÉS

A Molnár Józsiás park fontos a lakosság és a városba látogatók számára, valamint az, hogy megmaradjon az eredeti sétater funkciója és hangulata. A látogatók nagyrésze családjával érkezik a parkba ezért fontos ezeknek a csoportoknak az igényeit kielégíteni, ellenben elengedhetetlen más korosztályoknak is teret nyújtani a kapcsolódásra.

A parknak megújításra van szüksége, mint az új ülőfelületek betervezése, változatosabb növényalkalmazás, új építmények, kiszolgáló egységek. Az élet fellendülését különböző események megszervezésével lehetne növelni.

3 Molnár Józsiás park meújítási terve

Koncepcióterv

Koncepciómban megőrzöm a fennmaradt történelmi értékeket, új funkciókkal és kortárs megoldásokkal javítom fel, hogy megfeleljen a mai parkhasználati igényeknek.

A fő sétányok formája, nyomvonala, és helye megmarad, szélességét egységesen 4 méterre terveztem. A fő sétányok erőteljes egyenes vonalát átkötő mellékutakkal oldanám, melyek 1,8 m szélességűek. Megszüntettem a tenispályát, így a terület déli részének bővülésével egy új bejárat jön létre, valamint egy újat hozok létre a nyugati oldalon, megmaradt a játszótér bejáratánál lévő, és az új a játszótér másik oldalán jön létre a betervezett kávézó miatt. Ugyanott a Béke utcánál a legdélebbi bejáratot is megtartom mivel az egykori kertész házához nincsen más bevezető rész a Béke utcáról.

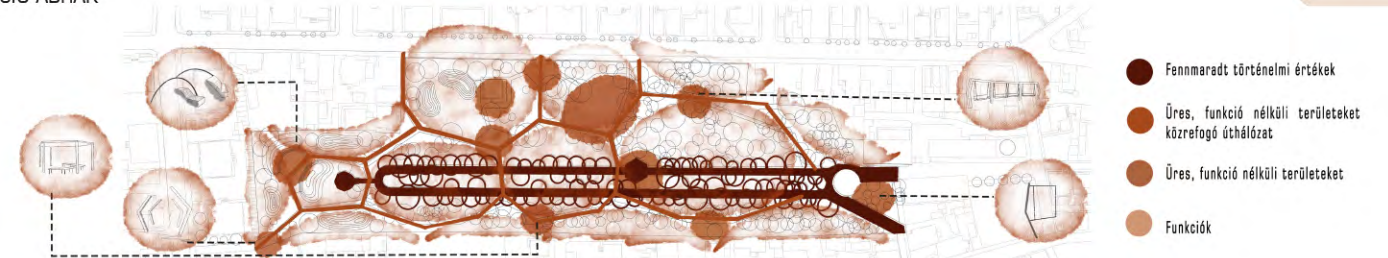
A déli részen mikrodombokkal sokkal dinamikusabbá válik a terep, ezenkívül nagy gyepterületek és különböző ülőfelületek által egy közösségi tér jön létre, a szórakozni, piknikezni és kikapcsolódni vágyók számára.

A játszótér formája egy kicsit átalakult, de a helyén maradt, csak a kisebb játzóeszközöket jobban csoportosítottam a többivel, így kisebb területet foglal el a játszótér. 2022-ben újították meg, cseh játszótéri eszközökkel, amelyeket megtartanék. Homok burkolatot kapna az esés gátlás miatt. A bejáratától befele haladó útszakasz elválasztanám a kültéri fitneszeszközös területet, amelyen egy pingpong asztal helyet kap a felnőttek és fiatalok szórakozása érdekében.

Az árnyékosabb részek a csendes pihenés helyei, ahol a keleti részen Födött ülőfelületeket és függőágyas részt terveztem be a fiataloknak. A másik oldalon pedig a felnőttek számára nagyméretű hintaszékeket, a dombokon pedig napozóágyakat és egy támfalakat beépített padokkal, így sok újfajta ülőfelülettel bővül a park.

A Molnár Józsiás és Szacsay János utcák felől a parknak nincs direkt kapcsolata az utakkal, így azokat a bekötő részeket is bevontam a tervezésbe, zöldítéssel kötöttem össze a park területével.

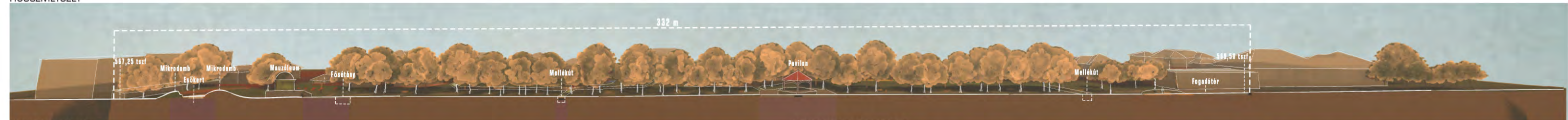
KONCEPCIÓ ÁBRÁK

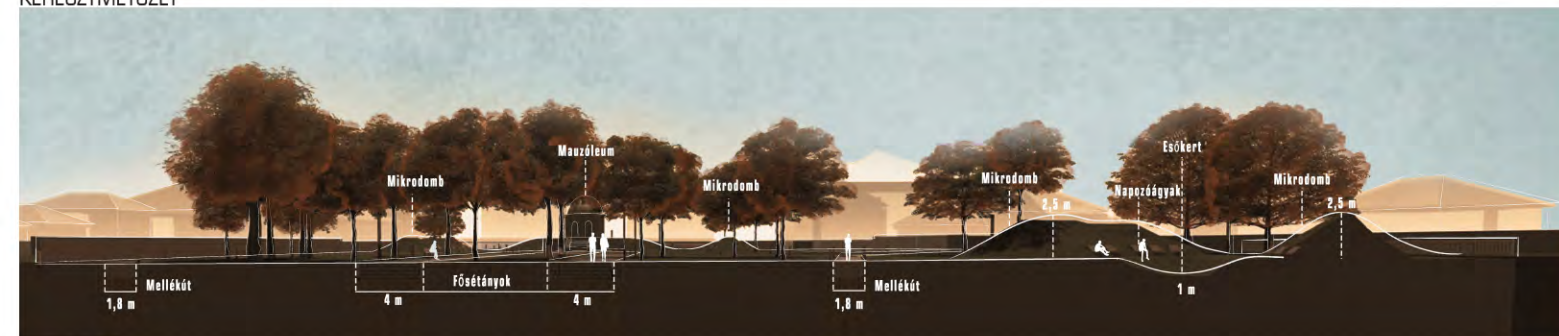
KONCEPCIÓ

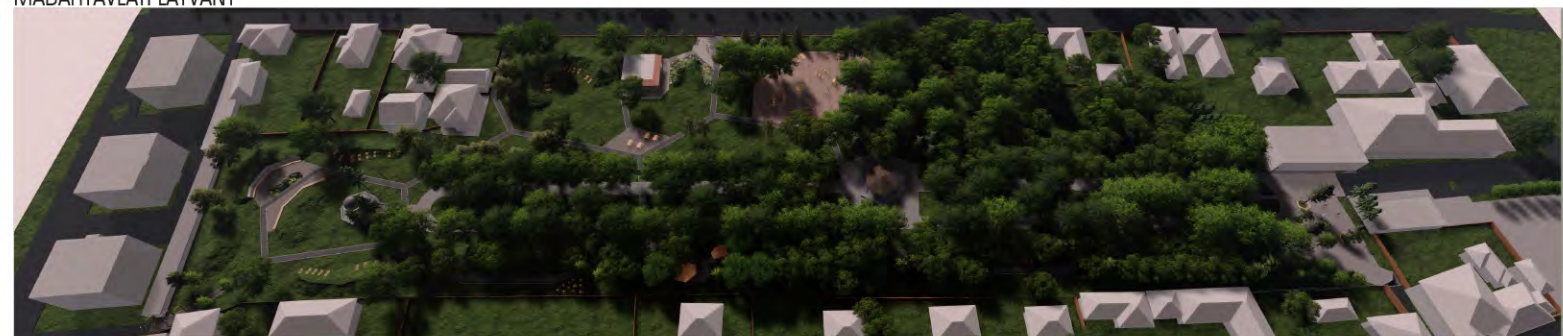
HOSSZMETSZET

KÉRSZMETSZET

MADARTAVLATI LATVANY

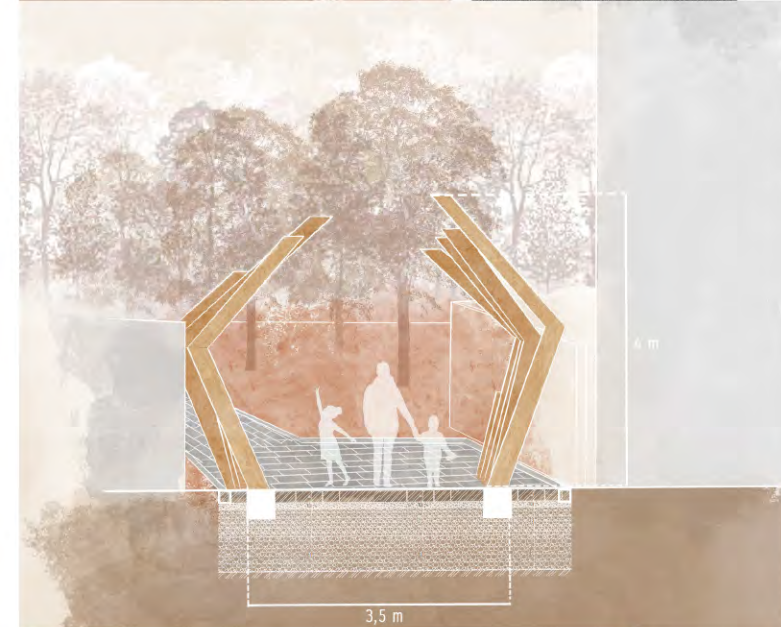
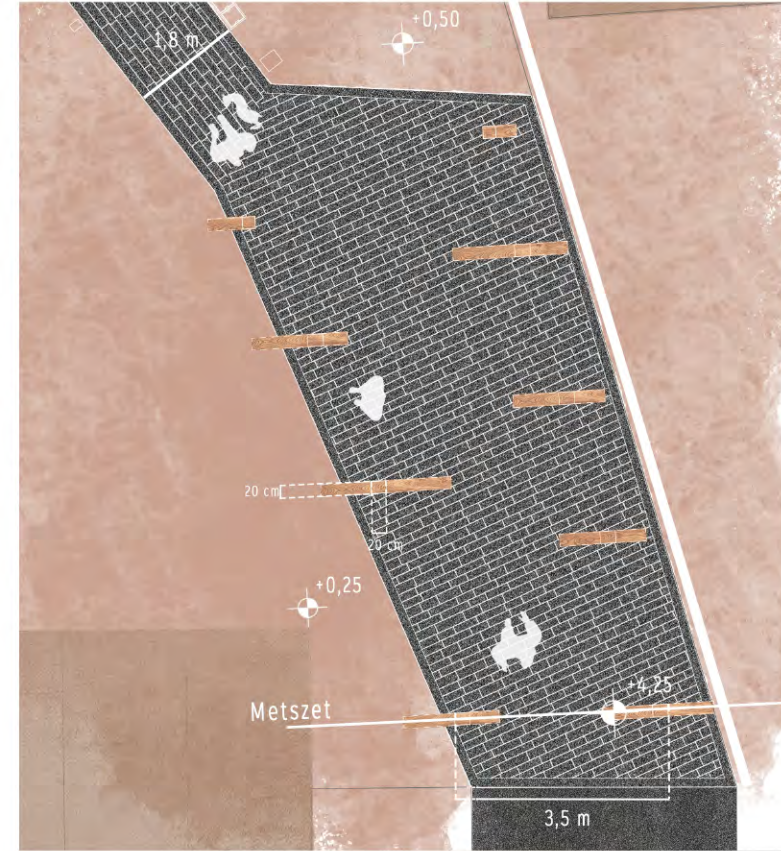

4 Molnár Józsiás park meújítási terve

Részletes koncepcióterv, tervezett objektum

TERVEZETT OBJEKTUM

KÉSZÍTETTE: DANI ESZTER

A fő tervezett eleme a parknak a kapu rendszere, amely megjelenik 3 bejáratnál is, a Béke utca felőli fogadótérnél, a játszótérre vezető bejáratnál és a déli bejáratnál, melyek több elemből állnak. Ez egy kortárs kapu, amely kiemeli a bejáratokat, formájában pedig a mellék utak formavilágát jellemző töredezettsége köszön vissza.

A 19-századi első bejáratnál székelykapu volt, amely később a fő bejáratnál jelent meg. Véleményem szerint ezt az elemet nem érdemes máshol is megjeleníteni, mivel így lehet a legjobban kiemelni a főbejáratot. A kapuk 20x20-as világos színű pácolt oszlop gerendákból állnak. A fő elemek 120 fokos szögben dőlnek meg, de ez változó a többi elemnél, ezzel is erősítve a dinamikáját. A kapu elemek magassága 4 méterrel 2 méterig terjed, mely függ a dőlésszögtől és a helyétől. A déli bejáratnál magasabbak, a játszótér bejáratánál alacsonyabbak a kapu elemei.

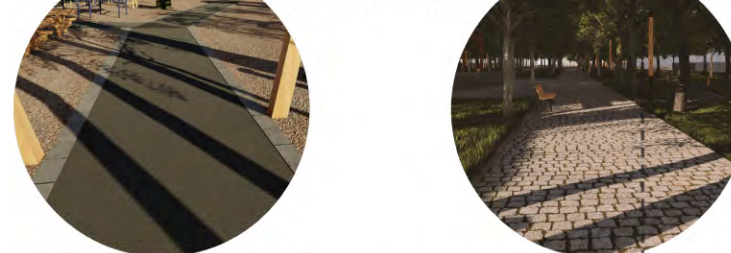
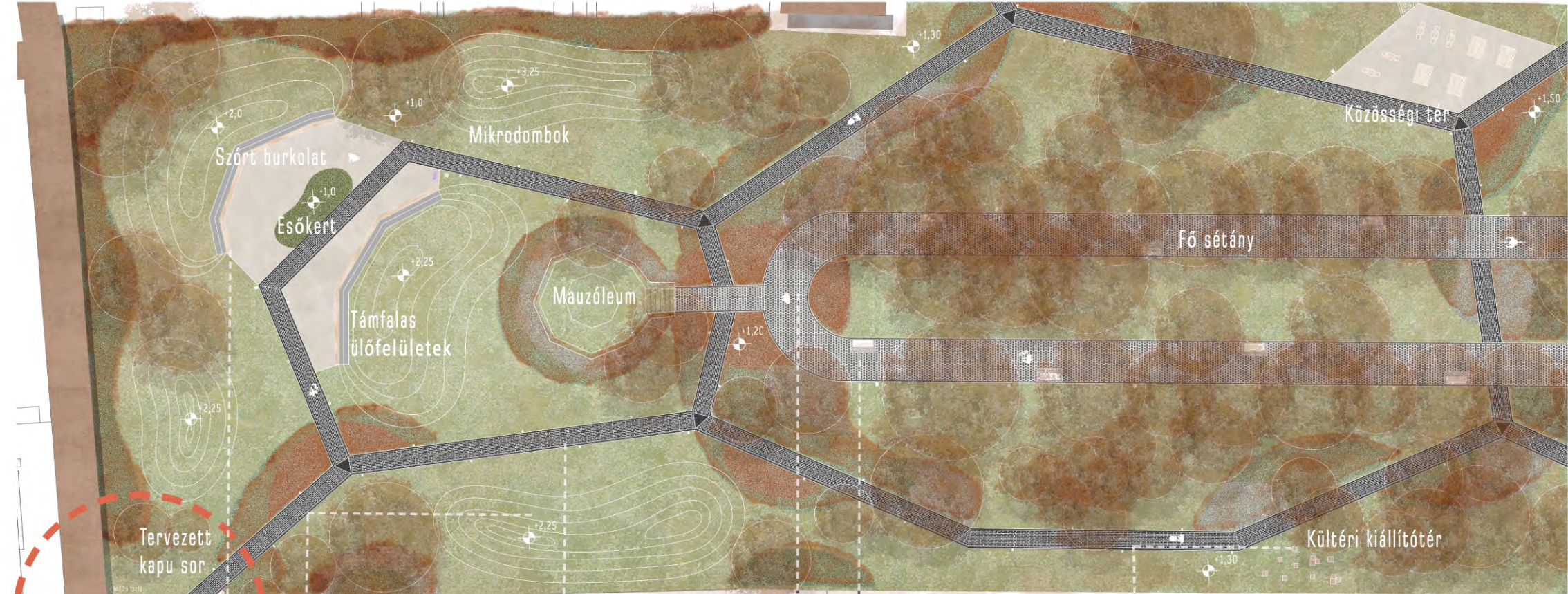
BURKOLAT ÉS TERVEZETT ELEMEL

A fő sétány 4 méter széles, míg a mellékutak 1,8 m szélesek a szegélyekkel együtt. Színben is elkülöníthető a hierarchia, nem csak anyaghasználat és sáv szélességben. A fő sétány világosabb szürke andezit így jobban kiemelve azt, míg a mellékutak sötét szürke.

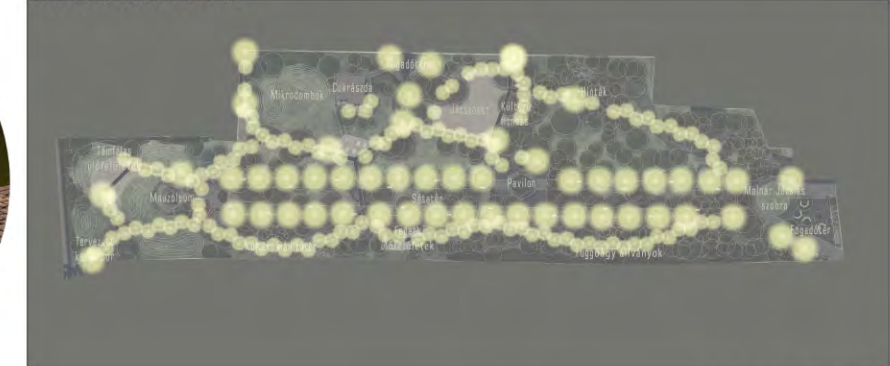
A fő sétányok burkolata 20x20 cm-es világos szürke andezit kockakő, amellyel a történelmi értékét erősíteni, hagyományos burkolati típust alkalmazva.

A pavilon és fő bejárat fogadótérének szintén macskakő a tervezett burkolata, 10x10 cm-es sötét szürke andezit kockakövekből.

A mellék utak, mivel eltérnek a történelmi utak formavilágától, hogy annak az erős tengelyességét oldják, így az anyaghasználat is eltér, ezért sötét színű térkő burkolatot terveztem.

MEGVILÁGÍTÁSI TERVLEP

2024

KONZULENS: Dr. FEKETE ALBERT

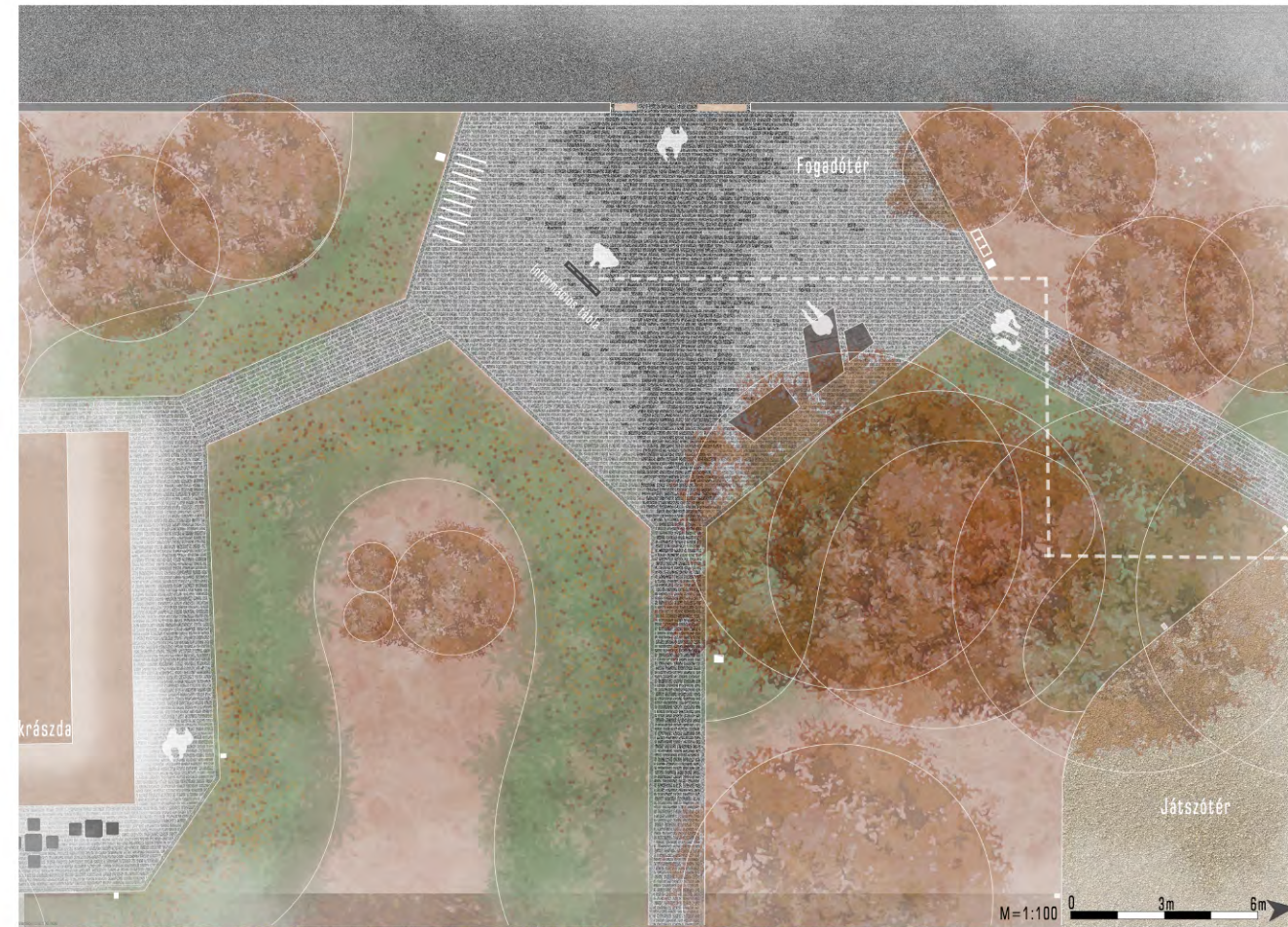
MATE

5 Molnár Józsiás park meújítási terve

Részletes koncepcióterv, fogadóterek

KIEMELT RÉSZLETEK : FOGADÓTEREK

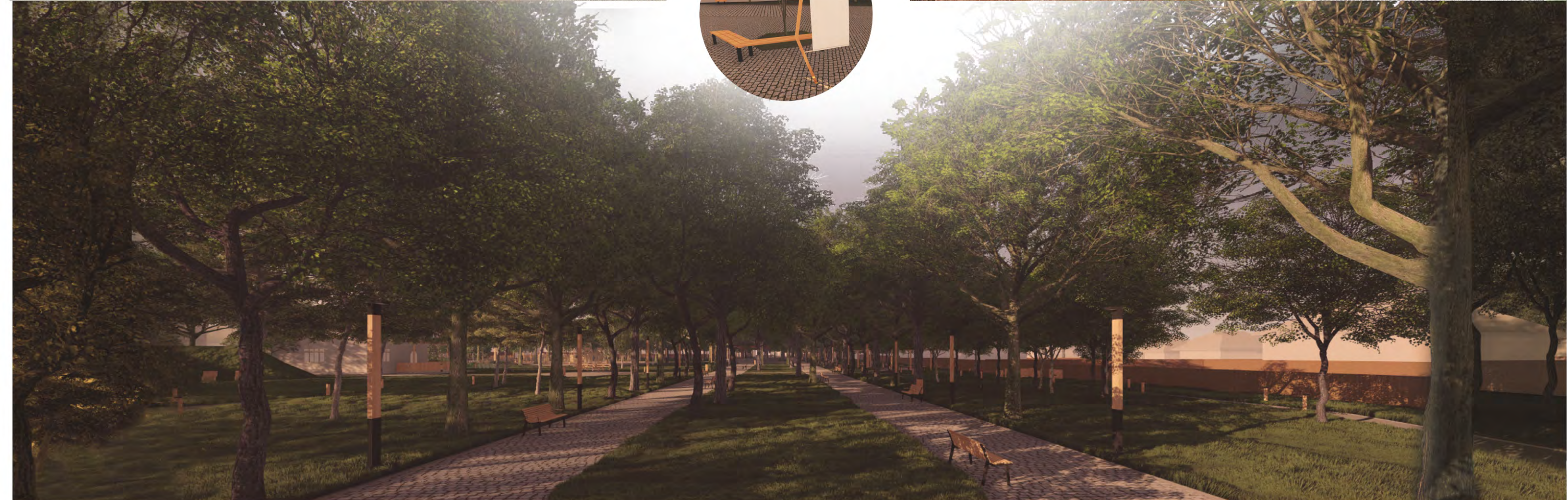

A kapuk töredezett, dőlt formája több tervezett elemnél is megjelenik, a felnőtteknek szánt hintánál, valamint az információs táblák oszlopainál.

Az főbejárat fogadótér információs tábláin park kialakulását és fejlődését lehetne megjeleníteni. Az információs táblák 2 méter magasak, melyekre 70x100-as plakátok helyezhetők ki.

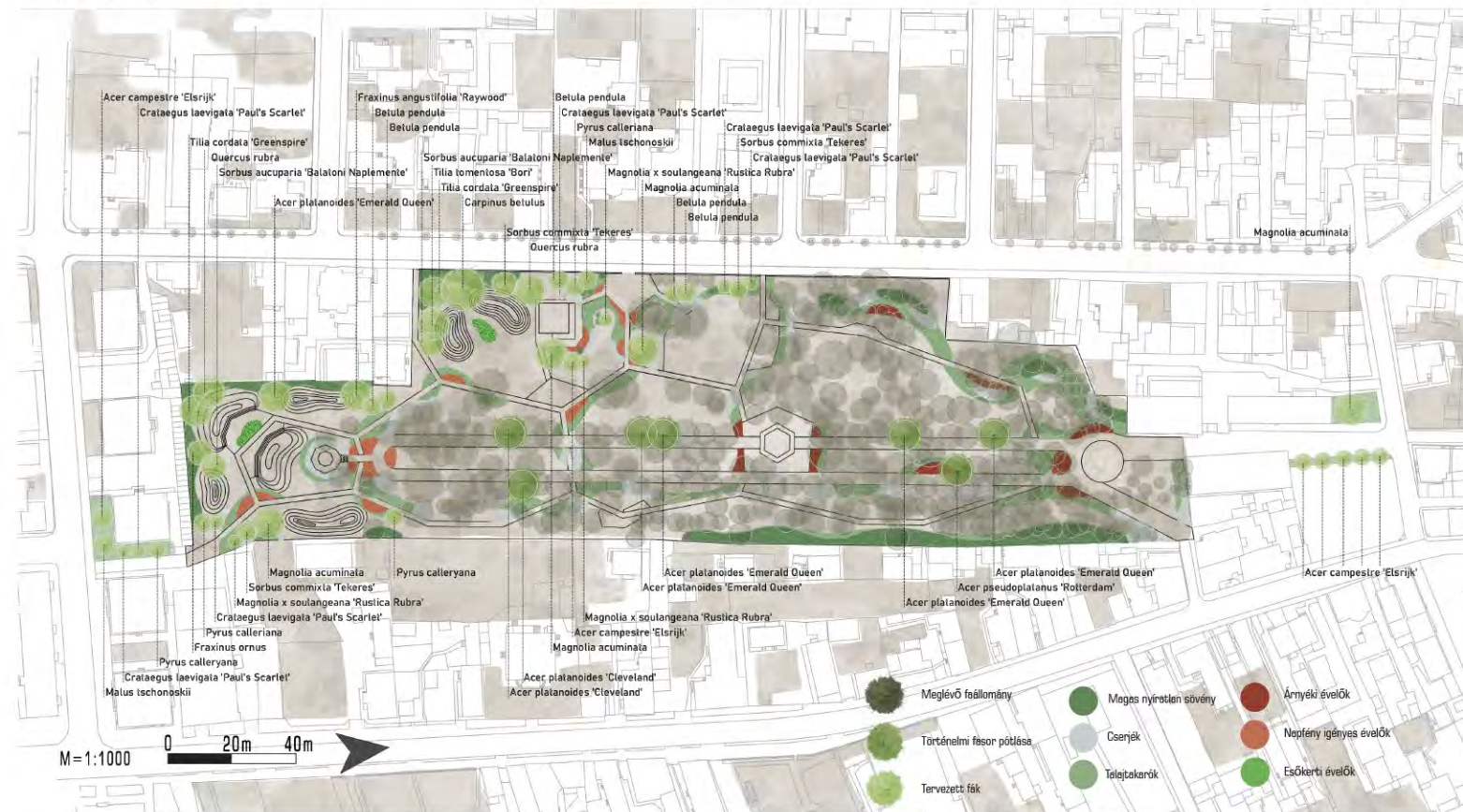
A Béke utca felőli fogadótérnél is megjelenik egy információs tábla, amelynek azonban jellege teljesen más. Azt a célt szolgálja, hogy a fogadótérrel átnézve a táblán a cukrászda fele az új épületre rávetítődjenek az egykori cukrászda körvonalai.

A tervezett és választott bútortáti elemek anyagát tekintve nagymértékű egyezés figyelhető meg, ezzel is egy egységet és harmóniát hozva létre a parknak, amely megerősíti annak karakterét.

6 Molnár Józsiás park meújítási terve

NÖVÉNYALKALMAZÁS

A park faállománya 351 taxonból áll, a történelmi faszorok és még más egyedeknek az egészségi állapota rossz, ezeket a taxonokat faépítésre javasolom, hogy még ne kelljen kivágni, és ne legyenek veszélyesek. Emellett az állomány sűrűsége és koncepció miatt 40 egyedet kivágnak javasolok. Diplomadolgozatomban 52 taxont terveztem be, a napos területek árnyékolására, ezenkívül a történelmi faszor pótlására és a parkon kívüli bekötő utak fásítására.

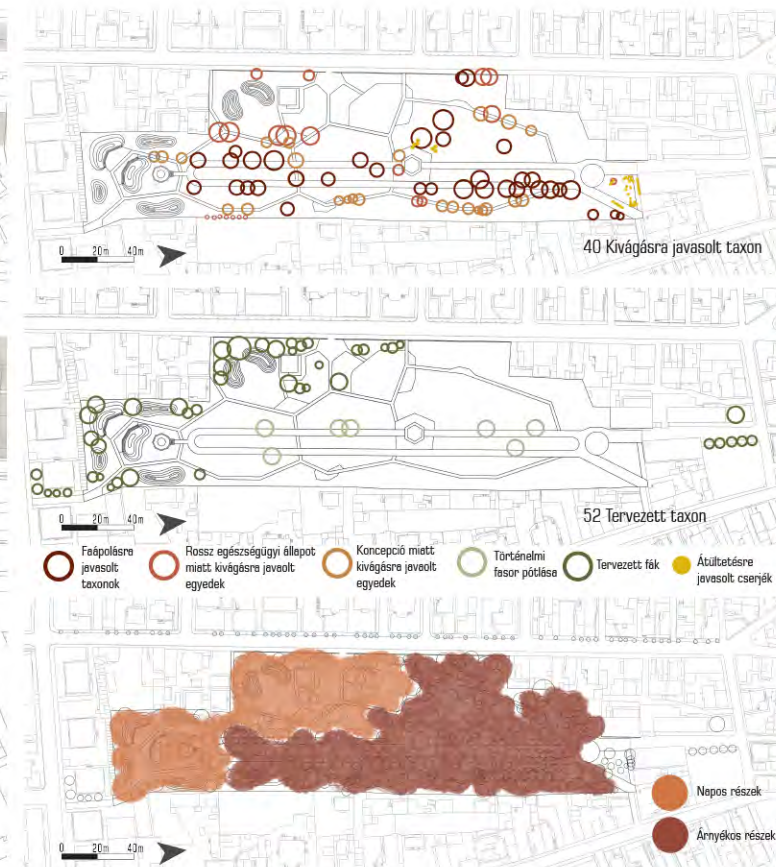
A területet nagyrészt lakóházak veszik körbe és azoknak a hátsó udvarai. Ebből kifolyólag sok a különböző kertés, melyek nem alkotnak összhangot. A keleti oldalon nem csak kertészek, hanem tűzfalak is kapcsolódnak a parkhoz. Ezeknek a részeknek a takarását magas nyíratlan sövényvel oldottam meg.

Az úthálózat mentén élőfák és cserjefoltok kigyóznak végig. Az árnyékos részekben legnagyobb mennyiségben árnyékos talajtakaró élőfákat terveztem, melyeket szakaszosan cserjék és magasabb díszítő értékű élőfák tarkítanak. Az élőfákba hágymás növényeket is terveztem, hogy az év teljes részét valamilyen díszítő értékkel lefedjék a növénykiültetések. Az erdei hangulatot erősítik a talajtakaró élőfák és az alacsony cserjék tömegei.

A magasabb díszítő értékű élőfák foltok nagyobb százaléka a kiemelt részek, mint a fogadóterek, környezetben helyezkednek el. A napos részekben réteg hangulatot akartam megidézni, mivel ez a rész a játékok, piknik és szórakozás helye. Az kiültetések pedig csak fokozzák az természeti élményt, amely vonzza az odalátogatókat.

KÉSZÍTETTE: DANI ESZTER

Növénykiültetési terv

NAPOS KIÜLTETÉS

ÉVÉLŐK:

- Af.HV. - Achillea filipendulina 'Heinrich Vogel' - 8 db (5db/m²)
- Am.R. - Achillea millefolium 'Red Beauty' - 5 db (4db/m²)
- E.KIO. - Echinacea 'Kismet Intense Orange' - 6 db (3db/m²)
- Ep.M. - Echinacea purpurea 'Magnus' - 8 db (6db/m²)
- Ep.PW. - Echinacea purpurea 'Pow-WoW White' - 2 db (6db/m²)
- Gl.BR. - Gaura lindheimeri 'Butterfly Rose' - 19 db (6db/m²)
- Gl.BW. - Gaura lindheimeri 'Butterfly White' - 5 db (1db/m²)
- H.CP. - Hemerocallis 'Crimson Pirate' - 4 db (5db/m²)
- Nr.WL. - Nepeta racemosa 'Walker's Low' - 6 db (5db/m²)
- Nf. - Nepeta x faassenii - 6 db (10db/m²)
- Sn.C. - Salvia nemorosa 'Caradonna' - 15 db (9db/m²)
- Sm.LA. - Sanguisorba minor 'Little Angel' - 4 db (4db/m²)
- S.CT. - Sanguisorba 'Chocolate tip' - 3 db (4db/m²)
- Vb. - Verbena bonariensis - 3 db (1db/m²)

DÍSZFÜVEK:

- Dc.PF. - Deschampsia cespitosa 'Pixie Fountain' - 11 db (6db/m²)
- Ms.G. - Miscanthus sinensis 'Gracillimus' - 4 db (1db/m²)
- Mc. - Muhlenbergia capillaris - 12 db (6db/m²)
- Pa.M. - Pennisetum alopecuroides 'Moudry' - 5 db (4db/m²)
- Pm.WL. - Pennisetum macrourum 'White Lancer' - 6 db (1db/m²)
- Sa. - Sesleria autumnalis - 18 db (9db/m²)
- St.PT. - Stipa tenuissima 'Pony Tails' - 12 db (9db/m²)

CSERJÉK:

- Cc.HB. - Caryopteris clandonensis 'Heavenly Blue' - 3 db (2db/m²)
- Cs.K. - Cornus sericea 'Kelsey' - 9 db (5db/m²)
- Pa.BS. - Perovskia atriplicifolia 'Blue Spire' - 14 db (1db/m²)
- Pf.RA. - Potentilla fruticosa 'Red Ace' - 4 db (1db/m²)
- Sc.H. - Symphoricarpos x chenaultii 'Hancock' - 6 db (1db/m²)
- Wf.E. - Weigela florida 'Evita' - 3 db (1db/m²)

TERVEZETT NÖVÉNYFAJOK

TERVEZETT FÁK LISTÁJA:

- Acer campestre 'Elsrijk'
- Acer platanoides 'Cleveland'
- Acer platanoides 'Emerald Queen'
- Acer pseudoplatanus 'Rotterdam'
- Betula pendula
- Carpinus betulus
- Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet'
- Fraxinus angustifolia 'Raywood'
- Fraxinus ornus
- Magnolia acuminata
- Magnolia x soulangeana 'Rustica Rubra'
- Malus tschonoskii
- Pyrus calleryana
- Sorbus aucuparia 'Balatoni Naplemente'
- Sorbus commixta 'Tekeres'
- Tilia cordata 'Greenspire'
- Quercus rubra

TERVEZETT ÉVÉLŐK LISTÁJA:

- Anemone hupehensis 'September Charm'
- Anemone hybrida 'Splendens'
- Aquilegia vulgaris 'Bordeaux Barlow'
- Aquilegia vulgaris 'Purple Barlow'
- Aquilegia vulgaris 'White Barlow'
- Astilbe 'Fanal'
- Astrantia major 'Hadspen Blood'
- Astrantia major 'Roma'
- Brunnera macrophylla
- Carex morrowii 'Irish Green'
- Geranium x cantabrigiense 'Cambridge'
- Liriope muscari
- Lobelia x speciosa 'Hadspen Purple'

ESŐKERTI NÖVÉNYEK LISTÁJA:

- Acorus gramineus 'Ogon'
- Carex morrowii 'Irish Green'
- Deschampsia cespitosa
- Hemerocallis 'Crimson Pirate'
- Imperata cylindrica 'Red Baron'
- Juncus effusus
- Liatris spicata
- Lythrum salicaria
- Saponaria officinalis
- Sisyrinchium angustifolium
- Veronica longifolium
- Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
- Salix purpurea 'Nana'
- Spiraea japonica
- Viburnum opulus

LÁTVÁNYOK

TERVEZETT CSERJÉK LISTÁJA:

- MAGAS NYÍRATLAN SÖVÉNY:
 - Ligustrum ovalifolium
 - Prunus laurocerasus 'Genolia'
 - Pyracantha coccinea
- SZOLTER CSERJÉK:
 - Philadelphus coronarius
 - Syringa vulgaris 'Katherina Havemeyer'
 - Vitex agnus-castus

CSERJÉK LISTÁJA:

- Callicarpa bodinieri 'Profusion'
- Cornus alba 'Siberian Pearls'
- Cornus canadensis
- Cotoneaster horizontalis
- Deutzia gracilis 'Nikko'
- Euonymus alatus 'Compactus'
- Euonymus fortunei 'Coloratus'
- Euonymus fortunei 'Minimus'
- Hypericum calycinum
- Lonicera nitida 'Maigrün'
- Spiraea cinerea 'Grefsheim'
- Spiraea japonica 'Little Princess'

TALAJTAKARÓ ÉS TÖMEGNÖVÉNYEK LISTÁJA:

- Alchemilla mollis
- Carex comans 'Amazon Mist'
- Carex comans 'Bronze Form'
- Convallaria majalis
- Epimedium x versicolor 'Sulphureum'
- Epimedium perralchicum 'Frohnleiten'
- Geranium macrorrhizum
- Geranium 'Philippe Vapelle'
- Pachysandra terminalis
- Phlox subulata 'Zwergenteppich'
- Vinca major
- Vinca minor 'Atropurpurea'
- Vinca minor 'Gertud Jekyll'
- Cerastium tomentosum
- Festuca gautieri
- Pennisetum alopecuroides 'Little Bunny'
- Sporobolus heterolepis 'Cloud'
- Sporobolus heterolepis 'Wisconsin'
- Thymus serpyllum

HAGYMÁS NÖVÉNYEK LISTÁJA:

- Allium senescens
- Narcissus 'Erl' Cheer'
- Narcissus 'Snowboard'
- Narcissus poeticus 'Bridal Crown'
- Triteleia 'Queen Fabiola'
- Tulipa 'Angelique'
- Tulipa 'Negrita'
- Tulipa 'Orange Emperor'
- Tulipa 'Spring Green'
- Tulipa 'White Triumphator'

KONZULENS: Dr. FEKETE ALBERT

MATE

2024